

การศึกษาวัสดุพื้นถิ่นอีสานเพื่อสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์
ด้วยเทคนิคการฝังลวดลาย

นริศรา สารีบุตร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปประยุกต์มหาบัณฑิต
สาขาวิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์ คณะศิลปประยุกต์และการออกแบบ
มหาวิทยาลัยอู่บลราชธานี

พ.ศ. 2555

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยอู่บลราชธานี

**A STUDY OF ISAN LOCAL MATERIALS FOR CREATING
PRODUCT PROTOTYPES WITH INLAY TECHNIQUES**

NARISARA SAREEBUT

**THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF APPLIED ARTS
MAJOR IN PRODUCT DESIGN
FACULTY OF APPLIED ARTS AND DESIGN
UBON RATCHATHANI UNIVERSITY
YEAR 2012
COPYRIGHT OF UBON RATCHATHANI UNIVERSITY**

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปริญญา ศิลปประยุกต์มหาบัณฑิต
สาขาวิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์ คณะศิลปประยุกต์และการออกแบบ

เรื่อง การศึกษาวัสดุพื้นดินอีสานเพื่อสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ด้วยเทคนิคการฝังลวดลาย

ผู้วิจัย นางนริศรา สารีบุตร

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

..... อาจารย์ที่ปรึกษา

(ดร.กัญญา จิ่งวิมุติพันธ์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์จรัสศักดิ์ จินดาโรจน์)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัฐไท พรเจริญ)

..... รักษาราชการแทนคณบดี

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วรรณวไล อธิวาสน์พงศ์)

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี รับรองแล้ว

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ อินทร์ประสิทธิ์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ปีการศึกษา 2555

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้ทำการจัดทำไปได้อย่างเสร็จสมบูรณ์นั้น ก็จากการอบรมและติดตามให้คำปรึกษา จากอาจารย์ ดร.กัญญา จึงวิมุติพันธ์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รวมถึงท่านอาจารย์ รศ.จิระศักดิ์ จินดาโรจน์ และบรรพคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้คำปรึกษาเป็นอย่างดีอันก่อให้เกิดประโยชน์ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานคณะศิลปประยุกต์และการออกแบบที่สนับสนุนด้านความสะดวกในกระบวนการจัดทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณลุงเสถียร บุตรน้อย ซึ่งเปรียบเสมือนอาจารย์อีกท่านของผู้วิจัยและชุมชนบ้านคอนขวาง อำเภอหนองไช่บก จังหวัดอุบลราชธานี รวมถึงผู้เชี่ยวชาญงานฝังลวดลาย ส่วนงานช่างสิบหมู่ จังหวัดนครปฐม ที่ได้อนุเคราะห์ความรู้เรื่องเทคนิคการฝังลวดลาย

ขอขอบพระคุณ อาจารย์สุทัศน์ ไชยสังวาล รวมถึงลูก ๆ ที่เป็นกำลังใจสำคัญในการจัดทำข้อมูลในวิทยานิพนธ์ตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ ร้อยเอกบำรุง สาริบุตร คุณแม่ณฤมล สาริบุตร ที่ให้กำเนิดมาและได้รับแต่สิ่งดี ๆ ในชีวิตทุกด้าน

สุดท้ายคุณค่าและคุณประโยชน์ใดๆ จากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ที่จะก่อให้เกิดการพัฒนา ในส่วนของชุมชนหรือกลุ่มที่สนใจก็ตาม ข้าพเจ้าขอระลึกถึงและมอบคุณประโยชน์นั้น แต่ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาของข้าพเจ้าทุกท่าน

(นางนริศรา สาริบุตร)

ผู้วิจัย

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง : การศึกษาวัสดุพื้นถิ่นอีสานเพื่อสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ด้วยเทคนิคการฝังลวดลาย
 โดย : นริศรา สาริบุตร
 ชื่อปริญญา : ศิลปประยุกต์มหาบัณฑิต
 สาขาวิชา : การออกแบบผลิตภัณฑ์
 ปรธานกรรมการที่ปรึกษา : คร.กัญญา จิงวิมุติพันธ์

ศัพท์สำคัญ : การสร้างสรรค์ การฝังลวดลาย วัสดุพื้นถิ่น

งานฝังลวดลายเป็นงานที่มีมานานไม่มีข้อมูลที่ชัดเจนในความเป็นมาแต่มีการสร้างสรรค์ในงานผลิตภัณฑ์ชั้นสูง ซึ่งการนำเสนอในกระบวนการสร้างสรรค์ชิ้นงานฝังลวดลายในครั้งนี้เป็นการสรรหาวัสดุที่มีในท้องถิ่นมาเป็นทางเลือกเพิ่มมากขึ้นจากวัสดุที่ใช้ฝังลวดลายเดิมที่มีอยู่คือ กระดุกสัตว์ ในปัจจุบันช่างฝีมือการฝังลวดลายยังคงเหลือมีแต่คนรุ่นเก่า เช่น คุณตาเสถียร นุตรน้อย ช่างฝีมือกลุ่มงานหัตถกรรมบ้านคอนขวาง อำเภอวังสามสีบ จังหวัดอุบลราชธานี ที่ยังคงสร้างสรรค์งานฝังลวดลายแบบดั้งเดิม ก่อให้เกิดปัญหาด้านการพัฒนาารูปแบบงานฝังลวดลายและรูปแบบผลิตภัณฑ์โดยที่ทำการผลิตอยู่ในปัจจุบันมีเพียง เซียนหมาก พานหมากเบ็ง ชันโตก เท่านั้น ถึงแม้ว่าสินค้าเหล่านี้มีราคาสูงและผู้บริโภคมีความพึงพอใจก็จริงแต่ในทางปัจจุบันมีการแข่งขันทางด้านแนวคิดมากมายทำให้ผู้บริโภคมีทางเลือกมากขึ้น ดังนั้นการทําวิจัยจึงมีวัตถุประสงค์ในการนำกระบวนการฝังลวดลายในอดีตมาพัฒนาประกอบรูปแบบให้เหมาะกับข้อมูลผลิตภัณฑ์ทางการตลาดในปัจจุบัน โดยสรรหาวัสดุที่หาได้ง่ายและใกล้เคียงกับกระดุกสัตว์ที่เป็นวัสดุเดิมอย่างเช่น เปลือกไข่ที่มีในท้องถิ่นทุกท้องถิ่น เป็นการเพิ่มทางเลือกเกี่ยวกับวัสดุ ร่วมกับการออกแบบต้นแบบงานฝังลวดลายออกสู่ตลาดปัจจุบัน ในการวิจัยครั้งนี้ได้ผลการทดลองวัสดุและกระบวนการผลิตออกเป็น แนวทาง ได้แก่การฝังและการถมลวดลาย

การสร้างต้นแบบด้วยวิธีการฝังและการถมลวดลาย ออกแบบผลิตภัณฑ์ด้วย โดยใช้วัสดุใหม่ คือ เปลือกไข่ซึ่งต้องเลือกขนาดให้เหมาะสมกับตัวผลิตภัณฑ์ชิ้นงาน ตรงตามจุดประสงค์ของการวิจัย การใช้เปลือกไข่เหมาะแก่การฝังบนวัสดุไม้เท่านั้น และเหมาะที่จะออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์ของใช้และของที่ระลึก ที่มีลักษณะ นูนต่ำ นูนสูง และงานลอยตัว เป็นต้น ของการวิจัยเหมาะแก่การฝังบนวัสดุไม้เท่านั้น ได้แก่ผลิตภัณฑ์ของใช้และของที่ระลึก ที่มีลักษณะ นูนต่ำ นูนสูง และงานลอยตัว เป็นต้น

จากการวิจัยได้มีการทดลองการฝังลวดสาย และการถมลวดสาย อย่างละ 4 กรรมวิธี จากการทดลองออกแบบผลิตภัณฑ์ พบว่ากระบวนการฝังลวดสายควรได้รับการพัฒนา 3 ด้านดังนี้

(1) ด้านวัสดุ ควรมีการประยุกต์ใช้กับวัสดุพื้นดินนั้น ๆ โดยเฉพาะวัสดุเหลือใช้ทั่วไป ในพื้นที่ยังมีอีกมากที่สามารถขังรอการนำมาศึกษาวิจัยให้เป็นระบบ

(2) ด้านกระบวนการผลิต ควรมีกระบวนการผลิตที่มีความง่ายไม่ซับซ้อนรวมถึงการใช้ วัสดุอื่น ๆ ประกอบวัสดุนี้ควรหาง่ายในท้องถิ่นและตามท้องตลาดในปัจจุบัน

(3) ด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์ ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องรูปแบบของวัสดุพื้นดิน ซึ่งในปัจจุบันกลุ่มชุมชนพื้นดินมีความรู้ความสามารถในการสร้างสรรค์ในกระบวนการผลิตได้ เป็นอย่างดีตั้งแต่ยังขาดการพัฒนาในรูปแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย

Abstract

TITLE : A STUDY OF ISAN LOCAL MATERIAL FOR CREATING PRODUCT
PROTOTYPES WITH INLAY TECHNIQUES

BY : NARISARA SAREEBUT

DEGREE : MASTER APPLIED ARTS

MAJOR : PRODUCT DESIGN

ADVISOR : KANYA JUNGVIMUTPAN, Ph.D.

KEY WORDS : CREATION INLAY LOCAL MATERIALS

Though there is no definitive account of the origins of the inlay, inlay as a decorative technique has a long history as it has been used in creating high-class products. In presenting the inlay production processes, this study is aimed at seeking local inlay materials as an alternative to animal bones which are prevalently used by the old generation of craftsmen like Mr. Satien Butnoy- belonging to the handicraft group in Ban Don Kwang Muangsamisb District, Ubon Ratchathani Province. Still practicing traditional inlay techniques, these craftsmen are faced with a problem of developing new inlay designs and produce sien mak (receptacles for betel), pan mak beng (offerings trays with pedestal), and khan tok (wooden utensils), and these products are expensive. Though the customers are satisfied with them, the increased market competition combined with new product development offer the customers more choices. The objective of this study is therefore to develop the traditional inlay processes based on the current marketing product information. In seeking materials that are easily local community. The animal bones, the study used eggshells which are available in every local community. The research found that the two following production processes are suitable for inlay product development and design:

There are the techniques that are suitable for creating product prototypes with inlay and filling methods. What is important in these techniques is the size of the eggshells that suits the products and meets the objective of the research. The eggshell inlay is only suitable for wood products such as utensils and souvenirs in bas-, high, and free-standing reliefs.

From a total of eight experiments – four on inlay methods and the suggestion from experts that inlay products made from local materials should be developed in these three areas:

(1) **Materials:** Local materials should be used more as an alternative to animal bones, especially excess materials generally and amply available in local communities. Further research can study these materials more systematically.

(2) **Production Processes:** Production processes should not be complicated. Also, supplementary materials should be easily available in local communities and markets because they are stable in quality.

(3) **Product Design:** Further study should be conducted on local materials designs. Presently, local craftsmen already master knowledge and skills in making products but they lack those in developing product design.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่	
1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 สาเหตุของการวิจัย	3
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย	3
1.5 ขอบเขตของการวิจัย	4
1.6 วิธีการศึกษาวิจัย	4
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
1.8 คำนิยามศัพท์เฉพาะ	5
2 การศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง	
2.1 วิธีชีวิตคนอีสาน	8
2.2 ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน	9
2.3 ความเป็นมาของการฝังลาย	10
2.4 กระบวนการฝังลวดลายประดับมุขสมัยโบราณ	12
2.5 วิธีการฝังลวดลายในอีสานตอนล่าง(อุบลราชธานี)	14
2.6 วัสดุไม้และเปลือกไข่เหลือทิ้งในพื้นที่ใช้ ในการฝังลวดลาย	18
2.7 การสำรวจเพื่อหาข้อมูลเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์ ของที่ระลึก และของใช้ประเภทงานฝังลวดลาย	22

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.8 การฝึกลวดลายในกลุ่มบ้านคอนขวาง อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี	28
2.9 การศึกษาเอกลักษณ์ จังหวัดอุบลราชธานี	35
3 การศึกษาผลการสำรวจและการสร้างแนวทางการออกแบบ	
3.1 การศึกษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมอีสาน	39
3.2 การสำรวจ	39
3.2.1 การลงพื้นที่ศึกษาข้อมูล คุณลุงเสถียร บุตรน้อย หัวหน้ากลุ่มงานฝึกลวดลาย จังหวัดอุบลราชธานี	40
3.2.2 การผลิตและราคาของชิ้นงานเดิมกลุ่ม บ้านคอนขวาง อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี	40
3.2.3 ผลการสำรวจด้านการตลาด	43
3.2.4 ผลการสำรวจวัสดุไม้เพื่อสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์	45
3.3 การสร้างแนวทางการออกแบบ	46
3.3.1 การสรุปลวดลายที่ใช้	46
3.3.2 การวิเคราะห์ทดสอบวัสดุฝึกลาย	49
3.3.3 การทดลองหาเทคนิคฝึกลวดลายจากเปลือกไข่	49
3.3.4 การทดลองการฝึกลวดลายและกรรมวิธีการถนอมลวดลาย	52
3.3.5 แนะนำการออกแบบฝึกลวดลาย	59
4 แนวทางการออกแบบและพัฒนาเพื่อสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์	
4.1 แนวทางการ พัฒนาผลิตภัณฑ์	65
4.2 ภาพร่างแนวความคิดผลงานการออกแบบ	67
4.3 การผลิต ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ	81
4.4 การประเมินผลิตภัณฑ์	90

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5 การสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการวิจัย	92
5.2 การอภิปรายผลการวิจัย	93
5.3 ข้อเสนอแนะ	94
เอกสารอ้างอิง	96
ภาคผนวก	
ก ผู้เชี่ยวชาญและผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัย	99
ข แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย	102
ค ประมวลภาพในการทำวิจัย	111
ง เอกสารที่เกี่ยวข้องในงานวิจัย	117
ประวัติผู้วิจัย	120

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ผลผลิตภัณฑ์เปรียบเทียบของที่ระลึกและของใช้ที่ตกแต่งด้วยเทคนิคการฝังลวดลายในกลุ่มตลาดที่ทำการสำรวจ	22
2 ผลผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกและของใช้ที่ตกแต่งด้วยเทคนิคการฝังลวดลายในภาคอีสาน	23
3 ผลผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกและของใช้ที่ตกแต่งด้วยเทคนิคการฝังลวดลายในกลุ่มตลาดที่ทำการสำรวจ	23
4 ผลผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกและของใช้ที่ตกแต่งด้วยเทคนิคการเขียนลวดลายในภาคอีสาน	24
5 อุปกรณ์ในการฝังลาย	29
6 ขั้นตอนการผลิตงานด้วยเทคนิคฝังลวดลาย	30
7 ประดับลายลงบนผิวงาน ด้วยยางรัก (อดีต) ปัจจุบันกาวลาเทกซ์	33
8 เอกลักษณ์จังหวัดอุบลราชธานี	36
9 ข้อมูลการผลิตชิ้นงานของบ้านคอนขวาง อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี	41
10 การวิเคราะห์ความเหมาะสมของวัสดุพื้นถิ่นอีสานในการฝังลวดลายกลุ่มชุมชนและผู้วิจัยร่วมคิดสรร	44
11 สรूपลวดลายที่ใช้ฝังลงบนต้นแบบโดยได้แนวทางจากลายเขียนหมากโบราณและภาพบนผนังผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี	47
12 อัตราส่วนการแยกขนาดไข่กับจำนวนผลผลิตที่ได้	52
13 ผลการทดลองเทคนิคการฝังจากวัสดุเปลือกไข่ A1-A4	53
14 ผลการทดลองเทคนิคการถมจากวัสดุเปลือกไข่ A1-A3	55
15 แบบทดสอบการเขาระ่องลายเพื่อฝังลวดลายด้วยวัสดุเปลือกไข่	57
16 การศึกษาข้อมูลเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์ใกล้เคียงที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน	61

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 พานแว่นฟ้า (ท่อนล่าง)	14
2 เดียบ	14
3 คุณตาเสถียร บุตรน้อย ช่างงานฝึกลาย บ้านดอนขวาง	15
4 ลักษณะลวดลายงานดั้งเดิมโบราณจะเป็นลายเส้นร่องลึก โข้วพื้นผิว	17
5 การฝึกลวดลายจากกระดูกสัตว์ของบ้านดอนขวาง อำเภอวังสามสีบ จังหวัดอุบลราชธานี ในปัจจุบัน	17
6 การฝึกลายประดับมุกในภาคกลางปัจจุบันที่ภู่อำพล สัมมาวุฒิ หัวหน้าศูนย์ศิลปะและการช่างไทย หน่วยงานช่างสิบหมู่ อนุรักษ์ไว้	18
7 ไม้มะม่วงที่นำมาทำการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ ของจังหวัดร้อยเอ็ด	19
8 การแปรรูปผลิตภัณฑ์ในกลุ่ม OTOP จังหวัดร้อยเอ็ด	20
9 ผลิตภัณฑ์จากไข่นกกระทาออกเทศ	21
10 การแปรรูปเปลือกไข่ไก่และไข่เป็ดในงานฝึกลวดลาย	21
11 การศึกษาหาข้อมูลเพื่อประกอบการตลาด ณ สำนักงานช่างสิบหมู่ จังหวัดนครปฐม	26
12 การหาข้อมูลการตลาดที่ชุมชนผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วง อำเภอชะโด จังหวัดร้อยเอ็ด	27
13 การหาข้อมูลการตลาดเกี่ยวกับรูปแบบการฝึกลวดลาย ที่ประเทศเวียดนาม	27
14 การหาข้อมูลการตลาดเกี่ยวกับรูปแบบการฝึกลวดลาย ที่จังหวัดเชียงใหม่	28
15 แนวคิดสู่งานออกแบบลวดลายบนผลิตภัณฑ์	47
16 เปลือกไข่ร้อนตะแกรงเบอร์ 8	50
17 เปลือกไข่ร้อนตะแกรงเบอร์ 10	51
18 เปลือกไข่ร้อนตะแกรงเบอร์ 20	51
19 วิธีการฝึกลวดลาย	57

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า	
20	วิธีการถนอมลวดลาย	57
21	แผนภูมิหลักการและแนวคิดในการวิเคราะห์หาเอกลักษณ์ จังหวัดอุบลราชธานี	60
22	ภาพร่างชุดที่ 1 ผลิตภัณฑ์ประเภทกล่องใส่เครื่องประดับ (1)	68
23	ภาพร่างชุดที่ 2 ผลิตภัณฑ์ประเภทกล่องใส่เครื่องประดับ (2)	69
24	ภาพร่างชุดที่ 3 ผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องเรือน (1)	70
25	ภาพร่างชุดที่ 4 ผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องเรือน (2)	71
26	ภาพร่างชุดที่ 5 ผลิตภัณฑ์ประเภทของใช้ทั่วไป (1)	72
27	ภาพร่างชุดที่ 6 ผลิตภัณฑ์ประเภทของใช้ทั่วไป (2)	73
28	ภาพร่างชุดที่ 7 ผลิตภัณฑ์โต๊ะ กรอบรูป	74
29	ภาพร่างชุดที่ 8 ผลิตภัณฑ์ประเภทกล่องใส่ของทั่วไป	75
30	ภาพร่างชุดที่ 9 ผลิตภัณฑ์ประเภทสมุดบันทึก	76
31	ภาพร่างชุดที่ 10 ผลิตภัณฑ์ประเภทกล่องนามบัตร	77
32	ภาพร่างชุดที่ 11 ผลิตภัณฑ์ประเภทกล่องใส่จดหมาย	78
33	ภาพร่างชุดที่ 12 ผลิตภัณฑ์ประเภทของใช้ทั่วไป	79
34	ภาพร่างชุดที่ 13 ผลิตภัณฑ์ของใช้ของที่ระลึกประเภทเชิงเทียน	80
35	การประเมินภาพร่างกับกลุ่มผู้ผลิตที่มีความสนใจและสนใจ ในการทดลอง	81
36	ตัวอย่างภาพร่างที่ได้ร่วมนำเสนอเพื่อการประเมิน	81
37	ภาพผลิตภัณฑ์ต้นแบบ โต๊ะรับประทานอาหารฝึกลวดลาย	82
38	ภาพผลิตภัณฑ์ต้นแบบกระปุกนกคุ้มใส่เครื่องประดับฝึกลวดลาย	83
39	ภาพผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่วางขวดไวส์ ฝึกลวดลาย (1)	84
40	ภาพผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่วางขวดไวส์ ฝึกลวดลาย (2)	85
41	ภาพผลิตภัณฑ์ต้นแบบเชิงเทียนหอมฝึกลวดลาย (1)	86
42	ภาพผลิตภัณฑ์ต้นแบบเชิงเทียนหอมฝึกลวดลาย (2)	87
43	ภาพผลิตภัณฑ์ต้นแบบ โต๊ะกลางใช้ทั่วไป	88

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
44	ภาพผลิตภัณฑ์ต้นแบบถาดผลไม้	89
45	ผู้ที่ให้ข้อมูลในการศึกษาวิจัย	100
46	ประมวลภาพในการทำวิจัย	112

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ

ประเวศ วะสี (2530 : 11-12) กล่าวถึงงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านว่า...“เป็นผลผลิตที่เป็นรูปธรรมทางปัญญาของมนุษย์ ซึ่งเป็นบุคคลที่รู้จักใช้ปัญญาในการสื่อสารลักษณะแสดงความคิด ความเชื่อ ประสบการณ์และธรรมชาติที่อยู่รอบตัวผู้ผลงานศิลปหัตถกรรม ทั้งยังใช้ภูมิปัญญาในการปรับใช้สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวมาผลิตผลงานศิลปหัตถกรรม ทำให้งานเหล่านี้ในยุคแรกผลิตขึ้นภายใต้กรอบทางสังคมและวัฒนธรรมที่ตนเองอาศัยอยู่ ดังนั้นเมื่อสังคมและวัฒนธรรมของมนุษย์เปลี่ยนไปตามกระแสของการเปลี่ยนแปลง ทำให้สิ่งเหล่านี้มีการเปลี่ยนแปลงไปด้วย โดยเฉพาะงานศิลปหัตถกรรมชุมชนท้องถิ่น”... ดังเช่นงานฝึกลวดลายในพื้นที่ ซึ่งผู้วิจัยกำลังทำการศึกษาโดยการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการสร้างสรรค์ชิ้นงานด้วยการนำวัสดุที่มีในท้องถิ่นมาเป็นทางเลือกเพิ่มมากขึ้นจากวัสดุเดิมที่มีอยู่ ทั้งนี้ในการนำวัสดุในท้องถิ่นมาช่วยในการฝึกลวดลายในรูปแบบกระบวนการต่าง ๆ ก็ยังเกิดปัญหาในด้านแนวทางของรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่จะนำสู่ท้องตลาดในปัจจุบัน

ซึ่งช่วงเวลาที่ผ่านมามีการตื่นตัวเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นอย่างมากและมีองค์กรต่าง ๆ นำเสนอเพื่อช่วยเหลือในการนำผลผลิตที่ได้มาตรฐานสู่ท้องตลาด แต่ก็ยังขาดระบบงานที่ชัดเจนทำให้เกิดผลงานในกลุ่มชุมชนไม่มาก และโอกาสของผู้ที่มีความสามารถทางหัตถกรรมพื้นบ้าน ผู้การแสดงผลงานทางฝีมือ ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ได้น้อย

ปัจจุบันงานผลิตภัณฑ์ชุมชนมีความสำคัญเป็นอย่างมากในด้านธุรกิจ และการศึกษา นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องมือบ่งชี้ถึงระดับอารยธรรมและความเจริญของประเทศได้ จากงานวิจัยของคณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ แห่งชาติ (อำพล สัมมาวุฒิ, 2544 : 76) พบว่าในปี พ.ศ. 2544ปริมาณการบริโภคผลิตภัณฑ์ชุมชน หรือที่เรียกกันว่า ผลิตภัณฑ์ OTOP ถือได้ว่ามีจำนวนมาก และมีการสร้างรายได้ให้กับชุมชน เป็นผลให้เกิดโครงการต่างๆ เพื่อส่งเสริมสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนให้เกิดการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะงานศิลปหัตถกรรม สามารถที่จะต่อยอด ส่งขายต่างประเทศสร้างรายได้กลับเข้าประเทศได้อย่างมากมาย

การที่วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2532 : 129) ได้ให้แนวทางในการสืบสานและดำรงอยู่ของศิลปหัตถกรรมไว้ว่า...“ท้องถิ่นใดที่สามารถนำงานศิลปหัตถกรรมมาส่งเสริมให้กลายเป็นสินค้า

ของชุมชนได้จึงเท่ากับเป็นการสืบทอด และฟื้นฟูด้านศิลปหัตถกรรมดั้งเดิมและที่สำคัญ เป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับวัสดุที่เป็นทรัพยากรท้องถิ่น ซึ่งมีอยู่เดิมแล้ว แต่ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่า ต่อเมื่อนำมาผลิตเป็นสินค้า ก็จะได้ราคาดี เพราะนักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มผู้บริโภคที่มีกำลังซื้อสูง รวมทั้งเป็นการสร้างงาน สร้างอาชีพให้กับแรงงานในท้องถิ่นซึ่งว่างงาน หรืออาจว่างงานในฤดูเก็บเกี่ยว โดยสรุปจึงนับเป็นการพัฒนาที่ได้ผลอย่างสมบูรณ์"... ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดในการสืบสานกระบวนการฝังลวดลายให้เกิดความยั่งยืนในท้องถิ่นด้านศิลปหัตถกรรมดั้งเดิม

ซึ่งมีจำนวนมากมาทำเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทของใช้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่ม เป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชน จากแนวทางในการสืบสานศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวัสดุพื้นถิ่นอีสานเพื่อสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ด้วยเทคนิคฝังลวดลายอันเปรียบเป็นวัฒนธรรมหนึ่งที่เป็นค่านิยมทางวัตถุที่ไม่มีการหยุดนิ่งด้านการคิดค้นพัฒนาซึ่งการศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมกับชุมชนและเป็นการนำวัสดุพื้นถิ่นมาสร้างต้นแบบที่ทำให้เกิดความงามดำรงถึงคุณค่าของวัสดุพื้นถิ่นอีสาน เพื่อให้คนรุ่นใหม่เข้าใจในองค์ความรู้และวัฒนธรรม ตั้งใจพัฒนาคุณภาพให้มีความเป็นเอกลักษณ์ในพื้นที่ของตนเองเกิดศรัทธาพออย่างมีคุณค่าสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ รวมทั้งสร้างแนวทางเพื่อหาคุณลักษณะใหม่ของวัสดุพื้นถิ่นให้มีลวดลายต่าง ๆ ที่จะสื่อกับตัวผลิตภัณฑ์ ในรูปแบบการฝังลวดลายที่แตกต่างกัน และเพื่อเป็นแนวทางให้ชุมชนนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง วัสดุพื้นถิ่นการฝังลวดลาย ในปัจจุบันนี้ยังไม่มีความโดดเด่น ขาดเอกลักษณ์เฉพาะตัว ส่วนแนวความคิดใช้วัสดุยังขาดความแปลกใหม่ไม่มีการนำวัสดุไปใช้ร่วมกับวัสดุอื่นๆ ทำให้รูปแบบและการพัฒนากระบวนการผลิตไม่มีการพัฒนาจากเดิม ส่งผลให้รูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ออกมาสู่ท้องตลาดขาดความหลากหลาย และมีลักษณะการใช้งานที่จำกัด ส่วนการบริหารด้านการตลาดยังขาดประสิทธิภาพที่ดี การประชาสัมพันธ์นั้นยังไม่แพร่หลายสู่วงกว้าง ทำให้การแข่งขันด้านการตลาดและการขยายตัวน้อยมาก

ดังนั้นหากมีการศึกษารูปแบบการฝังลวดลายนับว่าจะเป็นการเพิ่มโอกาสและช่องทางในการตลาดแก่กลุ่มผู้ผลิต ทั้งยังทำให้ผู้ที่สนใจสามารถเข้ามาศึกษาเพื่อเป็นการสร้างอาชีพได้อีกทางหนึ่ง ด้วยการลงทุนที่ใช้ต้นทุนต่ำ มีรูปแบบของตัวผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์และเพิ่มโอกาสในด้านการตลาดมากขึ้น และส่วนของผู้บริโภคนั้นจะได้มีทางเลือกประกอบการตัดสินใจในการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์เหล่านั้นมากขึ้น ในการศึกษาวิจัยเรื่องวัสดุพื้นถิ่นเพื่อสร้างสรรค์ต้นแบบด้านเทคนิคฝังลวดลายครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งหวังว่าจะสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมให้กับชุมชนต่อไป

1.2 สาเหตุของการวิจัย

เนื่องจากการลงพื้นที่สำรวจกลุ่มผู้ผลิต ผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรม ในเขตพื้นที่อีสาน ได้ทราบถึงความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์การฝังลวดลายในด้านต่างๆ เช่น วัสดุกระบวนการผลิต รูปแบบ และการตลาด

เนื่องจากมีความต้องการของงานหัตถกรรมที่มีจำนวนมาก เกิดจากการกระตุ้นในภาครัฐ และภาคเอกชนเพิ่มขึ้นทุกปี จึงทำให้มีการบริโภคผลิตภัณฑ์งานหัตถกรรมมากขึ้นแต่ยังขาดการนำเอาวัสดุพื้นถิ่นมาใช้ให้เกิดความคุ้มค่า บางส่วนกลายเป็นขยะหรือโดนเผาทำลายเป็นมลพิษ และสิ้นเปลืองทรัพยากร จึงควรมีการศึกษาในการนำวัสดุพื้นถิ่นการฝังลวดลาย กลับมาทำให้เกิดประโยชน์เพิ่มมูลค่าโดยการทำเป็นผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกหรือของใช้ ทัวไปให้ มีเอกลักษณ์สร้างรายได้ เกิดการพัฒนาในการทำผลิตภัณฑ์วัสดุพื้นถิ่นการฝังลวดลาย และยังช่วยลดมลพิษที่จะเกิดกับโลกเราอีกด้วย

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการฝังลวดลายรวมทั้งกรรมวิธีการผลิต และการนำมาพัฒนา เป็นงานหัตถกรรมในปัจจุบัน

1.3.2 เพื่อออกแบบพัฒนาเป็นงานหัตถกรรมของที่ระลึกและของใช้ที่ผลิตได้ในระดับท้องถิ่น

1.3.3 เพื่อศึกษาผลความพึงพอใจจากผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

1.4.1 กรอบแนวคิดทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ สิ่งแตกต่างที่สำคัญในการออกแบบผลิตภัณฑ์จากวัสดุเหลือทิ้งกับการออกแบบโดยทั่วไป คือ ต้องเริ่มจากเศษวัสดุต้องเห็นชิ้นวัสดุเหลือทิ้งก่อน เพื่อหาว่าจะมีวิธีการประกอบอย่างไรมันจะกลายเป็นอะไรได้บ้าง ซึ่งจะปรับเปลี่ยนได้หลายรูปแบบ (สิงห์ อินทรชูโต, 2552 : 76) โดยผู้วิจัยสรุปเป็นกรอบในการออกแบบและพัฒนา ดังนี้

1.4.1.1 คำนึงถึงความเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย

1.4.1.2 คำนึงถึงความเหมาะสมกับวัสดุและกรรมวิธีการผลิต

1.4.1.3 คำนึงความงามและลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์

1.4.2 กรอบแนวคิดทางด้านวัสดุ สิ่งสำคัญ คือ ต้องรู้จักจินตนาการและดึงคุณสมบัติของวัสดุเหล่านี้ออกมาใช้ และต้องพยายามดึงคุณสมบัติเด่น ๆ หรือศักยภาพของวัสดุเช่น ความเงางามความสวยของสีความใส วัสดุนั้นมองจากมุมไหนถึงสวย และพิจารณา เราทำอะไร ได้มากแค่ไหน (สิงห์ อินทรชูโต, 2552 : 114)

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตทางด้านกลุ่มประชากรในเขตจังหวัดอุบลราชธานีและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มชุมชน หัตถกรรมการฝังลวดลายในเขตพื้นที่ จังหวัดอุบลราชธานี โดยทำการสำรวจเก็บข้อมูลกลุ่มผู้ประกอบการที่เกี่ยวกับงานศิลปหัตถกรรมของที่ระลึกและของใช้ โดยมีกลุ่มตัวอย่างของกลุ่มผู้ประกอบการการงานงานศิลปหัตถกรรมของที่ระลึกจากการฝังลวดลาย คือ บ้านคอนขวาง หมู่ 4 ตำบลหนองไข่นก อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี

ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ในการผลิต การนำผลิตภัณฑ์ไปใช้และรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ โดยศึกษาภาพรวมดังนี้

1.5.1 ลักษณะเฉพาะของงานศิลปหัตถกรรมการฝังลวดลาย ของชาวบ้าน

1.5.2 การออกแบบและพัฒนางานศิลปหัตถกรรมการฝังลวดลาย ที่คงไว้ซึ่งวัฒนธรรมท้องถิ่นในอีสาน

1.5.3 ความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่างในการวัดผลความพึงพอใจตามวัตถุประสงค์ 3 ข้อ ประชากรคือผู้บริโภครวมที่พร้อมจับจ่าย โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือประชาชนที่มีความสนใจต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมการฝังลวดลาย ที่ได้รับการออกแบบและพัฒนา รูปแบบแล้ว ทั้งในแง่ของผู้ผลิตและผู้ใช้ผลิตภัณฑ์

1.5.4 แนวทางการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากการประยุกต์งานศิลปหัตถกรรม

1.6 วิธีการศึกษาวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดวิธีการศึกษาวิจัย เพื่อให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยเอาไว้ดังนี้

1.6.1 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ วิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ ประวัติความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาพื้นถิ่นด้านการฝังลวดลาย จากการสอบถามผู้รู้ เอกสาร ตำรา หนังสือต่างๆ

1.6.2 ศึกษาเกี่ยวกับเทคนิคการฝังลวดลาย

1.6.3 ศึกษารูปแบบ วัสดุและกระบวนการผลิตเพื่อสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ในปัจจุบัน

1.6.4 รวบรวม และวิเคราะห์ สรุปข้อมูลเพื่อหาแนวทางในการออกแบบและกำหนดแนวคิดเบื้องต้นในการพัฒนารูปแบบเพื่อสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์

1.6.5 ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบรวมทั้งการวิเคราะห์ความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

1.6.6 สร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์

1.6.7 ประเมินผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

1.6.8 รายงานผลวิจัย

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1.7.1 มีการศึกษาและรวบรวมข้อมูลด้านการฝังลวดลายเพื่อใช้ในงานออกแบบผลิตภัณฑ์

1.7.2 กระบวนการผลิตงานออกแบบผลิตภัณฑ์จากการฝังลวดลายได้รับการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ

1.7.3 วัสดุจากการฝังลวดลายได้รับการพัฒนาคุณสมบัติให้มีความเหมาะสมในการออกแบบและพัฒนาให้มีความหลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดในยุคปัจจุบันบนพื้นฐานความรู้และทักษะการผลิตของชาวบ้าน

1.8 นิยามศัพท์เฉพาะ

วัสดุพื้นถิ่น หมายถึง พืชหรือวัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่นที่สามารถนำมาเพิ่มมูลค่าได้
การฝังลวดลาย หมายถึง การนำลวดลายหรือวัสดุฝังลงบนตัวผลิตภัณฑ์ในลักษณะต่าง ๆ ให้อยู่อย่างคงทนและมีอายุการใช้งานยาวนาน

การฝัง หมายถึง จมหรือจมลงไปจากระดับพื้นจนมิดทั้งหมดหรือมิดบางส่วนทำให้จมติดแน่นอยู่ในสิ่งต่าง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542)

การถม หมายถึง การตีลวดลายลงบนผิววัตถุและทำการปิดทับด้วยยางรักหรือสีก่อนทำการขัดวัตถุให้เห็นลวดลายในพื้นที่ที่กำหนด

ภูมิปัญญาพื้นถิ่น หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดขึ้นเองและนำมาใช้ในการแก้ปัญหาเป็นเทคนิควิธี เป็นองค์ความรู้ของชาวบ้าน ทั้งทางกว้างและทางลึก ที่ชาวบ้านคิดเอง

ทำเอง โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัยความหมายเหมือนกันกับภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ เป็นองค์ความรู้และเทคนิคที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาและตัดสินใจ และได้สืบทอดและเชื่อมโยงมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

ศิลปหัตถกรรม หมายถึง งานที่ทำด้วยมือ ที่ผู้สร้างใช้ความรู้ความสามารถเชิงศิลปะมาเสริมให้งาน หัตถกรรมสวยงามน่าใช้กลายเป็นความงดงามที่เกิดขึ้น (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2532: 11-39)

การพัฒนา หมายถึง การปรับปรุงวัสดุเพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มตามกรอบแนวคิดที่กำหนด
เทคนิค หมายถึง กลวิธีต่าง ๆ ที่ใช้เสริมกระบวนการ ขั้นตอน วิธีการ หรือการกระทำใด ๆ เพื่อช่วยให้กระบวนการ ขั้นตอน วิธีการ หรือการกระทำนั้น ๆ มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น

ต้นแบบ หมายถึง สิ่งที่ถูกทำขึ้นมาตั้งแต่แรกไม่มีใครทำมาก่อนและสามารถนำไปเป็นตัวอย่างในการศึกษาและนำไปใช้เป็นตัวอย่างในการผลิตได้

แกะสลักลาย หมายถึง การทำลวดลายโดยใช้วัตถุมีคม เช่น สิว แกะให้เกิดเป็นลวดลาย

ลงรัก หมายถึง การนำยางรักที่ได้จากต้นรักทำการกรองทาลงพื้นที่ในตัวผลิตภัณฑ์ก่อนทำการปิดทอง

เขียนหมาก หมายถึง ภาชนะที่ใช้สำหรับใส่เครื่องใช้ในการกินหมาก ซึ่งประกอบด้วยตัวภาชนะ ใหญ่ใส่เครื่องหมากพลูและภาชนะขนาดเล็กที่เป็นเครื่องประกอบภาชนะใหญ่ ซึ่งจะจัดเป็นชุดภาชนะประกอบเรียกว่า เครื่องเขียน เขียนหมากทางภาคเหนือเป็นภาชนะรูปทรงกระบอก ทำด้วยไม้ตกแต่งด้วยลงรักและชาด ทางภาคกลางใช้ภาชนะแบบพานและแบบกลม โดยวัสดุอาจจะเป็นทองเหลือง หรือเอาถาด ตะกร้า กระเช้า มาใส่หมาก ส่วนภาคใต้เป็นภาชนะที่สานด้วยหญ้าติเภา ซึ่งเป็นพืชที่มีมากทางภาคใต้นำมาผลิตเป็นที่ใส่หมาก และทางภาคอีสานมีลักษณะเป็นกระเบะทรงสี่เหลี่ยมที่ทำจากไม้ มีฐาน ตกแต่งด้วยการฝังและการขุดลายเรียบแบบพื้นบ้าน

การถ่ายทอด หมายถึง การเผยแพร่องค์ความรู้และเทคโนโลยีไปสู่กลุ่มเป้าหมาย โดยผ่านวิธีการ ถ่ายทอดความรู้ในรูปแบบต่างๆ เช่น การประชุมสัมมนา การประชุมเชิงปฏิบัติการ การจัดเวทีประชาคม การจัดศูนย์การเรียนรู้ การศึกษาทางไกล การสื่อสารมวลชน การใช้สื่อบุคคล และสื่อกิจกรรมต่าง ๆ

หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ หมายถึงการสร้างอาชีพและผลิตภัณฑ์ในรูปแบบตามความถนัด และเหมาะสมในแต่ละชุมชน (เกษรญา สายสุข และคณะนักวิจัยระดับปฏิบัติการรุ่นที่ 4, 2537 : 2)

อีสานใต้ หมายถึง พื้นที่เขตที่อยู่ตามภูมิศาสตร์และมีเอกลักษณ์วัฒนธรรมท้องถิ่น มีความใกล้เคียงกันประกอบด้วย จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดศรีสะเกษ และจังหวัดอุบลราชธานี

ออกแบบ หมายถึง การสร้างรูปแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากวัสดุไม้เหลือใช้ในท้องถิ่น ประกอบการฝังลวดลายด้วยวัสดุเปลือกไข่ที่เหลือทิ้งให้เกิดมูลค่าเพิ่มและมีเอกลักษณ์ของพื้นถิ่นอีสานใต้

เทคนิค A1-A4 หมายถึงแนวทางการทดลองฝังเปลือกไข่ 4 แบบ

บทที่ 2

การศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

2.1 วิธีชีวิตคนอีสาน

“บนฟ้าปมีน้ำ ในดินซำมีแต่ทราย” ตลอดชั่วระยะเวลาอันยาวนาน ความแห้งแล้งและยากจนเป็นสัญลักษณ์ของดินแดนซึ่งมีพื้นที่ประมาณ 1 ใน 3 ของประเทศ ที่เรียกว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สาเหตุสำคัญของความยากไร้ในภูมิภาคนี้ เป็นสิ่งที่ปรากฏอย่างชัดเจน สิ่งเหล่านี้ได้กลายมาเป็นสัญลักษณ์แห่งความทุกข์ยากที่ทุกคนอ้างถึง เปรียบเสมือนคำถามที่ไม่มีคำตอบกันมาเป็นเวลานานแสนนาน (โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์, 2524 : 3)

การปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ซึ่งมีอาชีพหลักทางการเกษตรนั้น ไม่ใช่เรื่องที่จะทำได้โดยง่ายแม้ในที่ดินซึ่งอุดมสมบูรณ์ เมื่อลักษณะทางภูมิศาสตร์ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตกอยู่ในฐานะเสียเปรียบอย่างสิ้นเชิงเช่นนี้ ความยากลำบากก็ยิ่งทวีขึ้นเป็นเงาตามตัว สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องที่ทำทลายความรู้สึกนึกคิดสู่การพัฒนาเศรษฐกิจเป็นอย่างยิ่ง

แผ่นดินอีสานแม้จะแห้งแล้ง แต่ก็อุดมสมบูรณ์ไปด้วยมรดกทางศิลปะและวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งหลักฐานทางด้านประวัติศาสตร์ที่มีปรากฏอยู่ในดินแดนอีสานนั้น มีอยู่มากมาย จนอาจกล่าวได้ว่าอีสานเป็นอู่อารยธรรมที่สำคัญของมนุษยชาติแห่งหนึ่งของโลก และในสมัยโบราณภาคอีสานเคยเป็นอาณาจักรขอมก่อนที่จะตกมาเป็นของไทย ดังนั้นในปัจจุบันจึงมีชนชาวเขมร และส่วยปะปนอยู่ทางตอนใต้ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนทางตอนเหนือและตะวันออกเฉียง จะมีชนชาวเวียตนามอพยพเข้ามาอยู่อีกเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีทั้งจีนแท้และลูกผสมอยู่ทั่วไป

การตั้งหลักแหล่งที่อาศัยทำกินของชาวบ้านภาคอีสานนั้น มีลักษณะโดดเด่นน่าสนใจว่าชาวบ้านอีสานนั้นเมื่อจัดกลุ่มอยู่อาศัยทำกินแล้วมักมีความเชื่อและการตัดสินใจเลือกหาหลักแหล่งดังนี้ การอพยพแยกจากหมู่บ้านเดิมไปหาแหล่งที่ทำกินใหม่นั้นมักรวมกันเป็นกลุ่มโดยเริ่มต้นจากเครือญาติหรือคนที่ร่วม “ผีปู่ตา” เดียวกันก่อน หากเป็นกลุ่มอพยพเร่ร่อนก็จะถือเอาความเชื่อในสิ่งเดียวกันคือ ดาวฝิดาน(ดาวเพดาน) ซึ่งเป็นดาวที่โคจรบอกทิศทางไปยังแหล่งที่เป็นมงคล คือเมื่อทำการเก็บเกี่ยวข้าวแล้วก็จะเริ่มเห็นดาวฝิดานในเดือนสี่(เดือนมีนาคม) ชาวบ้านก็จะถือเอาฤกษ์อพยพเคลื่อนย้ายโดยไปตามทิศที่หันหลังให้กับดาวฝิดาน ในการตั้งหลักแหล่งหรือหมู่บ้านขึ้นใหม่นั้น มักเลือกทำเลที่ใกล้ชิดแหล่งน้ำธรรมชาติ ชาวบ้านจะร่วมกันขุดสระขนาดใหญ่

เก็บน้ำไว้ใช้ทั้งปี ขุดบ่อน้ำใกล้บ้านสวนตัวหมู่บ้านนั้นจะสร้างบนที่คอนที่น้ำท่วมไม่ถึง มีการจัดระบบการช่วยเหลือให้ครอบครัวอยู่ดีมีสุขได้ เช่น เครื่องเงิน เครื่องทอง ตามฐานะ เตาไฟเก่า คุ่มน้ำ รวมทั้งเครื่องมือการทำนา เช่น เดียว เสียม มีด จอบ คราด ไถ จากบ้านเดิม ด้านความเชื่อถือนั้นชาวบ้านจะไม่เคยละเว้นที่จะช่วยกันตั้งศาลปู่ตาขึ้นแม้ว่าจะต้องกลับไปไหว้บวงสรวงเช่น ไหว้ศาลปู่ตาที่บ้านเดิมก็ตามการไหว้ “เจ้าที่เจ้าทาง” ในแหล่งที่ทำกินแห่งใหม่นั้นเชื่อว่าในป่าเขานั้นมีอำนาจของธรรมชาติ และมีผีที่เป็นเจ้าที่เจ้าทางครอบครองอยู่มาก่อนหากมีการค้นพบพระพุทธรูปหรือสิ่งของโบราณ เช่น แท่นหิน ทับหลัง ศิวลึงค์ด้วยแล้วก็จะนับถือเอามาเป็นผีตามูของหมู่บ้านนั้นด้วย

2.2 ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน

2.2.1 ความหมายของภูมิปัญญา คำว่าภูมิปัญญา (Wisdom) แต่เดิมในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 ยังไม่มีกำหนดใช้ มาเริ่มปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 และฉบับ พ.ศ. 2542 ซึ่งให้ความหมายไว้อย่างสั้น ๆ ว่า “พื้นความรู้ ความสามารถ” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546 : 826)

หนังสือ Collins English Dictionary & Thesaurus (Koboro Konno, 2001 : 1374 - 1375) ได้ให้คำจำกัดความของ Wisdom ไว้ว่า “ ความสามารถหรือผลของความสามารถในการคิด และการปฏิบัติ ความรู้ ประสบการณ์ ความเข้าใจ สามัญสำนึก และการเห็นถึงความจริง จากความหมายดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า ภูมิปัญญาไม่ใช่ความรู้ทั่วไป แต่เป็นความรู้ที่ผ่านกระบวนการกลั่นกรอง ตรวจสอบ ทดลองใช้มาแล้วจนประจักษ์ว่าจริง ว่าถูกต้อง และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ ไม่ว่าจะใช้ในการปฏิบัติ และการพัฒนา นอกจากนี้ภูมิปัญญายังเป็นความสามารถอันเฉลียวฉลาดของบุคคลที่จะเอาความรู้ที่มีอยู่แล้วนั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม นักวิชาการและนักพัฒนาท้องถิ่นหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” ไว้ดังนี้

ธิดิมา ทิพย์สังวาลย์ (2544 : 23) ให้ความหมายภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ว่าความรอบรู้ของชาวบ้านที่เรียนรู้และมีประสบการณ์สืบทอดกันมาทั้งทางตรงคือประสบการณ์ด้วยตนเองหรือทางอ้อมซึ่งเรียนรู้จากผู้ใหญ่หรือความรู้สะสมที่สืบทอดกันมา ภูมิปัญญา (Wisdom) หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน (Popular Wisdom) หรือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หมายถึง พื้นเพรากฐานของความรู้ของชาวบ้าน ภูมิปัญญาชาวบ้านหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึงกระบวนการปรับเปลี่ยนแผนการดำเนินชีวิตของบุคคลซึ่งอยู่ในท้องถิ่น โดยสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างสงบสุข สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนไปแต่ละยุค บุคคลที่สามารถปรับเปลี่ยนแผนการดำเนินชีวิตนี้เรียกว่า

ปราชญ์ชาวบ้านหรือปราชญ์ท้องถิ่น และภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง กระบวนทัศน์ของบุคคล ที่มีต่อตนเอง ต่อโลก และสิ่งแวดล้อม ซึ่งกระบวนทัศน์ดังกล่าวจะมีรากฐานจากคำสอนทาง ศาสนาคติ จารีตประเพณี ที่ได้รับการถ่ายทอด ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายเพื่อความสงบสุขของในส่วน ที่เป็นชุมชน และปัจเจกบุคคล ซึ่งกระบวนทัศน์บุคคลที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นจำแนกออกได้ 3 ลักษณะ คือ ลักษณะที่ 1 ภูมิปัญญาเกี่ยวกับการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ลักษณะที่ 2 ภูมิปัญญาเกี่ยวกับระบบสังคม หรือการจัดการความสัมพันธ์ระหว่าง มนุษย์กับมนุษย์ ลักษณะที่ 3 ภูมิปัญญาเกี่ยวกับระบบการผลิต หรือการประกอบอาชีพที่มีลักษณะ มุ่งเน้นระบบการผลิตเพื่อพึ่งพาตนเอง

จากการศึกษาผู้วิจัยให้คำจำกัดความของคำว่า “ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ” หมายถึง แนว ความรู้ทางฝีมือด้านงานหัตถกรรมหรืองานช่างที่สั่งสมมาแต่โบราณในครัวเรือนเพื่อการสืบทอด สู่ปัจจุบันความคิดและการแสดงออกทางภูมิปัญญาของคนอีสาน จากการศึกษายืนยันว่าแนวคิด และการแสดงออกของคนอีสานที่เกี่ยวกับงานภูมิปัญญาในปัจจุบันขาดบุคคลที่จะมาทำการต่อยอด แนวคิดและปฏิบัติร่วมกับคนดั้งเดิมที่ได้ดำเนินตามรอยคนรุ่นเก่าเนื่องจากในปัจจุบันมีระบบ กระบวนการเทคโนโลยีเข้ามาร่วมในเชิงงานอุตสาหกรรมเป็นส่วนใหญ่ ทำให้รูปแบบแนวคิด ดั้งเดิมเกิดการด้าสมัย เสื่อมความนิยม ขาดการรักษาแนวทางของภูมิปัญญาดั้งเดิมไว้ยกตัวอย่างเช่น กลุ่มเขียนหมากบ้านคอนขวาง จากข้อมูลที่จะกล่าวถึง ดังต่อไปนี้ สิ่งประดิษฐ์หรือระบบทางสังคม ที่เกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้านในอดีต บางอย่างไม่สามารถแข่งขันกับสิ่งประดิษฐ์ หรือระบบที่มีอยู่ใน ปัจจุบันได้ จึงหมดความสำคัญลง หรือล้มเลิกหายไป ได้มีความพยายามที่จะอนุรักษ์ ส่งเสริมและ พัฒนาภูมิปัญญาชาวบ้านส่วนที่ยังคงเป็นประโยชน์และสามารถคงสภาพอยู่ได้ในสังคมปัจจุบัน โดยชี้ให้เห็นถึงคุณค่าของภูมิปัญญาเหล่านั้นที่ไม่ควรปล่อยให้เสื่อมโทรม หรือสูญหายไป อย่างน่าเสียดาย

จากข้อมูลที่ศึกษาจากผู้รู้ในส่วนของพัฒนาชุมชนจังหวัดจะเห็นว่าการอนุรักษ์ ส่งเสริม และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ดำเนินการอยู่ในขณะนี้ แบ่งออกได้ 2 ส่วน คือ ส่วนแรก เป็นการอนุรักษ์เพื่อฟื้นฟู และพัฒนาหัตถกรรมพื้นบ้านในท้องถิ่นต่างๆ และ ส่วนที่สอง เป็นการ สรรหาและประกาศยกย่องผู้มีความสามารถดีเด่นในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาชาวบ้าน

2.3 ความเป็นมาของการฝังลวดลายของไทย

การฝังลวดลายบนพื้นวัสดุนั้นเป็นการประดับลวดลายด้วยมุกทั้งนั้น การประดับมุกนี้ จะได้แบบอย่างมาจากประเทศใด หรือว่าไทยเราคิดทำเอง ยังไม่สามารถหาหลักฐานได้แน่นอน แต่มีบางท่านกล่าวว่า ได้วิธีทำมาจากจีนเพราะจีนรู้จักทำการประดับมุกมาก่อนหลายร้อยปี

แต่กระนั้นลวดลายต่าง ๆ ที่ใช้ในการประดับเกิดจากช่างไทยคิดขึ้นเองโดยแท้จริง ซึ่งลวดลายเหล่านั้นช่างจีนไม่สามารถจะเลียนแบบทำให้เหมือนได้แม้แต่น้อย ตามความเป็นจริงนั้นแนวความคิดการนำหอยมุกมาประดับตกแต่งนั้น มีมาแต่โบราณกาลจากการขุดค้นทางโบราณคดีที่ตำบลภูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2504 โดยนักโบราณคดีจากกรมศิลปากร ได้พบการประดับมุกที่ชิ้นส่วนปูนปั้นประดับองค์เจดีย์ ซึ่งจากหลักฐานการประดับมุกนี้มีอายุเก่าถึงประมาณ 1,400 ปีมาแล้ว นอกจากนั้นยังมีการประดับมุกที่พระเนตรของพระพุทธรูปนับแต่สมัยเชียงแสน สุโขทัยและอยุธยาลงมา แต่ก็เป็นการประดับมุกเพียงเล็กน้อยเท่านั้น แต่ก็ยังมีการประดับมุกที่เก่าที่สุดที่พบในปัจจุบันนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นบานประตูประดับมุก ซึ่งเป็นบานมุกที่คู่หนังสือ ซึ่งสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานครสวรรค์วรพินิตประทานแก่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร เมื่อ พ.ศ. 2470 บานมุกซึ่งเป็นฝีมือช่างในรัชสมัยของสมเด็จพระเจ้าบรมโกศนั้น เท่าที่ได้พบมุกจะมีเพียง 2 ลายเท่านั้น คือ ลายอึเปะในวงเป็นหัวรูปสัตว์หิมพานต์กับลายก้านขดเดิน ทารักร้อยมีรูปอินทร์พรหมอีกอย่างหนึ่ง(วิสันธนี โภธิสุนทร, 2542)

งานฝังลายประดับมุก เป็นศิลปะที่เกิดจากความคิดในการตกแต่งของคนไทยที่ทำกันมาแต่โบราณ โดยใช้เปลือกหอยมุก ซึ่งเป็นหอยทะเลนำมาฝังลงบนภาชนะ หรือวัสดุที่ต้องการประดิษฐ์ตามลวดลายที่ต้องการ งานประดับมุก เป็นงานช่างอีกแขนงหนึ่งที่ต้องอาศัยฝีมือและความละเอียดอ่อนและเป็นศิลปะวัตถุที่งดงาม การนำเอาเปลือกหอยบางชนิดที่มีคุณลักษณะพิเศษคือมีความแวววาวสามารถสะท้อนแสงแล้วเกิดเป็นสีเหลือบเรืองรองต่างๆ คล้ายสีรุ้ง คุณลักษณะของเปลือกหอยเช่นนี้ภาษาช่างเรียกว่า “มีไฟดี” และที่งานประดับมุกสามารถใช้ประดับตกแต่งพื้นผิวของชิ้นงานได้หลายลักษณะ เช่น ประตู หน้าต่างของพระอุโบสถ วิหาร และพระที่นั่งในพระบรมมหาราชวัง หรือประดับตกแต่งภาชนะใช้สอย เช่น โถก ขัน พาน ตะลุ่ม เตียบ โตะ ตู้ เตียง ชูครับแขก เป็นต้น

สมัยรัตนโกสินทร์ มีการสร้างงานประดับมุกตั้งแต่ตอนต้นรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และมีการสร้างผลงานประดับมุกของช่างตกทอดมาทุกวันนี้ได้แก่บานประตูพระอุโบสถและบานประตูพระมณฑป วัดพระศรีรัตนศาสดารามสร้างในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช บานประตูพระมณฑปพระพุทธบาทสระบุรีสร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 1 บานประตูพระอุโบสถวัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม สร้างในรัชกาลที่ 5 เป็นต้น

ในปัจจุบันผลิตภัณฑ์ประเภทฝังและประดับมุกเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีราคาสูงและมีความงามเลิศ เป็นงานฝีมือที่ทำได้ยาก ใช้เวลานาน และมีค่าแรงสูง ทำให้มีผู้สามารถประดิษฐ์ได้เป็นจำนวนน้อย ผลงานประดับมุกของครูช่างโบราณยังมีอีกมากมายที่ทรงคุณค่าซึ่งควรแก่การอนุรักษ์ไว้ให้แก่ชนรุ่นหลังได้ศึกษาและเพื่อความภูมิใจในศิลปกรรมของชาติแขนงนี้ต่อไป

2.4 กระบวนการฝังลวดลายประดับมุขสมัยโบราณ

เริ่มต้น จะต้องเตรียมวัสดุ หรือภาชนะที่จะประดับตามความต้องการนั้น จากนั้นทำการเขียนลวดลาย หรือภาพสำหรับใช้ประดับมุขนี้ ต้องวัดกะเนื้อที่ที่จะบรรจุลวดลายลงในที่นั้น ๆ ได้จังหวะและช่อง ฟ้าอันถูกต้องเหมาะสมกับที่นั้นๆ ทั้งต้องรอบรู้วิธีการกระทำด้วย เมื่อช่างเขียนได้เขียนลายเสร็จแล้ว ใช้กระดาษแก้วอย่างคิลอกลายที่เขียนนั้นให้ได้ผลเรียบร้อยเหมือนต้นฉบับเดิมจริง ๆ จากนั้นเตรียมจัดหอยมุขมาเลื่อยตัดออกเป็นชิ้น ขนาดประมาณ 2.5 เซนติเมตร หรือยาวกว่าก็ได้แล้วแต่ความโค้งของมุขจะน้อยหรือมาก การฝนนี้ใช้ฝนด้วยหินหมุน (หินไฟ) หรือใช้ฝนด้วยหินก้อนแบน ๆ ก็ได้ เมื่อฝนเป็นแผ่นพอดีแล้ว ให้เอาติดกับแผ่นไม้บาง ๆ ประมาณอีกหนึ่งเท่าของแผ่นมุข ซึ่งสมัยโบราณใช้ไม้โมกมัน ไซกบให้เกลี้ยงแล้วใช้ติดด้วยกาวกับแผ่นมุข เพื่อช่วยไม่ให้ตัวลายมุขนั้นหักในขณะที่เลื่อย แล้วนำลายที่ทำการลอกไว้บนกระดาษแก้วทาบติดลงบนแผ่นมุขทำการเลื่อยตัวมุขด้วยเลื่อยหมายเลข 1 หรือหมายเลข 0 ก็ได้ จากนั้นทำการตะไบแต่งริมทั้ง 2 ข้างให้เรียบร้อยจากนั้นนำไปติดกับกระดาษลอกลายเพื่อให้เกิดลวดลายตามแบบจริง จากนั้นทำการเตรียมรัก วัตถุหรือภาชนะที่จะประดับมุขนั้น ต้องลงรักรองพื้นให้ทั่วครั้งหนึ่งทิ้งไว้ให้แห้งถึง 2 รอบให้รักหมาดตัวและชั้นเหนียวพอดีจากนั้นนำมุขมาประดับ ดัดและกดเพื่อให้ตัวมุขติดพื้นวัตถุให้แน่นและเรียบร้อย แล้วทิ้งไว้จนรักแห้ง ให้ลอกกระดาษแก้วที่ติดอยู่กับลายมุข โดยใช้น้ำชุบให้เปียกก็ลอกออกได้ แล้วทำการลงรักถมในระหว่างพื้นลายมุขนั้น ใช้รักสมุกคือ รักผสมกับถ่านไบตองหรือถ่านดินหญ้าคา หรือเขม่าดำก็ได้ ซึ่งถ่านทั้ง 2 อย่างนั้นก่อนจะใช้ต้องกรองให้ละเอียดเสียก่อนจึงนำมาผสมกับรัก บนแผ่นกระดาษใช้ไม้กลม หรือสาบคให้กับสมุกนั้นเข้ากันจนเหนียว และจนเนื้อรักนั้นแน่นเห็นว่าพอดีแล้ว เอาเกลี่ยลงบนลายมุขที่ได้ประดับติดไว้ให้เต็มช่องพื้นนั้น ๆ โดยใช้เนียนไม้ กวาดให้เรียบเสมอลงให้ทั่วกันและทิ้งไว้ให้รักนั้นแห้ง จากนั้นใช้หินกากเพชรหรือหินที่คม ๆ ค่อย ๆ ขัดกับน้ำลงไป พอเห็นลายมุขเหลืองๆ ยังมีให้ถึงเส้นลายมุขทีเดียวเมื่อขัดลงไปแล้วพื้นรักที่เกลี่ยไว้ยังเป็นหลุมเป็นบ่อไม่เต็มเสมอกัน ให้เกลี่ยรักเพิ่มลงไปจนเรียบร้อยแล้ว ทำการขัดด้วยหินลับมีดโกน หรือถ่านไม้จนเรียบร้อย นับว่าเป็นการเสร็จสิ้นและต้องทิ้งไว้จนรักแห้งสนิทแล้วจึงใช้ขัดด้วยไบตองแห้งฉีกฝอยๆ ผสมน้ำมันมะพร้าวเล็กน้อยขัดดูพอร้อน ๆ ก็ขึ้นมัน เป็นการเสร็จตามวิธีการฝังประดับมุข (วิสัยธนีย์ โปธิสุนทร : 2542)

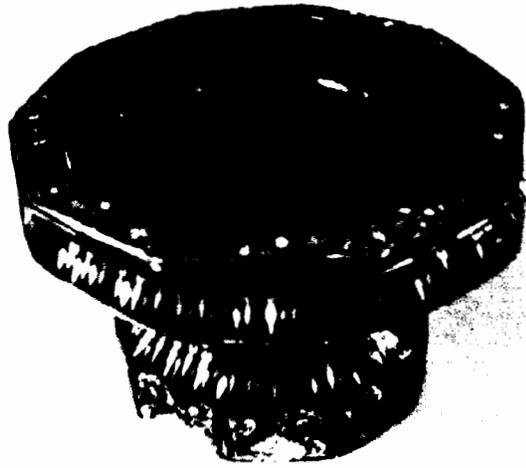
ภาชนะเครื่องใช้ที่นิยมประดับตกแต่งด้วยลวดลายของมุขในสมัยโบราณ สามารถแบ่งออกเป็นประเภทได้ดังนี้

2.4.1 ประเภทพาน ซึ่งมีรูปทรงต่าง ๆ เช่น พานแปดเหลี่ยม พานกลม และพานกลีบบัวใช้สำหรับใส่ของถวายพระ หรือใส่ของอื่นๆ พานต่างๆนี้ สามารถแยกประเภทย่อยออกไปอีกตามประโยชน์ใช้สอย และรูปทรง เช่น ตะลุ่ม มีลักษณะคล้ายพานเชิง แต่ขอบปากงุ้มเข้า

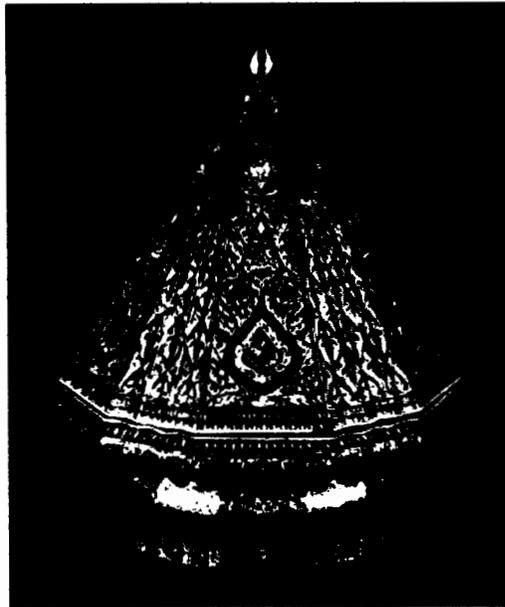
ซึ่งมีทั้งกลม สิบเหลี่ยม หรือสิบสองเหลี่ยม มีเป็นเถาหลายเถา มีเส้นผ่าศูนย์กลางของใบใหญ่สุดประมาณ 40 เซนติเมตร แล้วไล่ไปหาขนาดเล็กสุด ประมาณ 7 เซนติเมตร พานแว่นฟ้า มีพานซ้อนกัน 2 ชั้น ประกอบด้วยพานรอง เป็นพานสี่เหลี่ยมย่อมุมขนาดใหญ่ ใช้รองรับพานทรงสูงสี่เหลี่ยมย่อมุม เช่นกัน ส่วนใหญ่มักมีประจำตามวัด ใช้สำหรับใส่ผ้าไตรถวายพระบวชนาค หรืองานทอดกฐิน โดยทั่วไปเป็นพาน 2 ชั้น เตียบ มีลักษณะคล้ายพานเชิง มีฝา เป็นกรวยแหลมครอบ ใช้บรรจุสำหรับอาหารถวายพระ

2.4.2 ประเภทกล่อง มีหลายแบบและชื่อที่ใช้เรียกก็แตกต่างกันออกไป ตามประโยชน์ใช้สอย เช่น ลู้ง กล่องกลมที่มีฝาปิด มีทั้งทรงสูงทรงเตี้ย ใช้เป็นภาชนะบรรจุอาหารแห้งเรียกว่า ลู้งอาหารบางที่ใช้เป็นกล่องเก็บผ้าที่อบร่ำ มีอีกประเภทหนึ่งลักษณะคล้ายพานเชิงที่ฝาเป็นกรวยแหลมครอบใช้เป็นกล่องใส่หมาก เจียด มีลักษณะเป็นกล่องสี่เหลี่ยมผืนผ้ามีฝาปิดมีฐานสูง แต่เดิมเจียดนี้พระราชทานแก่ขุนนาง หรือพระราชาคณะ แต่ต่อมาจะใช้เป็นกล่องสำหรับบรรจุผ้าที่อบร่ำแล้ว หรือเสื้อผ้าเครื่องแบบของขุนนาง สำหรับเปลี่ยนในวังก่อนที่จะเข้าเฝ้าพระมหากษัตริย์ ทียบยา เป็นกล่องรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ามีฝาปิด ภายในยังมีกล่องเล็กใช้สำหรับเก็บแยกยาที่ต่างชนิดมิให้ปะปนกัน ทียบยานี้จะมีอยู่ประจำตามบ้าน หรือเป็นทียบยาของแพทย์แผนโบราณ ทียบนุหรี เป็นกล่องผืนผ้าขนาดเล็ก ใช้ใส่บุหรี ยาเส้น หรือยาจุน มักจะมีขนาดเล็กกว่าทียบยา ทียบหมาก เป็นกล่องสำหรับใส่เครื่องกินหมาก อาจจะมีลักษณะคล้ายกับทียบยา แต่บางครั้งก็เป็นกล่องกลมทางภาคเหนือจะเรียกว่า แอบหมาก เครื่องใช้สำหรับพระสงฆ์ ส่วนใหญ่จะตกแต่งด้วยลายประดับมุก เช่น ฝาบาตร เชิงบาตรและพัคยศและพัครองที่ทำด้ามประดับมุก

2.4.3 ประเภทถาด คือกระบะ ถาด และกั ในชีวิตประจำวันของไทยนั้น ถาดสำหรับใส่ของจะมีประเภทและรูปร่างต่างๆ ชื่อเรียกก็จะต่างกันออกไปด้วยตามประโยชน์ใช้สอย แต่เนื่องจากถาดของไทยนั้นมักจะทำขอบสูงขึ้นมา จึงมักเรียกว่ากระบะ ซึ่งมีทั้งกระบะกลม กระบะแปดเหลี่ยม กระบะสี่เหลี่ยม กระบะสี่เหลี่ยมลบมุม กระบะสี่เหลี่ยมย่อมุม กระบะต่าง ๆ เหล่านี้ถ้าใช้ใส่เครื่องบูชา จึงเรียกว่ากระบะบูชา ถ้าใช้ใส่เครื่องสำหรับกินหมากก็เรียกว่ากระบะหมาก แต่บางครั้งกระบะรูปทรงต่าง ๆ นี้มีฐาน หรือขาและใช้ใส่เครื่องบูชาก็ยังคงเรียกว่า กระบะบูชา แต่ถ้ากระบะที่มีฐานหรือขานี้จะใช้เป็นที่รองชุดชา ถาดกลมมีขอบสูงเพียงเล็กน้อยใช้รองขัน

ภาพที่ 1 พานแว่นฟ้า (ท่อนล่าง)

ภาพที่ 2 เคียบ

2.5 วิธีการฝังลวดลายในอีสานตอนล่าง (จังหวัดอุบลราชธานี)

สำหรับการทำลายประดับของช่างบ้านคอนขวาง อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ที่ยังคงทำการฝังลวดลายในปัจจุบันจะแตกต่างจากวิธีทำเครื่องมุกสมัยโบราณที่กล่าวถึงข้างต้น เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันไม่เอื้ออำนวยให้ช่างสามารถประดิษฐ์เครื่องมุกได้ตามวิธีแบบโบราณซึ่งต้องใช้เวลาและวัสดุหายาก ช่างมุกในปัจจุบันจึงพยายามดัดแปลง

วิธีการทำโดยให้สั้นเปลืองเวลาน้อยลงและวัสดุที่นำมาทำก็เปลี่ยนไปเป็นวัสดุที่หาง่ายในท้องตลาด แต่ก็อาจจะยังมีช่างมุกบางคนหรือบางกลุ่มที่รักษาวิธีการทำเครื่องมุกตามแบบโบราณไว้

จากกรณีที่ผู้วิจัยได้ทำการลงพื้นที่สำรวจ ศึกษาจากเอกสาร และสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิ ถึงลักษณะการฝังลวดลายในเขตีสานนั้นพบว่า ในพื้นที่อีสานนั้นมีแหล่งที่การนำวัสดุฝังลวดลาย บนเนื้องานยังมีน้อยมาก แต่ที่เห็นได้ชัดเจนและยังมีกระบวนการสร้างงานในลักษณะงานช่างโบราณ ที่บ้านคอนขวาง อำเภอวังสามสีบ จังหวัดอุบลราชธานี เป็นการแกะสลักไม้ติดกระดูก สัตว์ลงรัก ซึ่งได้ทำมาตั้งแต่บรรพบุรุษ และก็ได้มีนักกลับมาเมื่อประมาณ 30 ปีมาแล้ว เนื่องจากมีความต้องการจากชาวต่างประเทศที่ทำการหาซื้อผลิตภัณฑ์เก่าแก่ในหมู่บ้านจนหมด เช่น เขียนหมาก ขันหมาก ของใช้เก่าแก่ต่าง ๆ ต่อมาได้มีพ่อใหญ่ดี บุตรน้อยซึ่งปัจจุบันมีอายุกว่า 97 ปีแล้ว ได้ชักชวนลูก หลาน จัดทำเขียนหมากและตุ๊กตาสัตว์สำหรับใช้ในพิธีแก้บนขึ้นมาใหม่ โดยนายเสถียร บุตรน้อย

ภาพที่ 3 คุณดาเสถียร บุตรน้อย ช่างงานฝังลาย บ้านคอนขวาง

ซึ่งเป็นหลานชาย มีความสนใจเรียนรู้ในงานช่างประเภทนี้ ได้ทำการสืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน และได้วัสดุที่ทำได้ในท้องถิ่น เช่น ไม้ขนุน (จัดเป็นไม้มงคล) ยางรัก(ท้องถิ่นเรียกยางต้นน้ำเกลี้ยง) ขี้เถ้า ใบคองกล้วย กระดุกซี่โครงวัว,ควาย(ต้องมีอายุแก่ 10 ปีขึ้นไป) แต่ในบางอย่างของกระบวนการ ได้มีการคิดแปลงให้เหมาะสมกับเทคโนโลยี เช่น เครื่องมือ เครื่องใช้ประกอบการผลิต ถึงกระนั้น ก็ยังขาดแนวทางในการสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้บริโภค กรรมวิธีและเทคนิคการฝังลวดลาย สำหรับการทำให้ของช่างในปัจจุบันจะแตกต่างจากวิธีการทำ

เครื่องมือสมัยโบราณ เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันไม่เอื้ออำนวยให้ช่างสามารถประดิษฐ์ได้ตามวิธีแบบโบราณซึ่งต้องใช้เวลานานและวัสดุหายาก จึงทำให้เกิดการคัดแปลงวิธีการทำโดยให้สิ้นเปลืองเวลาน้อยลงและวัสดุที่นำมาใช้ฝึงก็เปลี่ยนเป็นวัสดุที่หาง่ายในท้องตลาด แต่ก็อาจจะยังคงมีบางกลุ่มยังรักษาวิธีการทำแบบโบราณอยู่ทางภาคกลางเป็นส่วนใหญ่ในการจะทำการฝึง ลวดลายลงบนผลิตภัณฑ์ไม้ในแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการแกะและฝึงถมหรือการติดประดับและถม ซึ่งจะมี 2 ลักษณะ (นางสุนทรี ประสงค์, 2545) แต่ในขณะที่เดียวกับตัวผลิตภัณฑ์ที่ทำการฝึง ลวดลายเสร็จก็จะมีพื้นผิวเสมอกันแต่จะต่างกันที่ขั้นตอนการทำเท่านั้นคือ การฝึงจะต้องทำการชุคพื้นผิว วัตถุให้มีความลื่น จึงทำการติดลาย และถมรักตามด้วยกระบวนการขัดอีกทีเพื่อให้เห็นวัสดุที่ฝึง การทำวิธีนี้จะเห็นว่าจะมีการติดกทนของวัสดุที่ตัวผลิตภัณฑ์เป็นอย่างดี ส่วนการถมก็ถือว่าการฝึงประเภทหนึ่งเช่นเดียวกันเพียงแต่มีกระบวนการต่างกัน คือ การถมจะต้องนำลวดลาย วัสดุที่จะทำการถมติดลงบนวัตถุตามแบบที่กำหนด ทำการถมรักตามด้วยกระบวนการขัดเพื่อให้เห็น วัสดุที่ทำการติดประดับ การทำวิธีถมจะมีความคงทนไม่สู้การฝึงลงบนวัตถุ ซึ่งก็สามารถใช้งานได้ดีพอสมควรเช่นกัน

จากกรณีศึกษาบ้านคอนขวาง อำเภอวังสามสี จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยได้ทำการ ชักถามและสังเกตวิธีการฝึงลวดลายส่วนมากเป็นลายเรขาคณิตเส้นในแบบต่าง ๆ เช่น ลายพื้นปลา สามเหลี่ยม เส้นกากบาท ข้าวหลามตัด เส้นทแยง ราว 85% รองลงมาคือลายประแจจีน 43% ลาย ดอกไม้ ราว 38% และลายเส้นอิสระ ซึ่งมีอยู่ ราว 15% คล้ายกับภาพ จิตรกรรมฝาผนังอีสาน เช่น พญานาค เทวดา คน สัตว์ พรรณไม้ ฯลฯ และไม่มีลายใด ๆ 5% สีของตัวชิ้นงานส่วนมากเป็นสีดำ 92% ทำจากรักน้ำเกลี้ยง ส่วนลวดลายซึ่งบางตัวมีการเซาะร่องเส้นลายโดยไม่ได้ทำการฝึงลวดลาย ก็มีในรูปแบบการฝึงวัสดุคกแต่งร่วมก็มี ถึงแม้ว่าจะมีเทคนิคในการสร้างสรรค์ทางลวดลายเข้าไป ในชิ้นงาน โดยหลักของกลุ่มชุมชนที่มีให้เลือกไม่มากนักส่วนใหญ่จะทำการผลิต เขียนหมาก กล่องใส่บุหรี พาน ขันโตก ซึ่งเป็นงานที่สั่งทำในลักษณะงานเลียนแบบของดั้งเดิม ซึ่งมี กระบวนการทำที่ใช้เวลานานพอสมควรในแต่ละชิ้นงาน และชุมชนจะทำการสร้างงานเหล่านี้ ได้ก็เมื่อว่างงานหลักและหลังฤดูเก็บเกี่ยวเท่านั้น ทางชุมชนจึงขาดรูปแบบแนวทางในการพัฒนา ผลิตภัณฑ์และขยายตลาดให้กว้างกว่าที่เป็นอยู่ ทั้งในด้านประยุกต์กระบวนการผลิตและการนำ เทคนิคโบราณมาผสมผสานกับวัสดุจากเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่สามารถหาได้ง่ายตามร้านค้าวัสดุ ในปัจจุบัน

ภาพที่ 4 ลักษณะลวดลายงานดั้งเดิมโบราณจะเป็นลายเส้นร่องลึก ไขว้พื้นผิวเช่น ลายพื้นปลา
สามเหลี่ยม เส้นกากบาท ขี้วหลามตัด เส้นทแยง

ภาพที่ 5 การฝังลวดลายจากกระดูกสัตว์ของบ้านคอนขวาง อำเภอวังสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี
ในปัจจุบันเริ่มมีเรื่องราวของลวดลายมากขึ้น

ภาพที่ 6 การฝังลายประดับมุกในภาคกลางปัจจุบันที่ชุมอำพล สัมมาวุฒิ หัวหน้าศูนย์ศิลปะและการช่างไทย หน่วยงานช่างสิบหมู่ กรมศิลปากร ที่ทำการอนุรักษ์ไว้เพื่อการเผยแพร่แก่ผู้สนใจ

ในส่วนของด้านวัสดุพื้นถิ่นผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเพื่อการฝังลวดลาย มีรายละเอียดของวัสดุที่น่าสนใจในพื้นที่ที่จะทำการสร้างต้นแบบด้วยเทคนิคการฝังลวดลายไว้ ดังนี้

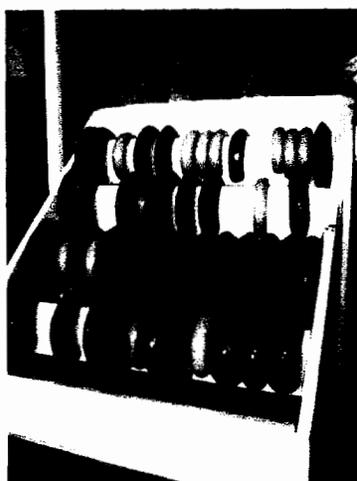
2.6 วัสดุไม้และเปลือกไข่เหลือทิ้งในพื้นที่ใช้ในการฝังลวดลาย

ไม้ เป็นหนึ่งในทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญในการอำนวยความสะดวกแก่มนุษย์ ในทางตรงไม้ที่ได้มาสามารถนำมาแปรรูปใช้ทำเครื่องเรือนและผลิตภัณฑ์บางชนิด ในทางอ้อมไม้ยังช่วยป้องกันวาทภัย อุทกภัยและการพังทลายของดิน และเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของมนุษย์

ได้อีกด้วย ในการนำไม้มาสร้างสรรค์เป็นงานผลิตภัณฑ์หรืองานด้านต่างๆ เราควรทราบโครงสร้าง และคุณลักษณะของไม้ที่จะนำมาใช้ด้วย โครงสร้างและการเจริญเติบโตของต้นไม้ โครงสร้างของต้นไม้จำแนกได้ 3 ส่วนด้วยกัน คือ ราก (roots) ลำต้น (stem) เรือนยอด (crown) ในการเจริญเติบโตของเนื้อไม้ของชั้นเซลล์ที่เรียกว่าเยื่อเจริญ ตามปกติจะเกิดปีละชั้นหรือปีละวงแต่บางปีอาจจะเกิด 2 วงก็ได้ซึ่งจะเกิดในฤดูใบไม้ผลิและฤดูร้อน ซึ่งวงปีจะส่งโดยตรงต่อรูปแบบของเสี้ยนหรือลายไม้วงปีสามารถดูได้จากหน้าตัดของไม้ คุณสมบัติของไม้แบ่งได้ ดังนี้ ไม้เนื้อแข็ง เป็นไม้ที่มีเนื้อแกร่งและเหนียว มีความแข็งแรงและทนทานต่อการใช้ ท้ามกลางแสงแดดและฝนได้ดีมาก ไม้ชนิดนี้จะมีสีเข้ม เช่น ไม้ประดู่ ไม้เต็ง ไม้รัง มะค่าโมง ชิงชัน ไม้เนื้อปานกลาง เป็นไม้ที่มีเนื้ออยู่ในระดับปานกลาง มีความแข็งแรงทนพอประมาณเนื้อไม้มีทั้งชนิดขยายไปจนถึงเนื้อละเอียด เสี้ยนไม้ตรงสีของไม้จะเป็นสีปานกลาง นิยมนำมาทำเครื่องเรือน เช่น ไม้ตะแบก นนทรี ยุง ไม้เนื้ออ่อน เป็นไม้เนื้ออ่อนและขยาย มีความแข็งแรงน้อยและทนทานน้อยที่สุด มอดหรือปลวกชอบทำลาย การขีดหีดตัวไม้สม่ำเสมอแล้วแต่ชนิดของไม้ สีของไม้จะมีตั้งแต่สีอ่อนถึงเกือบเข้มตามแต่ชนิดของไม้ เช่น ไม้ยาง ไม้พะยอม ไม้สัก ไม้อินทนิล นิยมใช้ในงานชั่วคราวและงานในร่ม ซึ่งในคุณลักษณะของไม้ จะเห็นว่าเนื้อไม้จนถึงเปลือกไม้มีลวดลายที่แตกต่างกันและสีที่ต่างกัน ไม้ที่จะนำมาทำผลิตภัณฑ์และการฝึงเลือกได้ตามขนาดความเหมาะสมของตัวผลิตภัณฑ์และการใช้สอย โดยใช้เศษไม้ที่ทำการเหลือจากการทำผลิตภัณฑ์ก็ได้ หรือจากการคัดสรรเพื่อให้เกิดความงามในด้านศิลปะ

ภาพที่ 7 ไม้มะม่วงที่นำมาทำการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ ของจังหวัดร้อยเอ็ด

ภาพที่ 8 การแปรรูปผลิตภัณฑ์ในกลุ่ม OTOP จังหวัดร้อยเอ็ด

จากการศึกษาผู้วิจัยได้เห็นแนวทางการคัดสรรไม้ของกลุ่มเป้าหมายเพื่อแบบผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ซากไม้ที่หมดอายุและเศษไม้ที่เหลือใช้ทุกส่วนของเนื้อไม้ที่ยังคงมีขนาดพอเพียงในการสร้างสรรค์เป็นรูปแบบผลิตภัณฑ์ให้กับชุมชนได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะเป็นวัสดุที่หาได้ง่ายต่อการผลิตในขณะนี้ รวมถึงไม้ขนุนและไม้มะม่วงที่หมดอายุการผลิตผลแล้วเนื่องจากอายุมากก็สามารถหาได้ง่ายในครัวเรือนทุกครัวเรือน ไม้เหล่านี้ไม่ใช่ไม้นุรักษ์แต่เป็นไม้ที่ให้ประโยชน์ตั้งแต่ถูกผลนำมารับประทานได้เมื่อหมดอายุยังสามารถนำลำต้นมาใช้ประโยชน์ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชนได้อีกทาง

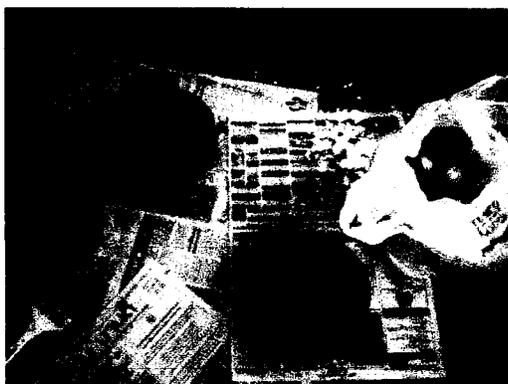
เปลือกไข่ เป็นวัสดุที่มีแคลเซียมประกอบมีส่วนใกล้เคียงกับกระดูกสัตว์และเป็นวัสดุที่หาได้ง่ายมากในทุกๆท้องถิ่น และขาดมูลค่าและคุณค่า เนื่องจากทุกครัวเรือนเมื่อทำการแปลงอาหารจากไข่แล้วส่วนของเปลือกไข่ก็ขาดประโยชน์ไป จะมีบ้างบางส่วนที่นำไปสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์ของประดับตกแต่งซึ่งในส่วนนั้นจะเป็นเปลือกไข่ที่มีเปลือกหนา เช่น ไข่

นกกระจอกเทศ ในส่วนของเปลือกไข่ที่จะหาได้ง่ายทั่วๆ ไปเปลือกไข่จะบาง เช่น ไข่ไก่ ไข่เป็ด เป็นต้น

ภาพที่ 9 ผลิตภัณฑ์จากไข่นกกระจอกเทศ

ดังนั้นผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวัสดุและหากรรมวิธีนำเปลือกไข่ไก่และไข่เป็ดที่สามารถหาได้ง่ายทุกครัวเรือนมาประกอบสร้างสรรค์ร่วมกับงานฝังลวดลายเพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มให้กับเปลือกไข่เหลือทิ้ง ทั้งนี้ยังช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมอีกด้วย

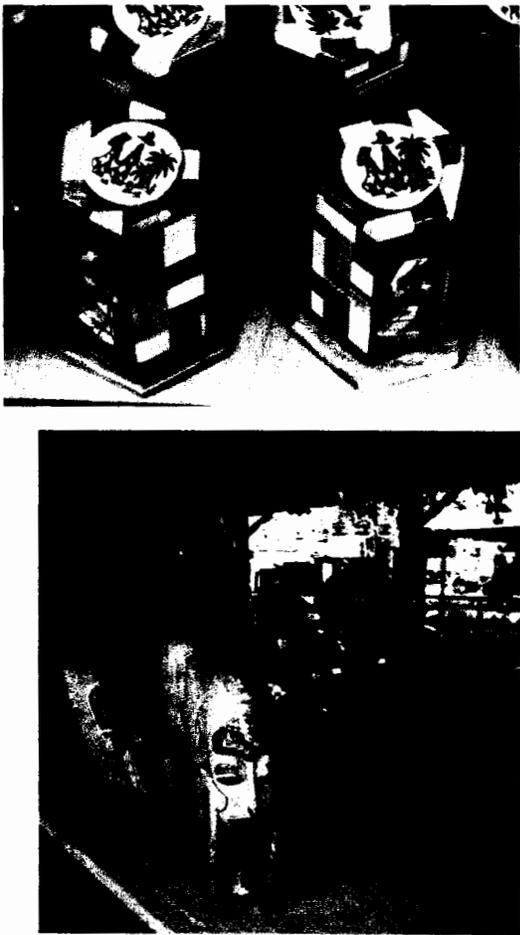
ภาพที่ 10 ภาพการแปรรูปเปลือกไข่ไก่และไข่เป็ดในงานฝังลวดลาย

2.7 การสำรวจเพื่อหาข้อมูลเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกและของใช้ประเภทงานฝังลวดลาย

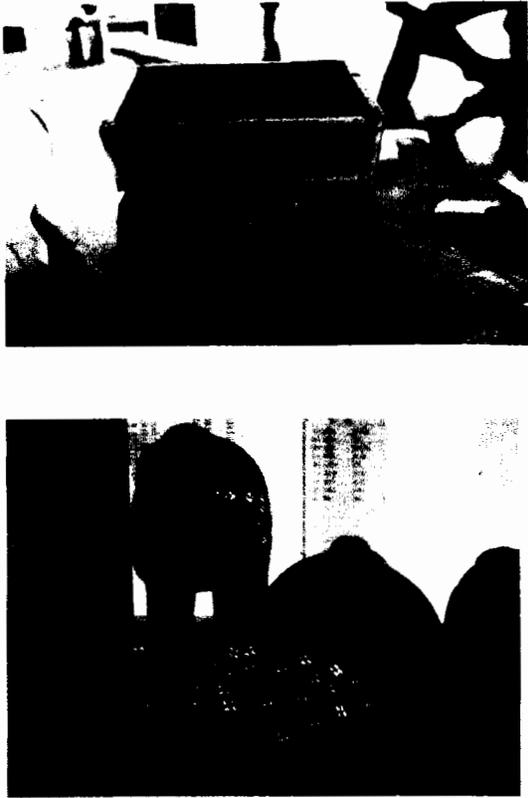
จากข้อมูลที่ได้จากการสำรวจและลงพื้นที่ เพื่อเก็บข้อมูลพบว่า สามารถแบ่งกลุ่มผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกและของใช้จากการฝังลวดลาย เป็น 2 ประเภท คือ ผลิตภัณฑ์ประเภทตั้ง และ ผลิตภัณฑ์ประเภทแขวน

ผลิตภัณฑ์ประเภทตั้ง รูปแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกและของใช้จากการฝังลวดลายประเภทตั้ง คือ งานผลิตภัณฑ์จากการฝังลวดลายที่สามารถตั้งได้เป็นลักษณะรูปทรงที่เป็นสามมิติหรือลอยตัว เช่น ไม้แกะที่เป็นรูปแบบหลากหลายหรือของใช้ที่นำมาวางประดับตกแต่ง กล้องใส่ของ เครื่องเรือน เป็นต้น

ตารางที่ 1 ผลิตภัณฑ์เปรียบเทียบของที่ระลึกและของใช้ที่ตกแต่งด้วยเทคนิคการฝังลวดลายในกลุ่มตลาดที่ทำการสำรวจ

ลำดับที่	ภาพผลิตภัณฑ์	รายละเอียด
1		<p>ผลิตภัณฑ์การฝังลวดลายประเภทตั้ง ผลิตภัณฑ์ประเภทตั้ง รูปแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากการฝังลวดลาย ประเภทตั้ง คือ งานผลิตภัณฑ์ที่ทำการฝังลวดลายซึ่งส่วนใหญ่เป็นวัสดุไม้สามารถตั้งได้เป็นลักษณะรูปทรงที่เป็นสามมิติ หรือลอยตัว เช่น กระจุกอมสิน ตู๊กกระตารูปสัตว์ต่างๆ กล้องใส่ของ ที่ใส่ปากกา โต๊ะและเก้าอี้ นั่ง เป็นต้น</p>

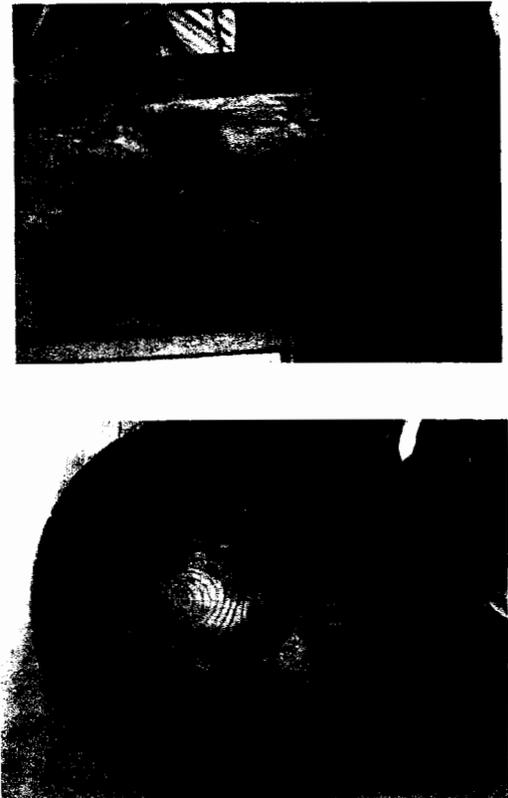
ตารางที่ 2 ผลลัพธ์ของที่ระลึกและของใช้ที่ตกแต่งด้วยการฝังลวดลายในภาคอีสาน

ลำดับที่	ภาพผลิตภัณฑ์	รายละเอียด
1		<p>ผลิตภัณฑ์การฝังลวดลายประเภทตั้งของอีสาน</p> <p>ผลิตภัณฑ์ประเภทตั้ง รูปแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากการฝังลวดลาย ประเภทตั้งของอีสาน คือ งานผลิตภัณฑ์ที่ทำการฝังลวดลายซึ่งส่วนใหญ่เป็นวัสดุไม้เป็นลักษณะรูปทรงที่เป็นสามมิติ หรือลอยตัว เช่น กระปุกอมสิน ตุ๊กกระดาดรูปสัตว์ต่างๆ กล้องใส่ของ โตะและเก้าอี้หนัง เป็นต้น</p>

ตารางที่ 3 ผลลัพธ์ของที่ระลึกและของใช้ที่ตกแต่งด้วยการฝังลวดลายในกลุ่มตลาดที่ทำการสำรวจ

ลำดับที่	ภาพผลิตภัณฑ์	รายละเอียด
1		<p>ผลิตภัณฑ์การฝังลวดลายประเภทแขวน</p> <p>ผลิตภัณฑ์ประเภทแขวน รูปแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากการฝังลวดลายประเภทแขวน คือ งานผลิตภัณฑ์จากการฝังลวดลายที่สามารถแขวนได้เป็นลักษณะงานบุन्द้า หรือ บุนสูง เช่น ที่แขวนสำหรับตกแต่ง ภาพติดข้างฝาผนัง นาฬิกาแขวน เป็นต้น</p>

ตารางที่ 4 ผลึกภัณฑ์ของที่ระลึกและของใช้ที่ตกแต่งด้วยการเทคนิคการฝังลวดลายในภาคอีสาน

ลำดับที่	ภาพผลึกภัณฑ์	รายละเอียด
1		<p>ผลึกภัณฑ์การฝังลวดลายประเภทแว่น ผลึกภัณฑ์ประเภทแว่น รูปแบบ ผลึกภัณฑ์ของที่ระลึกจากการฝังลวดลาย ประเภทแว่น คือ งานผลึกภัณฑ์จากการฝัง ลวดลายที่สามารถแว่นได้เป็นลักษณะ งานนูนต่ำ หรือ นูนสูง เช่น ที่แว่นสำหรับ ตกแต่ง ภาพติดข้างฝาผนัง นาฬิกาแว่น เป็นต้น</p>

จากตารางที่ 1-4 จะเห็นได้ว่ารูปแบบของผลึกภัณฑ์การฝังลวดลายที่สามารถพบในปัจจุบันมีไม่มากนัก ที่จะทำการสัมผัสได้ก็ทำตามประตูหน้าต่างซึ่งเป็นการฝังมุกที่ยังคงมีอยู่
ในปัจจุบัน ถ้าเป็นของใช้หรือของตกแต่งแทบจะไม่มีในท้องตลาดของชุมชนทั่วไปจะมีให้เห็นก็แค่
การฝังกระดูกสัตว์ในกลุ่มชุมชน บ้านคอนขวางของคุณตาเสถียร บุตรน้อย เท่านั้นเองที่ยังคง
เหลืออยู่ในเขตจังหวัดอุบลราชธานีก็ว่าได้ นอกนั้นจะเห็นได้มากในต่างประเทศ เช่น ประเทศจีน
ประเทศเวียดนาม ซึ่งถ้าทำการเปรียบเทียบสินค้าประเภทการฝังลวดลายลงบนไม้จะเห็นว่าของ
ต่างประเทศจะยังคงเอกลักษณ์ของตนเองไว้เป็นอย่างดี รวมถึงราคาทางการตลาดของต่างประเทศ
เป็นราคาที่ทุกคนสามารถหาซื้อได้อย่างพึงพอใจ ซึ่งแตกต่างจากของประเทศไทยที่กำลังสูญหายไป
อย่างน่าเสียดาย ที่พบเห็นงานประเภทฝังลวดลายในไม้ในท้องตลาดไทยก็จะเป็นตลาด
อุตสาหกรรมส่งออกเป็นส่วนใหญ่ หรืองานสั่งทำเฉพาะเท่านั้น ซึ่งยากที่จะพบเห็นตามท้องตลาด
เนื่องจากว่ามีราคาและต้นทุนการผลิตสูงสำหรับกลุ่มชุมชน ดังเช่นกลุ่มชุมชนบ้านคอนขวาง อำเภอ

ม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานีก็เช่นเดียวกันที่ยังขาดต้นทุนการผลิตและความหลากหลายของรูปแบบและวัสดุที่จะมาทำการฝังลวดลาย รวมถึงกระบวนการผลิต

2.7.1 การสำรวจข้อมูลทางการตลาด

ประเภทผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกและของใช้ ในประเทศมีข้อมูลทางการตลาดที่น่าสนใจ ดังนี้

การขยายตัวของการส่งออกใน 4 กลุ่มสินค้า OTOP พบว่า สินค้าสมุนไพรเพื่อสุขภาพ และความงาม มีอัตราการขยายตัวอันดับหนึ่ง รองลงมาได้แก่ อาหาร เครื่องดื่ม ผ้า เครื่องแต่งกาย ของใช้ และของตกแต่งบ้าน รวมทั้งผลิตภัณฑ์ประเภทการฝังลวดลาย ตามลำดับข้อมูลอีกอันหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงสภาวะการตลาด และแนวโน้มสินค้าผลิตภัณฑ์จากการฝังลวดลาย ซึ่งสามารถนำมาวิเคราะห์เป็นข้อมูลในการศึกษาหาแนวโน้มตลาด เพื่อการวางแผนการผลิตสินค้าประเภทนี้ได้ โดยดูจากข้อมูลการจำหน่ายสินค้า OTOP ในงานแสดงสินค้า OTOP to The world ที่จัดขึ้นเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2553 รายละเอียดดังนี้

สินค้าที่ได้รับความนิยมสั่งซื้อมากที่สุด ได้แก่ กระจกกลางทอง เปลือกไข่วิจิตร ผลิตภัณฑ์หนัง ผลิตภัณฑ์ไม้ ดอกไม้ประดิษฐ์ งานกระดาษ แจกัน เซรามิก เบญจรงค์ ผลิตภัณฑ์สปา เคหะสิ่งทอ จักสาน ฯลฯ

สินค้าจำหน่ายปลีก ที่ได้จำหน่ายมากที่สุด ผลิตภัณฑ์ไม้ เคหะสิ่งทอ ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมอื่นๆ (รวมผลิตภัณฑ์การฝังลวดลาย) ผลิตภัณฑ์สปา เซรามิก เบญจรงค์ ผลิตภัณฑ์โลหะ ดอกไม้ประดิษฐ์ กระดาษธรรมชาติ ประเทศที่มีการสั่งซื้อมากที่สุดเรียงตามลำดับ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย แคนาดา สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ เนเธอร์แลนด์ อิตาลี ฮองกกาตาร์ ไต้หวัน และจีนสินค้าที่ได้รับการสั่งซื้อมากที่สุด แยกตามภูมิภาค ได้แก่ ยุโรป ดอกไม้ประดิษฐ์ /ผลิตภัณฑ์จากกระดาษ กระดาษทำจากดอกไม้แห้ง ผลิตภัณฑ์อื่น ๆ (ไข่วิจิตร หินอ่อน) ผลิตภัณฑ์ไม้ (แจกัน เครื่องเรือนไม้ โคมไฟ ของใช้บนโต๊ะอาหาร) เครื่องปั้นดินเผา (ชุดน้ำพุอ่างเคลือบ) จักสาน (โคมไฟเดววัลย์ ตะกร้าใส่ของทำจากเส้นพลาสติก กระจุ๊ด) เคหะสิ่งทอ (หมอนอิง ที่รองจาน ผ้าปูโต๊ะ) และโลหะ (ของใช้บนโต๊ะอาหาร) โดยแยกรายละเอียดดังนี้

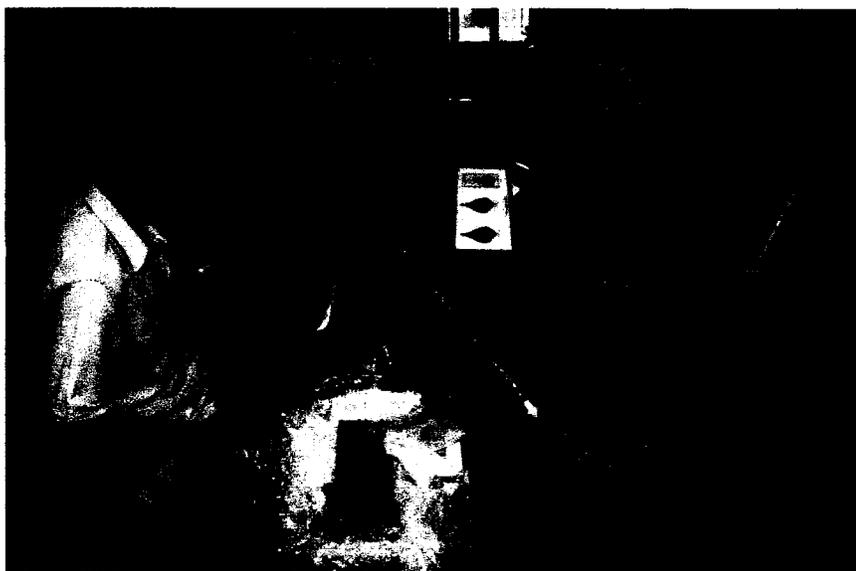
เอเชีย ผลิตภัณฑ์ไม้ (ชุดตะเกียบ โคมไฟ) ดอกไม้ประดิษฐ์ เครื่องปั้นดินเผา เบญจรงค์ อ่างเคลือบ ตุ๊กตาดินปั้น ผลิตภัณฑ์อื่น ๆ (หินอ่อน ผลิตภัณฑ์หนัง) และผลิตภัณฑ์สปา

ตะวันออกกลาง ผลิตภัณฑ์อื่น ๆ กระจกสลักกลางทอง ผลิตภัณฑ์หนัง เครื่องปั้นดินเผา (เบญจรงค์ น้ำพุ) และโลหะ (รูปปั้นบรอนซ์)

อเมริกาเหนือ ผลิตภัณฑ์ไม้ (ของใช้บนโต๊ะอาหาร โคมไฟ) ดอกไม้ประดิษฐ์ ผลิตภัณฑ์สปา เครื่องปั้นดินเผาและโลหะ (ของใช้บนโต๊ะอาหาร)

แอฟริกา ดอกไม้ประดิษฐ์และเครื่องปั้นดินเผา

จากข้อมูลที่ได้มาจากการลงพื้นที่การตลาดของต่างประเทศ เช่น เวียดนาม จีน และส่วนของประเทศไทยที่มีงานในรูปแบบงานหัตถกรรมที่มีการฝังลวดลายให้เห็น เช่น สำนักงานช่างสิบหมู่ นครปฐม เชียงใหม่ ร้อยเอ็ด สมุทรสงคราม จันทบุรี และ อุบลราชธานี กลุ่มเป้าหมายทางการตลาดจะเห็นได้ชัดว่า งานที่ทำจากการฝังลวดลายสามารถที่จะเข้าไปแทรกในรูปแบบของงานหัตถกรรมที่เป็นลักษณะของที่ใช้และของระลึกได้ และจากการวิเคราะห์แนวโน้มตลาดทั้งตลาดภายในประเทศ และตลาดส่งออกในปี 2553 และแนวโน้มในปีต่อ ๆ ไปนั้น ทำให้ทราบข้อมูลสำคัญในการพัฒนาสินค้าผลิตภัณฑ์งานจากการฝังลวดลาย รวมถึงผลิตภัณฑ์หัตถกรรมอื่น ๆ ที่น่าจะมีแนวโน้ม ตรงกับความต้องการของตลาดทั่วไปทั้งในประเทศ และต่างประเทศในอนาคต ควรมีลักษณะดังนี้ มีแนวโน้มด้านแฟชั่น และสไตล์ง่ายต่อการใช้สอย หรือมีลักษณะแนวโน้มงานผลิตภัณฑ์ที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมสร้างมูลค่าเพิ่มโดยใช้วัฒนธรรมชาติ (High value – added products) มีลักษณะเฉพาะ (Unique) ซึ่งได้รับการออกแบบมีคุณสมบัติให้ความรู้สึกรอบ ๆ อบอุ่น และมีศิลปะมีประโยชน์ใช้สอยอย่างเหมาะสม (Special Functions) (อำพล สัมมาวุฒิ, 2549 : 19)

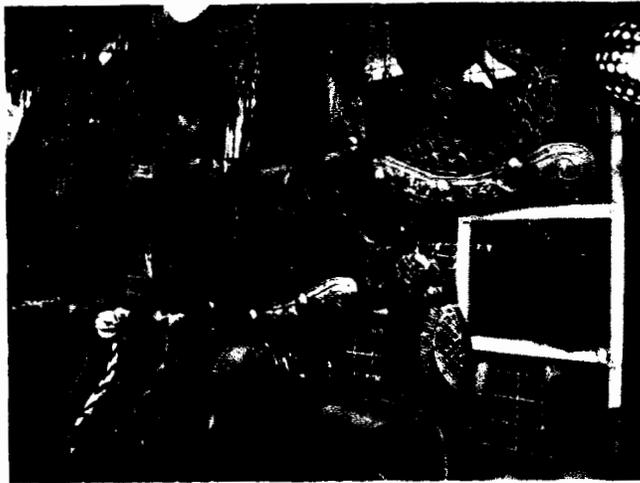
ภาพที่ 11 การศึกษาหาข้อมูลเพื่อประกอบการตลาด ณ สำนักงานช่างสิบหมู่ จังหวัดนครปฐม

ภาพที่ 12 การหาข้อมูลการตลาดที่ชุมชนผลิตกัญชาไม้มะม่วง อำเภอชะโค จังหวัดร้อยเอ็ด

ภาพที่ 13 การหาข้อมูลการตลาดเกี่ยวกับรูปแบบการฝังत्वลาช ที่ประเทศเวียดนาม

ภาพที่ 14 การหาข้อมูลการตลาดเกี่ยวกับรูปแบบการฝังลวดลาย ที่จังหวัดเชียงใหม่

ข้อมูลการตลาดที่ได้รวบรวมมาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบ และพัฒนาคุณภาพ วัสดุ รวมถึงปริมาณการผลิตของผู้ผลิต ให้ตรงกับความต้องการของตลาดกลุ่มเป้าหมาย และเพื่อศึกษาระบบโครงสร้างตลาดสินค้าผลิตภัณฑ์งานหัตถกรรมในด้านการฝังลวดลาย รวมถึงตลาดสินค้าหัตถกรรมอื่น ๆ ผู้วิจัยได้หาข้อมูลกับกลุ่มผู้บริโภคและได้รวบรวมข้อมูลการตลาดโดยการลงพื้นที่และจัดทำแบบสอบถามสำหรับผู้บริโภคภายในจังหวัดอุบลราชธานีและการสอบถามด้วยวาจาในต่างประเทศที่กล่าวถึง สรุปพบว่าความต้องการในตัวสินค้าในตลาดปัจจุบันผู้บริโภคมีความต้องการประเภทของใช้เพื่อการตกแต่งและของที่ระลึกเป็นจำนวนมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลเหล่านี้มาจัดทำเพื่อเป็นข้อมูล และแนวทางในการพัฒนางานร่วมกับเทคนิคการฝังลวดลาย

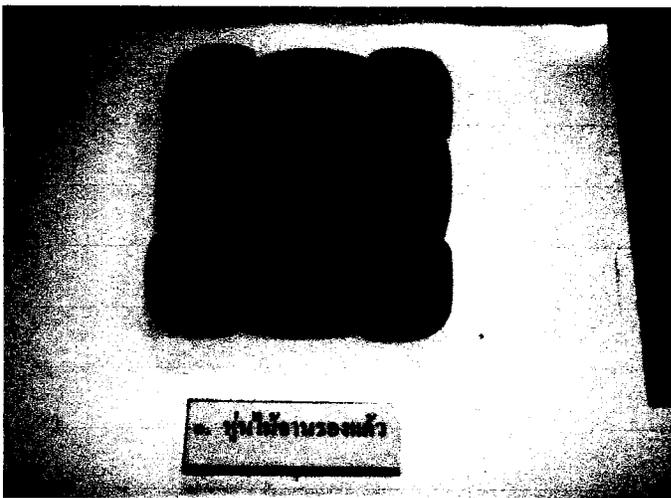
2.8 การฝังลวดลาย ในกลุ่มบ้านคอนขวาง อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี

ลักษณะอุปกรณ์ของกลุ่มบ้านคอนขวางส่วนใหญ่จะเป็นวัสดุอุปกรณ์ที่หาได้ง่ายตามครัวเรือนและจะมีเครื่องมือไฟฟ้าบ้างบางส่วนที่ช่วยผ่อนแรงการผลิต หุ่นที่ใช้ในการฝังประดับลวดลายของกลุ่มบ้านคอนขวาง คือ ไม้ขนุน ซึ่งเป็นไม้มงคล เป็นต้นขนุนที่ตายเองตามธรรมชาติสามารถนำมาสร้างผลิตภัณฑ์หุ่นได้หลากหลายหาได้ในชุมชนและจากไม้เก่าที่เหลือทิ้ง

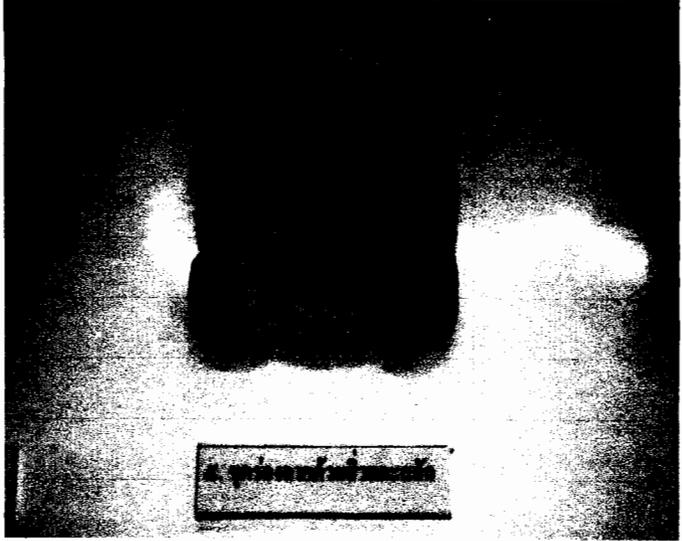
2.8.1 ลักษณะงานฝังลวดลาย ยางรัก เป็นต้นไม้ชนิดหนึ่งที่หาได้ในท้องถิ่น หรือในป่าชุมชน โดยใช้น้ำยาจากต้นไม้เป็นวัตถุดิบในการผลิต โดยมีหน้าที่ในการถนอมตัวผลิตภัณฑ์ แต่ในปัจจุบันยางรักหายากต้องนำเข้ามาจากเวียดนามและมีราคาสูง กระดุกสัตว์ (วัว ควาย) เป็นวัสดุสร้างลวดลายโดยหาซื้อได้จากโรงฆ่าสัตว์ ในท้องถิ่น กาวลาเท็กซ์ เป็นส่วนประกอบช่วยเชื่อมติดระหว่างลายกับตัววัตถุ หาซื้อได้ทั่วไป น้ำมันสน เป็นตัวเคลือบปรับความละเอียดของผิว เกรียง

สำหรับปิวสีขนาดต่างๆสีหน้าตรง ใช้สำหรับตอกเดินเส้นในแนวตรงและจุดพื้น ซึ่งมีหลายขนาด สีหน้าโค้ง โค้งเล็บมือ ใช้สำหรับตอกเดินเส้นในส่วนที่เป็นเส้นโค้งและใช้ปาดแต่งแกะลาย สีปากเสี้ยว ลักษณะสีจะเป็นมุมเฉียงไปข้างใดข้างหนึ่งและจะมีเป็นคู่คือเสี้ยวซ้ายหรือเสี้ยวขวา ค้อนไม้ คือ ค้อนที่ทำจากไม้เนื้อแข็ง ขนาดตัวค้อนมีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 5-6 นิ้ว ขั้นตอนการผลิตงานด้วยเทคนิคฝังลวดลายวิธีการดังนี้

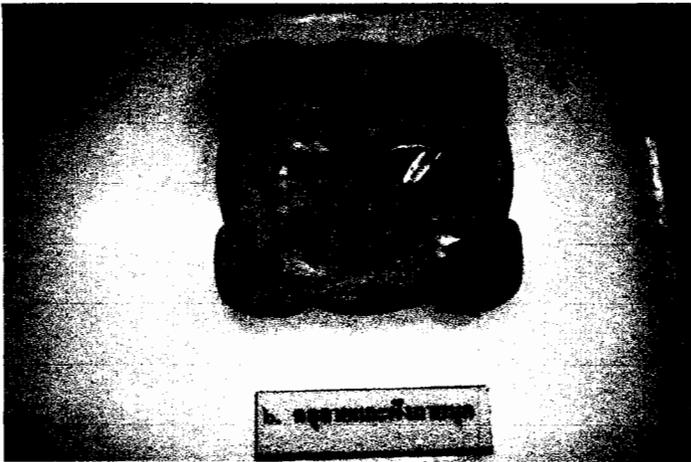
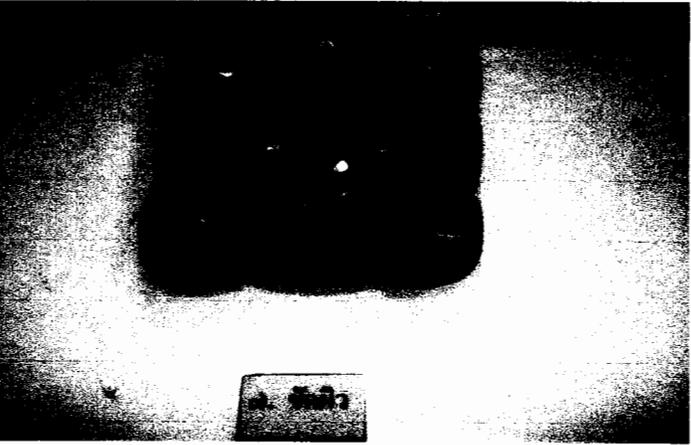
ตารางที่ 5 อุปกรณ์ในการฝังลวดลาย

ขั้นตอน ที่	ภาพแสดงการทำงาน	วิธีการ
1		<p>แสดงเครื่องมือในการแกะลาย ประกอบไปด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สีว หลายขนาด 2. ค้อนไม้
2		<p>นำหุ่นไม้มาตัดแต่งรูปทรงตามแบบที่ต้องการ ใช้เหล็กแหลมแทงนำร่องตะปูก่อนป้องกันไม้แตกเมื่อเวลาตอกตะปู(สมัยโบราณจะใช้ไม้ไผ่เหลาให้แหลมเป็นหมุดยึด)ทำการเจาะร่องหรือสกัดออกให้เป็นตามลวดลายที่ต้องการ ทำการขีดเส้นจากตัววัตถุและทำการอุดร่องด้วยดินสอพองผสมสีฝุ่น ทำการขีดให้พื้นเรียบเสมอกัน</p>

ตารางที่ 6 ขั้นตอนการผลิตงานด้วยเทคนิคฝังลวดลาย

ลำดับ ที่	ภาพผลิตภัณฑ์	รายละเอียด
1		<p>ทำการวางรูปแบบลายที่จะทำการเซาะร่องเพื่อทำการฝังวัสดุลงไปตามร่องลายที่กำหนด</p>
2		<p>การเซาะร่องที่จะทำการฝังลายนำวัสดุที่เลือกทำการประดับฝังลงบนร่องลายของตัววัตถุตามแบบเมื่อติดลวดลายด้วยกาวเสร็จ ทำการถนอมด้วยสีน้ำมันสีดำทารองพื้นให้ทั่วทุกด้าน ฝังให้แห้งประมาณ 3 วัน</p>

ตารางที่ 6 ขั้นตอนการผลิตงานด้วยเทคนิคฝังลวดลาย (ต่อ)

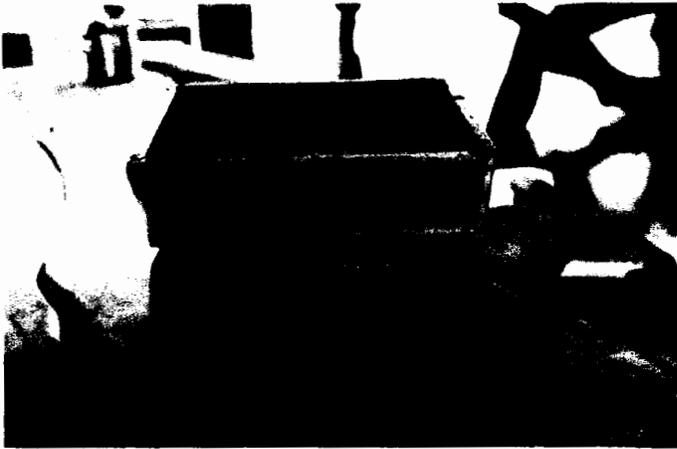
ลำดับ ที่	ภาพผลิตภัณฑ์	รายละเอียด
3		<p>ฉลุลาย และฝังลายด้วย ตัวเชื่อมติด (กาวลาเทกซ์) ลงบนวัตถุนำชิ้นงานที่ แห้งแล้วมาขัดหยาบด้วย หินขัดหรือกระดาษทราย หยาบ</p>
4		<p>การขัดผิว นำชิ้นงานที่ แห้งแล้วมาขัดหยาบด้วย กระดาษทรายหยาบ ย้อมสี เนื้อไม้และขัดมันหรือจะ ลงด้วยรักสมุกและขัดจน เรียบเสมอกันทั้งชิ้น (ประมาณ 3 ครั้ง)</p>

ตารางที่ 6 ขั้นตอนการผลิตงานด้วยเทคนิคฝังลวดลาย (ต่อ)

ลำดับ ที่	ภาพผลิตภัณฑ์	รายละเอียด
5		<p>การย้อมสีเนื้อไม้ขัดมัน ผลิตภัณฑ์ 1 ชิ้นใช้เวลาใน การผลิต 2-4 วัน ราคา ชิ้น ละ 500 บาท ขึ้นไป (ขึ้นอยู่กับขนาดรูปแบบ และชิ้นงาน)</p> <p>การลงค้ำยรักสมุกและทำ การขัดเรียบรวมถึงการ ซ่อมหลังขัดผิวและลง น้ำมันสนที่เป็นขั้นตอน สุดท้าย และนำไปผึ่งให้ แห้ง ใช้เวลาในการผลิต 3-7 วัน ราคา ชิ้นละ 800 บาท ขึ้นไป (ขึ้นอยู่กับ ขนาดรูปแบบและชิ้นงาน)</p>

2.8.2 ลักษณะงานถม งานถมคือการนำวัสดุที่สร้างลายติดลงผิววัตถุและทำการถมด้วยยางรักผสมรักสมุก ก่อนทำการขัดผิวให้เห็นลวดลายที่ทำการติด เตรียมหุ่น ที่จะนำมาประดับวัสดุเตรียมวัสดุประดับ เช่น กระจกสีแก้ว หอยมุก และวัสดุอื่นที่ใช้ทดแทนได้ตามความเหมาะสม ทารักน้ำรองพื้นลงบนผิวหุ่นหรืออาจจะใช้สีน้ำมันสีดำแทนก็ได้ ทำการประดับลายตามแบบที่ต้องการ

ตารางที่ 7 ประดับลายลงบนผิวงาน ด้วยยางรัก (อดีต)หรือกาวลาเท็กซ์ (ต่อ)

ลำดับ ที่	ภาพผลิตภัณฑ์	รายละเอียด
3		<p>แสดงการถมและขัดผิวลายที่ จมปรากฏและขัดมัน</p>
4		<p>จากการศึกษาข้อมูลการฝึ งลาวคล้ายจะเห็นว่ากรรมมี ลักษณะรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ สำเร็จใกล้เคียงกันแต่มี กระบวนการที่แตกต่างกัน</p>

จากตารางที่ 5-7 การฝึงลาวคล้ายในปัจจุบัน ในขั้นตอนของแต่ละกรรมวิธีการผลิต ก็มีความแตกต่างกันตามรูปแบบ จากการสรุปของทั้งสองกรรมวิธี การฝึงลาวคล้ายและการถมคล้าย มีลักษณะรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่สำเร็จใกล้เคียงกันแต่มีกระบวนการที่แตกต่างกันดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษากระบวนการทั้ง 2 รูปแบบเพื่อสร้างแนวทางในการตกแต่งตัวต้นแบบตามความเหมาะสมของวัสดุพื้นถิ่น และสามารถบ่งบอกรูปแบบของการลงทุน ซึ่งสภาพตลาดปัจจุบัน ต้องมีการแข่งขันกับผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปแบบต่างๆและวัสดุอื่นๆ ก่อนข้างสูง จึงต้องมีการค้นหาและทดลองเพื่อหาและพัฒนากระบวนการผลิตจนถึงรูปแบบของวัสดุที่จะใช้ในการฝึงลาวคล้ายที่มีอัตลักษณ์ให้กับผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น

2.9 การศึกษาเอกลักษณ์ จังหวัดอุบลราชธานี

จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลทั้งทางเอกสารและการลงพื้นที่ ในเบื้องต้นได้รวบรวมเนื้อหาและข้อมูลทางด้าน วิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรม รวมถึงสถานที่ที่สำคัญๆทางด้านแหล่งท่องเที่ยวและสถาปัตยกรรม เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกอีสานใต้ ผู้วิจัยได้จำแนกลักษณะเด่นของจังหวัดจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อค้นหาเอกลักษณ์ของจังหวัด ดังนี้

2.9.1 จังหวัดอุบลราชธานี

จังหวัดอุบลราชธานีซึ่งมีคำขวัญดังนี้ เมืองดอกบัวงาม แม่น้ำสองสี มีปลาแซบหลาย หาดทรายแก่งหิน ถิ่นไทยนักปราชญ์ ทวยราษฎร์ใฝ่ธรรม งามล้ำเทียนพรรษา ผาแต้มก่อนประวัติศาสตร์ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2550 : 2) แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญได้แก่

2.9.1.1 วัดทุ่งศรีเมือง ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี ภายในบริเวณวัดมีสถาปัตยกรรมที่น่าสนใจคือ หอพระพุทธรูปที่ภายในมีจิตรกรรมฝาผนังอันทรงคุณค่า และหอไตรกลางน้ำสร้างด้วยไม้ ศิลปะผสมผสานไทย พม่า และลาว

2.9.1.2 พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุบลราชธานี ตั้งอยู่ที่ถนนเขื่อนธานีตัดกับถนนอุปราชา ภายในมีการจัดแสดงเรื่องราวท้องถิ่น เช่น สถาปัตยกรรมศาสตร์ ประวัติศาสตร์ การเมืองโบราณวัตถุ เป็นต้น

2.9.1.3 วัดสุปฏิหาราม ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลอุบลราชธานี มีสถาปัตยกรรมที่สวยงาม คือ พระอุโบสถซึ่งผสมผสานศิลปะหลายลักษณะเข้าด้วยกัน คือ ส่วนหลังคาเป็นศิลปะแบบไทย ส่วนกลางเป็นศิลปะแบบตะวันตก และส่วนฐานเป็นศิลปะแบบขอม

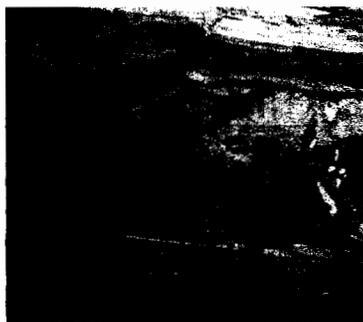
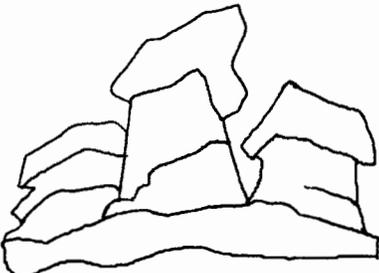
2.9.1.4 เสาเฉลียง อยู่ในอำเภอโขงเจียม

2.9.1.5 อุทยานแห่งชาติผาแต้ม อยู่ในเขตอำเภอโขงเจียม สถาปัตยกรรมประเทศเป็นที่ราบสูงและภูเขา มีหน้าผาสูงชัน ปกคลุมด้วยป่าเต็ง-รังและพันธุ์ไม้ที่สวยงาม บริเวณหน้าผามีภาพเขียนสีศิลปะถ้ำที่ยาวที่สุดในประเทศไทย

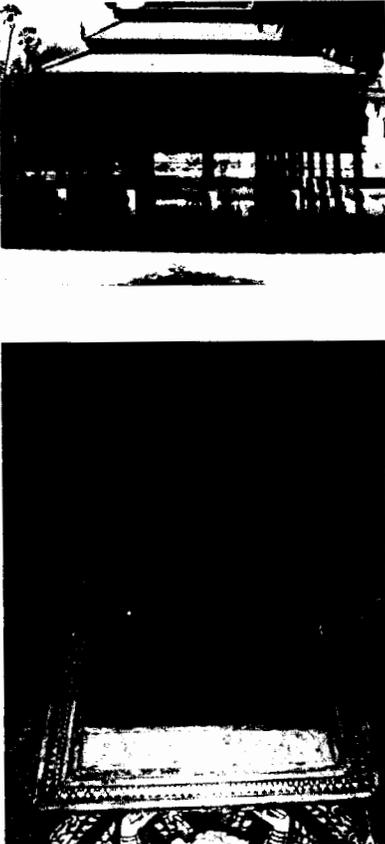
ประเพณีที่สำคัญของจังหวัดอุบลราชธานี คือ ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของจังหวัดอุบลราชธานี มีขึ้นในช่วงวันอาสาฬหบูชาและวันเข้าพรรษาของทุกปีโดยคุ้มวัดต่าง ๆ จะทำต้นเทียนแกะสลักอันงดงามแห่แหนไปรอบเมืองก่อนที่จะนำไปถวายตามอุโบสถของวัดต่าง ๆ ประเพณีสงกรานต์ ในจังหวัดอุบลราชธานี มีสถานที่ท่องเที่ยวธรรมชาติต้อนรับแขกบ้านแขกเมืองมากมายในช่วงเทศกาลดังกล่าวมากมาย อาทิเช่น แก่งสะพือ อำเภอพิบูลย์มังสาหาร แก่งตะนะ อำเภอโขงเจียม หาดคูเคื่อ หาดวัดไต้ อำเภอเมือง น้ำตกสร้อยสวรรค์ อำเภอโขงเจียม ฯลฯ ประเพณีการสู้วัว งานมงคลต่างๆเช่น พิธีแต่งงาน บายศรีสู่ขวัญ

การขึ้นบ้านใหม่ การทำบุญเลี้ยงพระในงานพิธีต่างๆ ซึ่งถือเป็นสิริมงคลกับเจ้าของงานและผู้มา
ร่วมงาน

ตารางที่ 8 เอกลักษณ์จังหวัดอุบลราชธานี

ภาพถ่าย	ลายเส้นขอบนอก	รายละเอียด
		<p>อุทยานแห่งชาติผาแต้ม อยู่ในเขตอำเภอโขง เจียม จากภาพลายเส้น จะแสดงให้เห็นลวดลาย ภาพเขียนสีศิลปะถ้ำที่ ยาวที่สุดในประเทศไทย</p>
		<p>ประเพณีแห่เทียน เข้าพรรษาจากภาพลาย- เส้นจะเห็นลวดลายของ เทียนแกะสลักอันงดงาม</p>
		<p>จากภาพลายเส้นจะเห็น รูปทรงที่ชัดเจนของเสา เจดีย์ซึ่งได้รับความนิยม จากนักท่องเที่ยวเป็น อย่างมากถือเป็นอีกหนึ่ง เอกลักษณ์จังหวัด อุบลราชธานี</p>

ตารางที่ 8 เอกลักษณ์จังหวัดอุบลราชธานี (ต่อ)

ภาพถ่าย	ลายเส้นขอบนอก	รายละเอียด
		<p>หอไตรกลางน้ำวัดทุ่งศรีเมือง สร้างด้วยไม้ ศิลปะผสมผสานไทยพม่า และลาว</p>

สรุปรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ ของจังหวัดอุบลราชธานี

จตุรรมรูปแบบเอกลักษณ์ของจังหวัดอุบลราชธานี จะเห็นว่ามีหลากหลายทางวัฒนธรรมของภาคอีสาน ดังนั้นจึงได้ทำการสรุปหาจุดร่วมที่มีความใกล้เคียงกันได้แก่ ศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม ที่มีรูปแบบ ลักษณะที่เรียบง่ายแต่แฝงด้วยความเชื่อที่มีมนต์ขลัง เช่น ลวดลายบนเสาในโบสถ์ หรือเรือนฉันท์ในยุคก่อน ลวดลายของผ้าทอในท้องถิ่น อีกทั้งวิถีชีวิตความเป็นอยู่และวัฒนธรรมประเพณีที่สร้างความอบอุ่นในครอบครัวและเพื่อนบ้านใกล้เคียง เนื่องจากภูมิประเทศในเขตภาคอีสานมีความใกล้เคียงกัน การประกอบอาชีพของคนส่วนใหญ่จะเป็นเกษตรกรรมเหมือนกัน มีการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม และสินค้าซึ่งกันและกัน ทำให้เขตพื้นที่ของจังหวัดอุบลราชธานีจึงลักษณะศิลปะทางช่างที่มีทั้งรูปแบบขอม ลาว เวียดนาม จีน ผสมผสานประกอบกันหลากหลายและมีความเหมือนกันในบางท้องถิ่น ดังเช่น กลุ่มบ้านดอนขวาง

ឲ្យរក្សាទុកសេចក្តីសម្រេចនៃគណៈកម្មាធិការជាតិសម្រេចស្តីពីការប្រើប្រាស់ប្រាក់បៀវត្សរបស់ប្រតិភូប្រតិភូ
 បណ្តាញស្រុកស្រែចម្រុះស្រុកស្រែចម្រុះស្រុកស្រែចម្រុះស្រុកស្រែចម្រុះស្រុកស្រែចម្រុះស្រុកស្រែចម្រុះស្រុកស្រែចម្រុះ
 សម្រាប់ ឲ្យប្រើប្រាស់ប្រាក់បៀវត្សរបស់ប្រតិភូប្រតិភូបណ្តាញស្រុកស្រែចម្រុះស្រុកស្រែចម្រុះស្រុកស្រែចម្រុះ
 ឲ្យប្រើប្រាស់ប្រាក់បៀវត្សរបស់ប្រតិភូប្រតិភូបណ្តាញស្រុកស្រែចម្រុះស្រុកស្រែចម្រុះស្រុកស្រែចម្រុះ
 ឲ្យប្រើប្រាស់ប្រាក់បៀវត្សរបស់ប្រតិភូប្រតិភូបណ្តាញស្រុកស្រែចម្រុះស្រុកស្រែចម្រុះស្រុកស្រែចម្រុះ
 ឲ្យប្រើប្រាស់ប្រាក់បៀវត្សរបស់ប្រតិភូប្រតិភូបណ្តាញស្រុកស្រែចម្រុះស្រុកស្រែចម្រុះស្រុកស្រែចម្រុះ

บทที่ 3

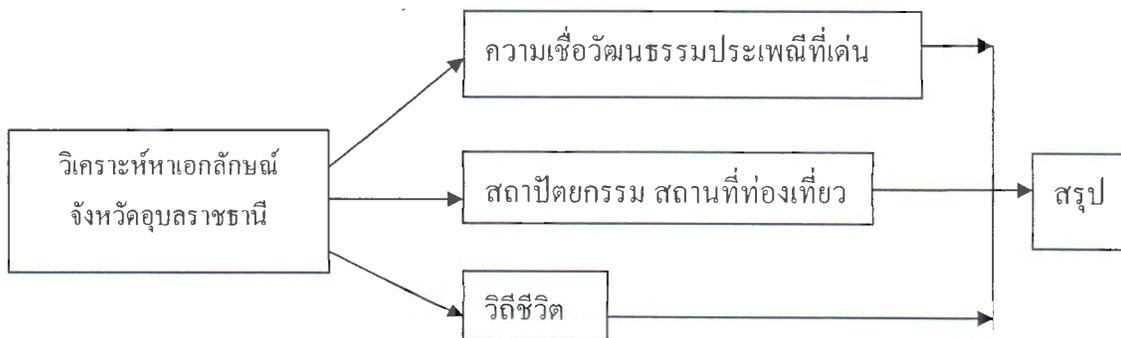
การศึกษาผลการสำรวจและการสร้างแนวทางการออกแบบ

3.1 เอกลักษณะทางวัฒนธรรมอีสาน

ถ้าจะกล่าวถึงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของอีสานถือว่ามีความโดดเด่นในทั้งรูปแบบและลวดลายที่น่าสนใจเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นงานหัตถกรรมสิ่งทอ หรือการประดิษฐ์ งานแกะงานจักสาน งานปั้น เป็นต้น จะเห็นได้ชัดเจนจากงานแสดงสินค้าหัตถกรรมที่ได้นำออกสู่ท้องตลาดในปัจจุบัน เป็นต้น

3.1.1 เอกลักษณะที่โดดเด่นของพื้นถิ่นอีสาน

การวิเคราะห์ หาเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของพื้นถิ่นอีสาน มีขั้นตอนดังนี้

ภาพที่ 15 แผนภูมิหลักการและแนวคิดในการวิเคราะห์หาเอกลักษณ์จังหวัดอุบลราชธานี

3.2 การสำรวจ

จากการลงพื้นที่ชุมชนผลิตงานพื้นถิ่นกรณีศึกษา กลุ่มบ้านคอนขวาง อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ได้พบปัญหาว่าในแนวทางของกลุ่มยังขาดผู้ที่จะทำการอนุรักษ์ภูมิปัญญา ด้านงานฝังบวดลายเนื่องจากเป็นงานที่ต้องใช้ฝีมือประณีตและใจรักในงานช่างประเภทนี้ซึ่งปัจจุบันที่ในการสร้างงานประเภทนี้ก็มีแต่คนรุ่นเก่าที่เป็นช่างคนเดียวที่ยังคงสืบทอดเจตนารมณ์ ของงาน ศิลปหัตถกรรมฝังบวดลาย ดังเช่น คุณตาเสถียร บุตรน้อย ไม่มีอีกแล้วในปัจจุบันของจังหวัดอุบลราชธานี ดังนั้นผู้วิจัยมีความสนใจที่จะรักษาศิลปะและเทคนิคกรรมวิธีในงานฝังบวดลาย

จึงได้ ลงพื้นที่เพื่อสมัครตัวเป็นศิษย์ในการขอความรู้และข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้ซึ่งได้รับการต้อนรับเป็นอย่างดี

3.2.1 การลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลคุณลุงเสถียร บุตรน้อย ของกลุ่มบ้านดอนขวาง อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี

กลุ่มภูมิปัญญาด้านการฝงลวดลายบ้านดอนขวาง ได้เริ่มมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษเมื่อประมาณ 37 ปีที่ผ่านมาได้เริ่มมีการนำงานฝงลวดลายบนเชี่ยนหมากด้วยการประดับด้วยกระดูกวัว กระดูกควาย โดยพ่อใหญ่ดี บุตรน้อย (ปัจจุบันได้เสียชีวิต) และได้ชักชวนคุณตาเสถียร บุตรน้อย ซึ่งเป็นลูกชายที่มีความสนใจเรียนรู้ และสืบต่องานช่างจากบิดาในการทำเชี่ยนหมากและตุ๊กตาสัตว์สำหรับใช้ในพิธีแก้บน โดยใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น เช่น ไม้ขนุน (จัดเป็นไม้มงคล) ยางรัก (ยางน้ำเกลี้ยง) ขี้เถ้าใบตองกล้วย กระดูกซี่โครงวัว ควาย (ต้องมีอายุ 10 ปีขึ้นไป) เนื่องจากกระดูกจะใหญ่และขาว ซึ่งปัจจุบันเป็นที่นิยมของชาวต่างชาติ นำมาเป็นของตกแต่งบ้านหรือเป็นของฝากที่ระลึก

โดยในปัจจุบัน คุณตาเสถียร บุตรน้อย ได้รักษาเอกลักษณ์จนถึงจุดเด่นของผลิตภัณฑ์คือกรรมวิธีการทำเชี่ยนหมากแบบดั้งเดิม แต่ก็ยังสู้เทคโนโลยีในปัจจุบันไม่ได้ และปัจจุบันคนที่จะกินหมากก็เหลือน้อยลง ของใช้อย่างเชี่ยนหมากก็เริ่มหายไปจากวิถีชีวิตคนไทยในปัจจุบัน คุณตาเสถียรจึงเห็นว่าอาชีพช่างทำเชี่ยนหมากและงานฝงลวดลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมล้ำค่าที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ไว้ให้คนรุ่นหลังได้นึกถึงจึงควรมีการรักษาไว้ไม่ให้สูญหายไป จึงได้ร่วมกับผู้วิจัย สร้างสรรค์ต้นแบบใหม่ให้สอดคล้องกับตลาดปัจจุบันแต่ยังคงเอกลักษณ์ในกรรมวิธีการทำดั้งเดิมไว้ให้เกิดกลิ่นไอของงานท้องถิ่นที่มีคุณค่าต่อไป

3.2.2 การผลิตและราคาของชิ้นงานเดิมกลุ่มบ้านดอนขวาง อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี

จากที่กล่าวมาในกลุ่มฝงลวดลายบ้านดอนขวาง ยังมีปัญหาด้านการพัฒนารูปแบบงานฝงลวดลายและรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่มีการผลิตอยู่น้อยที่คงมีให้เห็นก็คือ เชี่ยนหมาก พานหมาก เบิง ขันโตก รวมถึงกรรมวิธีการผลิตที่ต้องใช้เวลานานในการรอให้ยางรักแห้ง ก่อนที่จะทำขั้นตอนอื่นที่เป็นรายละเอียดย่อย และสินค้าเหล่านี้ยังมีราคาสูงและผู้บริโภคมีความพึงพอใจก็จริงแต่ในทางปัจจุบันมีการแข่งขันทางด้านแนวคิดสร้างสรรค์มากมายในตลาดที่ทำให้ผู้บริโภคมีทางเลือกมากขึ้น จึงเป็นอีกหนึ่งปัญหาที่ทางกลุ่มต้องการพัฒนาตัวผลิตให้หลากหลายในด้านราคา กรรมวิธีการผลิต และรูปแบบผลิตภัณฑ์เพื่อเป็นทางเลือกให้กับผู้บริโภค ข้อมูลที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับการผลิตและราคาของชิ้นงานเดิมกลุ่ม บ้านดอนขวาง อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี โดยการสอบถามและลงพื้นที่เฝ้าดูต่อเนื่อง ซึ่งจะเห็นถึงกระบวนการที่ทำการผลิตชิ้นงานที่มีความประณีตและมีฝีมือ

ในเชิงช่างเป็นอย่างดี เพราะแต่ละชิ้นงานส่วนใหญ่เป็นงานสั่งทำเฉพาะและจำหน่ายเองในพื้นที่ ซึ่งกลุ่มเห็นว่าในการผลิตแต่ละครั้ง ในกระบวนการใช้เวลาานพอสมควรต่อชิ้นงาน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้รวบรวมข้อมูลเวลาและกระบวนการผลิตที่ได้มาจัดทำเป็นตารางตามประเภทสินค้าที่มีการผลิต เพื่อเปรียบเทียบประกอบการทดลองฝังลวดลายในการสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ให้เป็นทางเลือกอีกทางกับชุมชนบ้านคอนขวาง อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งมีรูปแบบตาราง ดังนี้

ตารางที่ 9 ข้อมูลการผลิตชิ้นงานของบ้านคอนขวาง อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี

ลักษณะชิ้นงานผลิตภัณฑ์	การผลิต	ราคา
  	<p>ในการผลิต 3 ชิ้น ต่อช่าง 1 คน ใช้เวลาในการผลิต 7-10 วัน ขึ้นตำ(ขึ้นอยู่กับสภาพอากาศ)</p> <p>เนื่องจากกระบวนการลงยางรักต้องมีสภาพอากาศที่เหมาะสม เพื่อให้ยางรักแห้งจึงจะทำการขัดเพื่อให้ชิ้นลายฝังบนตัวชิ้นงาน รวมถึงเวลาในการซ่อมชิ้นงานภายหลังอีกด้วย</p>	<p>2,500 -3000 บาท (ขึ้นอยู่กับความยากง่ายของลายที่ฝังบนชิ้นงาน)</p>

ตารางที่ 9 ข้อมูลการประดิษฐ์งานของบ้านของนางสาวอานาง อังกะนวงสาวลิบ จังหวัดอุบลราชธานี (ต่อ)

ราคา	การผลิต	ลักษณะชิ้นงานที่ระลึก
<p>1,800 – 2,000 บาท (ขึ้นอยู่กับความยากง่ายของชิ้นงาน)</p>	<p>1 คน ใช้เวลาในการผลิต 6 - 7 วัน ชิ้นคู่(ขึ้นอยู่กับสภาพอากาศ)</p> <p>เนื่องจากปริมาณอากาศที่แห้งเกินไปทำให้ชิ้นงานบิดงอ</p> <p>ทำให้ชิ้นงานบิดงอ</p> <p>ผู้จบงานชิ้นงาน</p> <p>ภาพชิ้นงาน</p>	
<p>500-900 บาท (ขึ้นอยู่กับความยากง่ายของชิ้นงาน)</p>	<p>1 คน ใช้เวลาในการผลิต 4 - 6 วัน ชิ้นคู่(ขึ้นอยู่กับสภาพอากาศ)</p> <p>เนื่องจากปริมาณอากาศที่แห้งเกินไปทำให้ชิ้นงานบิดงอ</p> <p>ทำให้ชิ้นงานบิดงอ</p> <p>ผู้จบงานชิ้นงาน</p> <p>ภาพชิ้นงาน</p>	

3.2.3 การสำรวจด้านการตลาด

จากการลงพื้นที่เพื่อรวบรวมข้อมูลในเรื่องการตลาดพบว่างานศิลปหัตถกรรมในพื้นที่ได้รับความนิยมอย่างสูง โดยเฉพาะงานที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น จากงาน OTOP ที่เมืองทองธานี เมื่อ พ.ศ. 2548 เป็นข้อมูลที่บ่งชี้ชัดเจนถึงปัจจุบันว่า ตลาดต้องการงานที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและทำจากวัสดุธรรมชาติ ที่สามารถประยุกต์กับวัสดุอื่นได้อย่างลงตัว จะเป็นที่ต้องการในท้องตลาด ผู้วิจัยจึงคิดหาแนวทางในการตลาดของงานจากการฝังลวดลายให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดในปัจจุบันจึงได้ทำการวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ที่มีความใกล้เคียงกับงานผลิตภัณฑ์การฝังลวดลายที่ได้รับความนิยมสูงว่ามีผลิตภัณฑ์ในรูปแบบใดบ้างที่ขายดี ดังนี้

3.2.3.1 ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก

3.2.3.2 ผลิตภัณฑ์เครื่องเรือน

3.2.3.3 ผลิตภัณฑ์ของใช้เพื่อประดับตกแต่ง

3.2.3.4 ผลิตภัณฑ์ของใช้ทั่วไป

ในเรื่องของรูปแบบของผลิตภัณฑ์ ทั้ง 4 ผลิตภัณฑ์เหล่านี้เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความนิยมจากผู้บริโภคเป็นอย่างมากด้านการใช้วัสดุในท้องถิ่นกับงานการฝังลวดลายซึ่งมีอยู่ในปัจจุบัน จากการสำรวจและทำแบบสอบถามร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน ในพื้นที่อีสานใต้ได้แก่ร้านปั้นเงิน รับทำงานปั้น และงานศิลป์ทุกชนิด กิโลเมตร 10 ถนนวารินชำราบ-พินุลมังสาหาร โดยคุณไพบุลย์ คำศรี ร้านคนไทยวันนี้ จำหน่ายตุ๊กตาเซรามิก เครื่องปั้นดินเผา ทุกชนิด โดยอาจารย์นภัสสร แผงจักร์ ร้านพันชาติ ที่ทำการจำหน่ายประเภทของที่ระลึกและของใช้ในท้องถิ่น รวมถึงร้านดอกศิลป์ คุณสุทัศน์ ปิงโกคก ภาพนูนต่ำ นูนสูง หล่อยิปซัม ชุมชนบ้านพร้อม จังหวัดนครราชสีมา พบว่า รูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่ขายดีได้แก่

- (1) เครื่องเรือนไม้ เช่น โต๊ะ เก้าอี้
- (2) ของประดับตกแต่งจากดินเผา เซรามิกส์ และไม้
- (3) กล้องต่าง ๆ
- (4) กรอบรูป
- (5) แจกันจากเซรามิกส์ เครื่องปั้นดินเผา และไม้
- (6) ถาดผลไม้ เซรามิกส์ ไม้

และจากการสอบถามและสำรวจตลาดจะเห็นได้ว่าผลิตภัณฑ์ที่กล่าวมาในที่นี้มีการจำหน่ายได้ดีตลอดปี ซึ่งมีหลากหลายรูปแบบให้กับผู้บริโภค ซึ่งร้านค้าส่วนใหญ่ที่มีในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีจะขายผลิตภัณฑ์ชุมชนเกี่ยวกับเครื่องปั้นดินเผา งานไม้ งานศิลป์ ภาพนูนต่ำ ได้ให้ข้อมูลและได้ทำการสรุปว่าผลิตภัณฑ์ที่ขายดี คือ กลุ่มของใช้และของที่ระลึก

จากการสำรวจผู้บริโภคและการตลาดที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เพื่อสนับสนุนและเป็นแนวทางในพัฒนาคุณภาพวัสดุรวมถึงการออกแบบให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดต่อไป

จากการวิเคราะห์ในเรื่องของการตลาด พบว่าผลิตภัณฑ์ของใช้และของที่ระลึก ที่ได้รับความนิยมมาก คือ ผลิตภัณฑ์ประเภทงานที่มาจากธรรมชาติ เช่น ไม้ หิน หินทราย ดิน เป็นต้น ผู้วิจัยจึงเลือกวัสดุที่จะนำมาทดลอง ให้มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับงานผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความนิยม เพื่อเป็นการเพิ่มช่องทางการตลาดของงานผลิตภัณฑ์จากการฝังลวดลายตัววัสดุที่ผู้วิจัยได้เลือกนำมาทดลอง เพื่อให้มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับงานฝังลวดลายดั้งเดิมและหาได้ง่ายในท้องถิ่น เป็นวัสดุที่ต้องลักษณะใกล้เคียงการฝังลวดลายดั้งเดิม ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการคัดสรรจากวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่นประกอบไว้ตามตารางดังนี้

ตารางที่ 10 การวิเคราะห์ความเหมาะสมของวัสดุพื้นถิ่นอีสานในการฝังลวดลายของกลุ่มชุมชนและผู้วิจัยร่วมกันคัดสรร

วัสดุที่คัดสรร	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	เหตุผล
1. เปลือกหอยน้ำจืด			เนื่องจากมีขนาดเล็กการนำเปลือกหอยมาสร้างลวดลายก่อนฝังลายใช้เวลาานกว่ากระดุกสัตว์ที่เป็นวัสดุที่ทำอยู่แล้วเดิม
2. ปีกแมลงทับ			เนื่องจากปีกแมลงทับหายากในปัจจุบันถึงแม้ว่าจะหาได้แต่ก็มีระยะเวลาในการสกัดปีกของแมลงทับเป็นตัวกำหนดอีกทั้งเป็นแมลงอนุรักษ์ในป่าสงวน
3. เปลือกไข่			เนื่องจากเป็นวัสดุที่หาได้ง่ายในครัวเรือนเป็นวัสดุเหลือทิ้งที่ขาดมูลค่าและมีสีขาวเป็นประเภทเคลือบซีเมนต์มีความใกล้เคียงกับวัสดุฝังเดิมของกลุ่มชุมชน

ตารางที่ 10 การวิเคราะห์ความเหมาะสมของวัสดุพื้นถิ่นอีสานในการฝังลวดลายของกลุ่มชุมชน และผู้วิจัยร่วมกันคัดสรร (ต่อ)

วัสดุที่คัดสรร	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	เหตุผล
<p>4. เม็ดมะกอก</p> 			<p>เนื่องจากมีขนาดเล็กการนำมาสร้างลวดลายฝังมีข้อจำกัดเพราะเป็นรูปทรงกลมและรีที่มีผิวแข็งลื่นมีผิวสีแดง</p>

ดังนั้นกลุ่มชุมชนและผู้วิจัยจึงได้ทำการคัดสรรได้วัสดุที่เหมาะสมในการฝังลวดลายคือ เปลือกไข่บด โดยทำการแยกขนาดด้วยตะแกรงร่อนที่มาตรฐาน เพื่อที่จะได้อัตราส่วนผสมที่มีความเป็นไปได้ที่สามารถนำมาพัฒนาออกแบบผลิตภัณฑ์การฝังลวดลาย เพื่อตกแต่งผลิตภัณฑ์ต่อไป

3.2.4 ผลการสำรวจวัสดุไม้เพื่อสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์

ไม้เป็นหนึ่งในทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญในการอำนวยความสะดวกแก่มนุษย์ในทางตรงไม้ที่ได้มาสามารถนำมาแปรรูปใช้ทำเครื่องเรือนและผลิตภัณฑ์บางชนิดในทางอ้อมไม้ยังช่วยป้องกันวาทภัย อุทกภัยและการพังทลายของดิน และเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของมนุษย์ได้อีกด้วย ในการนำไม้มาสร้างสรรค์เป็นงานผลิตภัณฑ์หรืองานด้านต่าง ๆ เราควรทราบโครงสร้างและคุณลักษณะของไม้ที่จะนำมาใช้ด้วย

โครงสร้างและการเจริญเติบโตของต้นไม้ โครงสร้างของต้นไม้จำแนกได้ 3 ส่วนด้วยกัน คือ ราก (roots) ลำต้น (stem) เรือนยอด (crown) ในการเจริญเติบโตของเนื้อไม้ของชั้นเซลล์ที่เรียกว่าเยื่อเจริญ ตามปกติจะเกิดปีละชั้นหรือปีละวงแต่บางปีอาจจะเกิด 2 วงก็ได้ ซึ่งจะเกิดในฤดูใบไม้ผลิและฤดูร้อน ซึ่งวงปีจะส่งโดยตรงต่อรูปแบบของเสี้ยนหรือลายไม้ วงปีสามารถดูได้จากหน้าตัดของไม้ คุณสมบัติของไม้แบ่งได้ ดังนี้

3.2.4.1 ไม้เนื้อแข็ง เป็นไม้ที่มีเนื้อแกร่งและเหนียว มีความแข็งแรงและทนทานต่อการใช้ท่ามกลางแดดและฝนได้ดีมาก ไม้ชนิดนี้จะมีสีเข้ม เช่น ไม้ประดู่ ไม้เต็ง ไม้รัง มะค่าโมง ชิงชัน แดง

3.2.4.2 ไม้เนื้อปานกลาง เป็นไม้ที่มีเนื้ออยู่ในระดับปานกลาง มีความแข็งแรงคงทนพอประมาณเนื้อไม้มีทั้งชนิดหยาบไปจนถึงเนื้อละเอียด เลียนไม้ตรงสีของไม้จะเป็นสีปานกลาง นิยมนำมาทำเครื่องเรือน เช่น ไม้ตะแบก นนทรี ยูง

3.2.4.3 ไม้เนื้ออ่อน เป็นไม้เนื้ออ่อนและหยาบ มีความแข็งแรงน้อยและทนทานน้อยที่สุด มอดหรือปลวกชอบทำลาย การยึดหดตัวไม่สม่ำเสมอแล้วแต่ชนิดของไม้ สีของไม้จะมีตั้งแต่สีอ่อนถึงเกือบเข้มตามแต่ชนิดของไม้ เช่น ไม้ยาง ไม้พะยอม ไม้สัก ไม้อินทนิล นิยมใช้ในงานชั่วคราวและงานในร่ม ซึ่งในคุณลักษณะของไม้ จะเห็นว่าเนื้อไม้จนถึงเปลือกไม้มีลวดลายที่แตกต่างกันและสีที่ต่างกัน ไม้ที่จะนำมาทำผลิตภัณฑ์และการฝึ่งเลือกได้ตามขนาดความเหมาะสมของตัวผลิตภัณฑ์และการใช้สอย โดยใช้เศษไม้ที่ทำการเหลือจากการทำผลิตภัณฑ์ก็ได้ หรือจากการคัดสรรเพื่อให้เกิดความงามในด้านศิลปะ

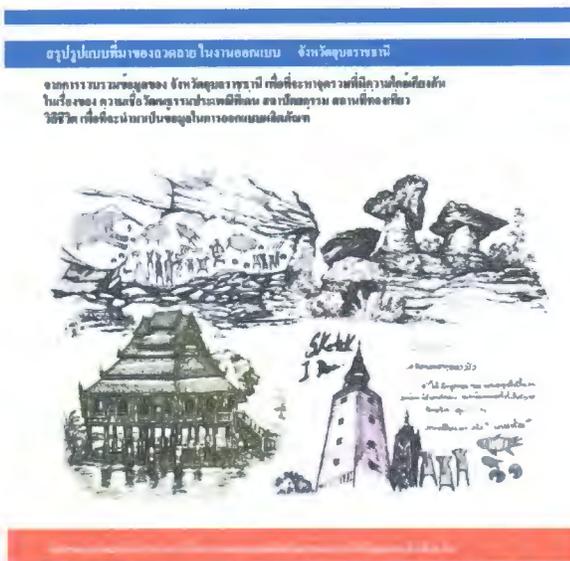
จากการศึกษาผู้วิจัยได้เห็นแนวทางการคัดสรรไม้ของกลุ่มชุมชนเพื่อสร้างตัวต้นแบบผลิตภัณฑ์ได้แก่ ซากไม้ที่หมดอายุและเศษไม้ในท้องถิ่น เนื่องจากเป็นไม้ที่หาได้ง่ายต่อการผลิตในขณะนี้ รวมถึงไม้ขนุนและไม้มะม่วงที่สามารถหาได้ง่ายในครัวเรือนทุกครัวเรือน ซึ่งไม้เหล่านี้ไม่ใช่ไม้อนุรักษ์แต่เป็นไม้ที่ให้ประโยชน์ตั้งแต่ลูกผลนำมารับประทานได้เมื่อหมดอายุยังสามารถนำลำต้นมาใช้ประโยชน์ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชนได้อีกทาง

3.3 การสร้างแนวทางการออกแบบ

ในการสร้างแนวทางการออกแบบครั้งนี้ผู้วิจัยได้แยกเป็นส่วนของการสร้างสรรค์ลวดลายและการทดสอบการฝึ่งลวดลายรวมถึงการทดลองฝึ่งวัสดุเปลือกไม้ที่ได้ทำการคัดสรรมาไว้ในเนื้อหาที่จะกล่าวถึง ดังต่อไปนี้

3.3.1 การสรุปลวดลายที่ใช้

จากลักษณะลวดลายที่ใช้ในปัจจุบันซึ่งเป็นลวดลายของงานเซาะร่องของเขียนหมากหรือบนภาชนะต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าที่เห็นส่วนใหญ่จะเป็นลวดลายง่าย ๆ ที่มีการทำซ้ำแบบไปเรื่อย ๆ ตามเนื้อชิ้นงาน และประกอบด้วยลวดลายผาแต้มที่โด่งดังของจังหวัดอุบลราชธานี

ภาพที่ 15 แนวคิดสู่งานออกแบบลวดลายบนผลิตภัณฑ์

ตารางที่ 11 สรุปลวดลายที่ใช้ฝังลงบนดินแบบได้แนวทางจากลายเขียนหมากโบราณและภาพบนผนังผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี

ลักษณะลาย	
1. ลายพื้นปลา	

ตารางที่ 11 สรุปลวดลายที่ใช้ฝังลงบนดินแบบได้แนวทางจากลายเขียนหมากโบราณและภาพบนผนังผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี (ต่อ)

ลักษณะลาย

2. ลักษณะลายสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

3. ลายจากผาแต้ม

ตารางที่ 11 สรปลวดลายที่ใช้ฝังลงบนต้นแบบได้แนวทางจากลายเขียนหมากโบราณและภาพบนผนังผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี (ต่อ)

ลักษณะลาย
<p>4. ลายนกคุ้มของชุมชน</p> <div style="text-align: center;"> </div>

3.3.2 การวิเคราะห์ทดสอบวัสดุฝังลาย

การทดลองและพัฒนาคุณภาพวัสดุ เพื่อสร้างแนวทางการออกแบบมีจุดมุ่งหมายเพื่อหาเทคนิคและกระบวนการฝังลวดลาย ที่มีความเป็นไปได้และสามารถนำมาพัฒนาออกแบบผลิตภัณฑ์ ที่มีคุณสมบัติดังนี้ คือมีเทคนิคแนวทางใกล้เคียงรูปแบบดั้งเดิม ขนาดสัดส่วนของวัสดุฝัง และเทคนิคการผสมคละของเปลือกไข่ในปริมาณที่เหมาะสมและสามารถสร้างสรรค์นำมาต่อยอดในชิ้นงานอื่นที่เหมาะสมตามกรรมวิธีการผลิตได้ในอนาคต

3.3.3 การทดลองหาเทคนิคการฝังลวดลายจากเปลือกไข่

การทดลองผสมเปลือกไข่ที่เหลือทิ้งใช้ในอัตราส่วนที่แตกต่างกัน เริ่มจากอัตราส่วนประกอบจาก ขนาดใหญ่ไปหาขนาดเล็ก ขั้นตอนนี้เพื่อหาอัตราการใช้ปริมาณเปลือกไข่ที่เหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการนำมาพัฒนาในขั้นตอนต่อไป ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสูตร A1-A4 มาพัฒนาในเบื้องต้นซึ่งจะสามารถนำเนื้อวัสดุดังกล่าวมาพัฒนาและออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทต่าง ๆ

ขั้นตอนการผสมวัสดุกับตัวประสานในเบื้องต้นนี้ผู้วิจัยได้เลือกกรรมวิธีการทดลองการขึ้นรูป 2 วิธี ดังนี้

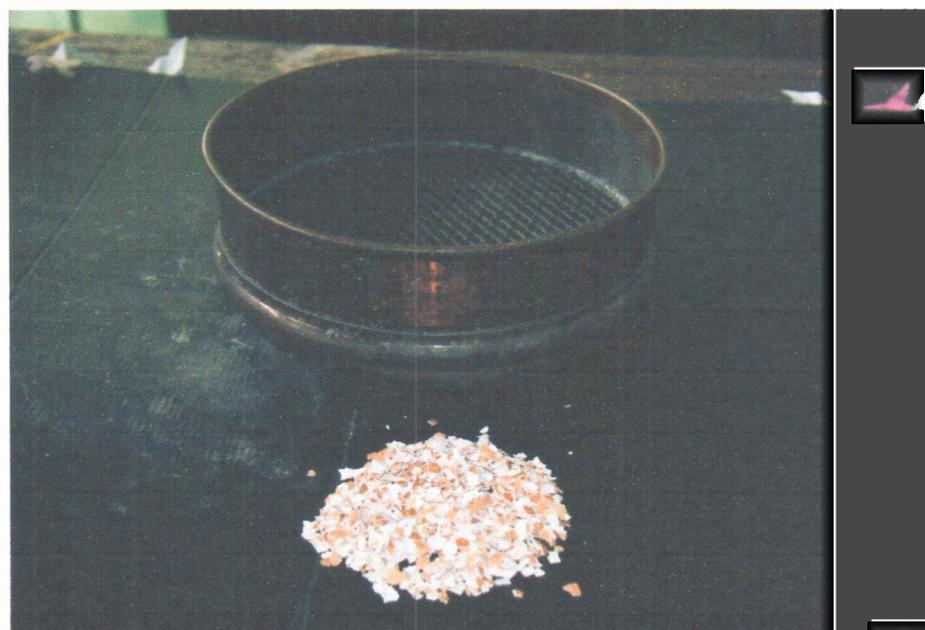
(1) การฟุ้งลวดลาย

(2) การถมลวดลาย

การหาเทคนิควิธีการฟุ้งวัสดุเปลือกไข่ เพื่อทดลองหาแนวทางในการผสมผสานรูปแบบการฟุ้งที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมที่จะนำมาทดลองในขั้นต่อไป

3.3.3.1 การทดลองหาขนาดสัดส่วนเปลือกไข่ที่เหมาะสมในการฟุ้งลวดลาย

การทดลองแบ่งแยกขนาดของเปลือกไข่ เริ่มจากขนาดใหญ่ไปหาขนาดเล็ก ขั้นตอนนี้เพื่อหาขนาดสัดส่วนของเปลือกไข่ที่จะเหมาะสมกับการฟุ้งและการถม และมีความเป็นไปได้ในการนำมาพัฒนาในขั้นต่อไป เพื่อให้กระบวนการวิจัยมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ จึงได้เลือกสูตร A1-A4 มาพัฒนาในเบื้องต้นซึ่งจะสามารถนำเนื้อวัสดุดังกล่าวมาพัฒนา และออกแบบประกอบเป็นผลิตภัณฑ์ ประเภทต่างๆขั้นตอนการผสมวัสดุกับตัวประสานในเบื้องต้นนี้ผู้วิจัยได้เลือกกรรมวิธีการทดลองการขึ้นรูป 2 วิธี การขึ้นรูปด้วยวิธีการฟุ้ง และถมลวดลาย การหาสัดส่วนของวัสดุไข่เพื่อผสมให้เกิดลวดลายคือ ไม้ กาว เปลือกไข่ เพื่อหาแนวทางที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมที่จะนำมาทดลองในขั้นต่อไป

ภาพที่ 16 เปลือกไข่ร่อนตะแกรงเบอร์ 8

ภาพที่ 17 เปลือกไขร้อนตะแกรงเบอร์ 10

ภาพที่ 18 เปลือกไขร้อนตะแกรงเบอร์ 20

ผลการทดลองหาขนาดสัดส่วนของเปลือกไข่

ตารางที่ 12 อัตราส่วนการแยกขนาดไข่กับจำนวนผลผลิตที่ได้

No.	จำนวนไข่ (ฟอง)	ขนาดเปลือกไข่ที่ร่อนจากตะแกรง	ถ้วยตวง
1	24	เบอร์ 8	1
2	24	เบอร์ 10	0.5
3	24	เบอร์ 20	0.5

สิ่งที่ให้ผู้วิจัยได้ทำการแยกขนาดเปลือกไข่แล้วพบว่าในขนาดของเปลือก 24 ฟองเท่ากัน จะเห็นว่าขนาดเปลือกไข่เบอร์ 20 จะได้จำนวนมากว่าเพื่อนเนื่องจากมีความละเอียดรองลงมาคือ เบอร์ 10 และเบอร์ 8 ตามลำดับ ซึ่งทั้ง 3 ขนาดสามารถผลิตลาบบนผิวผลิตภัณฑ์ได้มากขึ้น พอสมควรจึงถึงเห็นว่าเป็นการลดต้นทุนการผลิตอย่างแน่นอน และทั้ง 3 ขนาดมีความเหมาะสมที่สุดในการที่จะนำมาพัฒนาฟิงลวดลายร่วมกับผลิตภัณฑ์ต้นแบบ เพราะมีความสมบูรณ์ของลาย ติคร่องได้ดี มีลวดลายชัดเจน ผู้วิจัยจึงได้เลือกทั้ง 3 ขนาด ในการนำไปพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ต่อไป

3.3.3.2 การทดลองการหาอัตราส่วนประกอบที่เหมาะสมในการขึ้นรูปด้วยวิธีการ ฟิง และถมลวดลาย

มีขั้นตอนในการเตรียมดังนี้

จากการทดลองในการหาความเหมาะสมของเปลือกไข่ซึ่งเป็นวัสดุพื้นถิ่น ที่หาได้ง่ายมาทำการฟิง และถม เพื่อค้นหาคุณสมบัติที่เหมาะสมในการนำมาฟิงลวดลายในชิ้นงาน ผลิตภัณฑ์และเพื่อประกอบในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ผู้วิจัยได้นำเอาส่วนผสม ของวัสดุเปลือกไข่มาทดลองฟิงบนเนื้อไม้โดยใช้แนวทางตามรูปแบบตาราง A1-A4 เพื่อหาค่า ที่เหมาะสม ในทางลักษณะกายภาพสามารถสรุปผล ดังนี้

3.3.4 การทดลองการฟิงและกรรมวิธีการถมลวดลาย

จากการคัดสรรวัสดุที่จะใช้ในการฟิงลวดลายแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการค้นหาวีธีในการ ที่จะนำวัสดุเปลือกไข่ที่ได้มาทำการทดลองเทคนิคกรรมวิธีฟิงและเทคนิคกรรมวิธีถมในผิววัสดุไม้

ตารางที่ 13 ผลการทดลองเทคนิคการฝังจากวัสดุเปลือกไข่ A1-A4

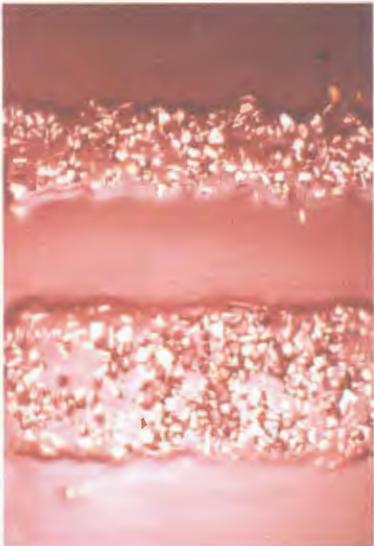
No	ภาพผลการทดลองเทคนิคการฝัง ลวดลาย	ขนาด เปลือก ไข่	ตัว ประสาน	ตัวเคลือบ	ลักษณะทางกายภาพ
A1		ร้อน จาก ตะแกรง เบอร์ 8	กาวลา เท็กซ์ทอป แต่งด้วยสี	สีโปร่งใส	วัสดุฝังมีสีขาวเห็นแผ่นขนาดเปลือกไข่ชัดเจน มีลักษณะผิวเรียบระนาบกับพื้นวัตถุเดิมมีลักษณะผิวคล้ายงานหินขัดซึ่งขนาดของแผ่นไข่มีความใหญ่จึงต้องทำการเซาะร่องแบบลึกประมาณ 1 มิล เพื่อความละเอียดของลายไม่เหมาะกับลวดลายที่เล็กและละเอียดอ่อนเหมาะกับลายที่มีขนาดพื้นที่ใหญ่
A2		ร้อน จาก ตะแกรง เบอร์ 10	กาวลา เท็กซ์ทอป แต่งด้วยสี	สีโปร่งใส	วัสดุฝังมีสีขาว เห็นลักษณะผิวเรียบเล็กน้อยระนาบกับพื้นวัตถุเดิมมีความชัดเจนของลวดลายที่ไม่ละเอียดมากนักเนื่องจากเปลือกไข่ที่ติดยังมีเหลือมมอยู่สามารถใช้ได้กับลายที่มีขนาดไม่ใหญ่และไม่เล็กมากนัก
A3		ร้อน จาก ตะแกรง เบอร์ 20	กาวลา เท็กซ์ทอป แต่งด้วยสี	สีโปร่งใส	วัสดุฝังมีสีขาว เห็นลักษณะผิวเรียบของเนื้อไข่บางส่วนละเอียดเป็นผงฝังกับร่องลายที่ต้องการความละเอียดมีความชัดเจนของลวดลาย

ตารางที่ 13 ผลการทดลองเทคนิคการฝังจากวัสดุเปลือกไข่ A1-A4 (ต่อ)

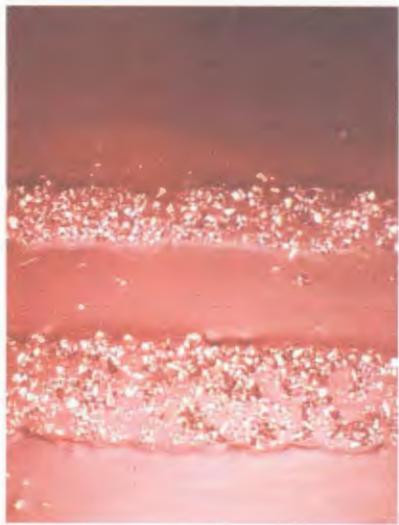
No	ภาพผลการทดลองเทคนิคการฝัง ลวดลาย	ขนาด เปลือก ไข่	ตัว ประสาน	ตัวเคลือบ	ลักษณะทางกายภาพ
A4		ร้อน จาก ตะแกรง เบอร์10 และ เบอร์20 ผสมกัน	กาวลา เท็กซ์ทับ แฉ่งด้วยสี	สีโปร่งใส	วัสดุฝังมีสีขาว เปลือกไข่มีการ ผสมผสานและซ่อมแซมช่องไฟ ของวัสดุได้ดีเพื่อให้มีลวดลายที่ ชัดเจนและมีมิติของเนื้องาน

จากตารางที่ 13 จากการทดลองพบว่าเปลือกไข่ที่บดและทำการคัดแยกตามตาราง A1-A4 แต่ละขนาดจะมีคุณลักษณะต่างกันในแนวทางการฝังลวดลาย ซึ่งจะเห็นว่าเปลือกไข่สามารถนำมาขึ้นรูปแบบด้วยเทคนิคการฝังลวดลายได้และมีลักษณะขนาดของผิวในการการฝังที่แตกต่างกัน และจะพบปัญหาคือการจัดเปลือกไข่ให้อยู่ในร่องลายแต่ก็สามารถแก้ไขได้โดยการใช้เครื่องมือกรีดให้อยู่ในร่อง จากขั้นตอนที่เห็นสามารถนำไปสร้างสรรค์และพัฒนาารูปแบบลวดลายของการฝังลงบนชิ้นงานผลิตภัณฑ์ในรูปแบบที่หลากหลายได้ตามความเหมาะสมต่อไปในอนาคตตามความต้องการของกลุ่มบ้านคอนกรีต อ่างทองสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี รวมถึงเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ซึ่งผู้วิจัยหวังว่าผลที่ได้ทำการวิจัยครั้งนี้จะเป็นการเริ่มต้นที่จะให้ชุมชนมองเห็นคุณค่าของวัสดุที่อยู่ในท้องถิ่นและขาดมูลค่าสามารถมีแนวคิดที่จะนำมาสร้างมูลค่าเพิ่มได้อีกหลายๆแนวทางและหลากหลายรูปแบบ เพื่อเป็นการสร้างงานและสร้างศักยภาพของชุมชนและเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวต่อไป

ตารางที่ 14 ผลการทดลองเทคนิคการฝังลวดลาย วัสดุเปลือกไข่ B1-B4

No	ภาพผลการทดลองเทคนิคการฝังลวดลาย	ขนาดเปลือกไข่	ตัวประสาน	ตัวถม	ลักษณะทางกายภาพ
B1		ร้อนจากตะแกรงเบอร์ 8	กาวลาเท็กซ์ทับแต่งด้วยสี	สีทึบแสง	วัสดุลายมีสีขาวเห็นผ่านขนาดเปลือกไข่ชัดเจน มีลักษณะผิวพื้นหลังเป็นสีทึบแสงปิดพื้นวัสดุเดิมมีลักษณะไม่เรียบร้อยเท่ากับงานฝังเพื่อความละเอียดของลายไม่เหมาะกับลวดลายที่เล็กและละเอียดอ่อนเหมาะกับลายที่มีขนาดพื้นที่ใหญ่
B2		ร้อนจากตะแกรงเบอร์ 10	กาวลาเท็กซ์ทับแต่งด้วยสี	สีทึบแสง	วัสดุลายมีสีขาว เห็นลักษณะพื้นหลังเป็นสีทึบแสงที่ใช้ถมให้ได้ระดับกับเปลือกไข่ที่ติดกับหุ่นการถมของลวดลายจะไม่มีลีลาในลักษณะเคลื่อนไหวของเส้นลายมากนัก

ตารางที่ 14 ผลการทดลองเทคนิคการฝังลวดลาย วัสดุเปลือกไข่ B1-B4 (ต่อ)

No	ภาพผลการทดลองเทคนิคการฝังลวดลาย	ขนาดเปลือกไข่	ตัวประสาน	ตัวถม	ลักษณะทางกายภาพ
B3		ร้อนจาก ตะแกรง เบอร์ 20	กาวลา เท็กซ์ทอป แต่งด้วยสี	สีทึบ แสง	วัสดุลายมีสีขาว เห็น ลักษณะผิวเรียบ ละเอียดเป็นผงฝังกับสีทึบ แสงที่ทำการผสมลายมี ความชัดเจนของลวดลาย ที่ชัดและละเอียด (ขึ้นอยู่กับกระบวนการขัด ผิวมากหรือน้อย)
B4		ร้อนจาก ตะแกรง เบอร์ 10 และเบอร์ 20 ผสม กัน	กาวลา เท็กซ์ทอป แต่งด้วยสี	สีทึบ แสง	วัสดุลายมีสีขาว เห็น ลักษณะผิวเรียบละเอียด เป็นผงผสมขนาดกลาง ของผิวไข่ฝังกับสีทึบแสง ที่ทำการผสมลายมีความ ชัดเจนของลวดลายที่ คมชัดและละเอียด (ขึ้นอยู่กับกระบวนการขัดผิวมาก หรือน้อย)

จากตารางที่ 14 ผลการทดสอบการผสมลวดลายผู้วิจัยเลือกรูปแบบการผสมของ B1 เพราะมีความเหมาะสมกับการผสมอย่างชัดเจนเนื่องจากของตัวเปลือกไข่ เบอร์ 8 สามารถติดลายได้ดีและชัดเจนเมื่อถมทำให้เห็นวัสดุได้ชัดเจนและโดดเด่น จากที่กล่าวมายังสามารถพัฒนาต่อยอดรูปแบบการผสมให้เหมาะสมกับตัวผลิตภัณฑ์ต้นแบบ เพื่อให้มีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์

ภาพที่ 19 วิธีการฝังลวดลาย

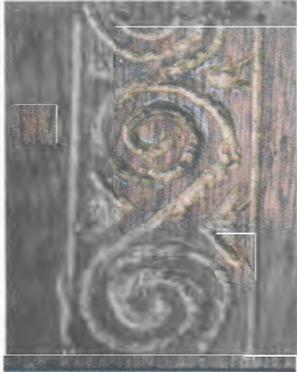
ภาพที่ 20 วิธีการถมลวดลาย

ผลการทดลองเทคนิคต่างๆของเปลือกไข่ โดยวิธีการฝังและถมลวดลาย

ตารางที่ 15 แบบทดลองการเซาะร่องลายเพื่อฝังลวดลายด้วยวัสดุเปลือกไข่ แบบขนาดร่องลาย

ขนาดร่องลาย	ภาพผลการทดลองฝังลาย	ขนาดร่องในการฝังวัสดุ	ผลทดลองในการฝังลวดลาย
1		ลักษณะร่องที่ใช้ตัวเหลี่ยมเล็ก เซาะร่องลาย	

ตารางที่ 15 แบบทดลองการเซาะร่องลายเพื่อฝังลวดลายด้วยวัสดุเปลือกไข่ แบบขนาดร่องลาย (ต่อ)

ขนาดร่องลาย	ภาพผลการทดลองฝังลาย	ขนาดร่องในการฝังวัสดุ	ผลทดลองในการฝังลวดลาย
2		ลักษณะร่องที่ใช้ลิ้วเหล็กขนาดเล็ก เซาะร่องให้กว้างขึ้นเพื่อฝังลาย	
3		ลักษณะร่องที่ใช้ลิ้วเหล็กขนาดเล็ก เซาะร่องให้กว้างและลึกชัดเจนยิ่งขึ้นเพื่อฝังลาย	

จากตารางที่ 15 ผลการทดลองร่องลายปรากฏว่าร่องลายเพื่อการฝังทั้งสามขนาดมีความเหมาะสมตามขนาดพื้นที่ของตัวผลิตภัณฑ์ชิ้นงาน ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำมาประกอบการสร้างร่างต้นแบบโดยคำนึงถึงความเหมาะสมของลายกับพื้นที่ในการฝังลายบนตัวผลิตภัณฑ์ต้นแบบเป็นสำคัญ

ผลทดลองการฝัง และวิธีการถนอมลวดลาย

จากการศึกษาทดลองหาเทคนิคการสร้างลายด้วยวิธีฝังและวิธีการถนอม ประสานด้วยกาวลาเท็กซ์กับวัสดุเปลือกไข่ พบว่า ความเหมาะสมและเป็นไปได้ที่จะนำมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทต่างๆ สามารถนำผลการทดลองนี้ไปประยุกต์ใช้ได้หลายวิธี เช่น วิธีของ A1-A4 เนื่องจากในอัตราส่วนขนาดของไข่ที่กล่าวมานี้มี สัดส่วนของเปลือกไข่แต่ละขนาดจะสามารถทำให้เกิดแนว

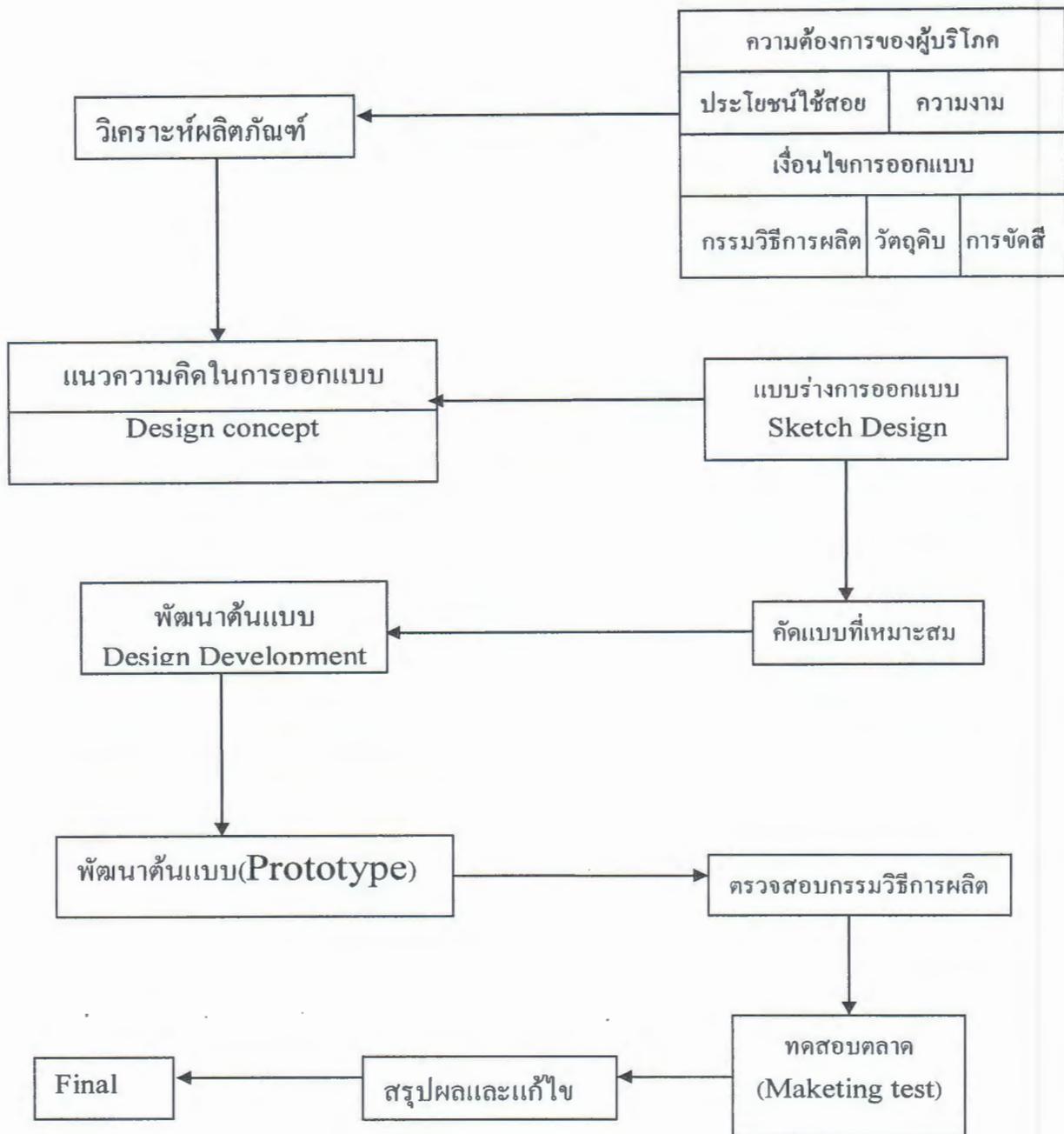
ทางเลือกใหม่สำหรับการนำไปใช้ในงานฝังลวดลาย แต่ทุกวิธีการที่กล่าวมาข้างต้นยังสามารถนำมาพัฒนาได้ทุกส่วนผสม สำหรับการทดลองครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกเทคนิคทั้ง 4 มาทำการฝังในผลิตภัณฑ์ต้นแบบ เนื่องจากในการฝังลายต้องได้ใช้การพิจารณาความเหมาะสมของลายและขนาดของเปลือกไข่ที่ติดกับร่องฝังหรือลายถมได้ง่าย

สรุปผลทดลองการฝัง และวิธีการถมลวดลาย

จากการทดลองฝังวัสดุเปลือกไข่ในตารางที่ 14,15 สามารถนำมาพัฒนาเป็นลายฝังในเนื้อผลิตภัณฑ์ไม่มีอยู่ 4 แบบ คือ A1 A2 A3 และ A4 ทั้ง 4 แนวทางนี้ ผู้วิจัยจึงได้นำเทคนิควิธีการทั้ง 4 นี้สอบถามและนำเสนอ เพื่อที่จะให้กลุ่มผู้ผลิตทำการประเมินซึ่งได้สรุปได้ว่าผู้ผลิตมีความพึงพอใจมากในทางเลือกอีกทางในการฝังลวดลายด้วยเปลือกไข่ ทั้งนี้รวมถึงกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านงานฝังลวดลายช่างสิบหมู่ กรมศิลปากรได้ประเมินและชี้แนะในส่วนของกระบวนการฝังว่ามีความเหมาะสมเป็นที่น่าพอใจมาก ซึ่งได้ทำการเสนอแนะอีกว่าถ้าทำร่องลายที่ใหญ่และลึกกว่านี้ในงานฝังลวดลายจะมีความชัดเจนมากขึ้น ในส่วนของการถมมีความพึงพอใจมากที่ใช้เปลือกไข่ในการคิดลายและมีข้อเสนอแนะว่าการถมลายจากเปลือกไข่จะช้ากว่าการฝังเนื่องจากการติดต่อก่อนติดตามลายอย่างประณีตแต่ถ้าใช้ในลักษณะการคิดแบบไม่มีขอบเขตก็จะง่ายกว่าและรวดเร็วถ้าผู้บริโภคไม่เน้นในเรื่องลวดลายมากนักก็สามารถสร้างในรูปแบบงานศิลปะและการสร้างสรรค์แนวคิดใหม่ให้กับตัวผลิตภัณฑ์ก็ได้ถือว่าการเริ่มต้นเพื่อการต่อยอดในอนาคต ร้านคนไทยวันนี้ในจังหวัดอุบลราชธานีได้ประเมินเลือก ทั้ง 4 เทคนิค ซึ่งสามารถนำผสมผสานร่วมกันได้เพื่อพัฒนาต่อเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆได้ตามความเหมาะสม จากเทคนิคที่ได้ผลสรุปจากการเลือกและแนะนำความรู้เพิ่มเติมมาแล้วผู้วิจัยจึงได้นำเทคนิค นี้มาทดลองฝังลายในผลิตภัณฑ์ต้นแบบในขั้นตอนการผลิตซึ่งมีส่วนสำคัญคือเปลือกไข่ ที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยพบว่าเปลือกไข่สามารถนำมาสร้างลายบนพื้นผิวผลิตภัณฑ์ได้ด้วยกระบวนการฝัง และถมลวดลายได้เป็นอย่างดี

3.3.5 แนะนำแนวทางการออกแบบฝังลวดลาย

จากผลการทดลองฝังเปลือกไข่ในขนาดต่าง ๆ ทั้ง 4 แบบทำให้ผู้วิจัยได้พบว่าวัสดุเปลือกไข่ยังสามารถที่จะนำมาพัฒนาการฝังในรูปแบบอื่นๆต่อไปได้อีกตามความเหมาะสมในการใช้งาน และนำมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ของใช้ และของที่ระลึกงานสร้างสรรค์หรืองานทางด้านตกแต่งภายในได้อย่างเหมาะสม จากที่ผู้เชี่ยวชาญได้ให้เหตุผลในการเลือกทั้ง 4 แบบ เพราะแต่ละแบบมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นรูปร่างของวัสดุที่ไม่ซ้ำกัน น้ำหนักเบา คิดได้ง่าย เพียงแต่ต้องมีการปรับเพิ่มเติมในเรื่องการนำเอาวัสดุอื่นๆเข้ามาร่วมช่วยให้ตัวผลิตภัณฑ์สามารถพัฒนา และประยุกต์ได้หลากหลายรูปแบบ

ภาพที่ 21 ขั้นตอนการออกแบบผลิตภัณฑ์

การศึกษาเปรียบเทียบวัสดุเปลือกไข่เหลือทิ้งกับวัสดุที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน จากข้อมูลทางการตลาด ตลาดต้องการงานที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และทำจากวัสดุธรรมชาติ ที่สามารถประยุกต์กับวัสดุอื่นได้อย่างลงตัว จะเป็นที่ต้องการในท้องตลาดเป็นอย่างมาก ผู้วิจัยจึงคิดหาแนวทางในการตลาดของงานวัสดุพื้นถิ่นการฝังลวดลายจากเปลือกไข่ ให้สอดคล้อง

กับความต้องการของตลาดในปัจจุบัน จึงได้ทำการวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับงานวัสดุพื้นถิ่น ที่ได้รับความนิยมสูงว่ามีผลิตภัณฑ์ในรูปแบบใดบ้างที่ขายดีดังนี้

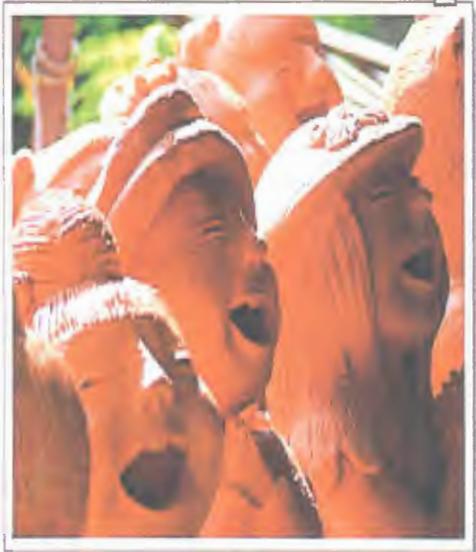
- (1) ผลิตภัณฑ์ไม้
- (2) เครื่องปั้นดินเผา
- (3) หินทราย (นูนต่ำ นูนสูง ลอยตัว)
- (4) เซรามิกส์
- (5) จี๊เลื่อยอัดแม่พิมพ์ประดับตกแต่ง

ในเรื่องของรูปแบบของผลิตภัณฑ์ ทั้ง 4 ผลิตภัณฑ์เหล่านี้เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความใกล้เคียงกับงานวัสดุพื้นถิ่นการฝัง และถมลวดลายจากเปลือกไข่ ที่มีอยู่ในปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบวัสดุเพื่อหาข้อเด่นของวัสดุพื้นถิ่นการฝัง และถมลวดลายจากเปลือกไข่ เพื่อเป็นข้อมูลแนวทางในพัฒนา วัสดุพื้นถิ่นรวมถึงตัวผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ที่ต้องอาศัยข้อมูลในการออกแบบพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ในรูปแบบของใช้ และของที่ระลึก ให้เหมาะสมกับท้องตลาดปัจจุบันต่อไป

ตารางที่ 16 การศึกษาข้อมูลเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์ใกล้เคียงที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน

ชื่อวัสดุ	ภาพผลิตภัณฑ์	ลักษณะเด่น	ข้อคิดเห็น
ไม้		มีความแข็งแรง สวยงาม มีคุณค่าทางเอกลักษณ์ เฉพาะตัว อยู่ได้ทุกสภาพอากาศ	ราคาสูงมีความประณีตสวยงาม

ตารางที่ 16 การศึกษาข้อมูลเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์ใกล้เคียงที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน (ต่อ)

ชื่อวัสดุ	ภาพวัสดุ	ข้อเด่น	ข้อด้อย
ดินเผา		<p>มีความโดดเด่นใน ผิววัสดุที่เป็น ท้องถิ่นและเป็น วัสดุหาง่าย ใช้ ต้นทุนการผลิตน้อย</p>	<p>ตกแตกง่าย</p>
หินทราย		<p>มีความโดดเด่นใน ผิววัสดุที่เป็น ท้องถิ่นและเป็น วัสดุทางธรรมชาติ ที่จะเริ่มหายาก</p>	<p>มีน้ำหนักมากยาก ต่อการขนย้าย</p>

ตารางที่ 16 การศึกษาข้อมูลเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์ใกล้เคียงที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน (ต่อ)

ชื่อวัสดุ	ภาพวัสดุ	ข้อเด่น	ข้อด้อย
เซรามิกส์		<p>พื้นผิวที่เป็น เอกลักษณ์ หลากหลาย อยู่ได้ทุกสภาพ อากาศ ทนแดดทนฝน</p>	<p>ราคาสูง ตกแตกง่าย</p>
จี๊ดเล็อบ		<p>มีพื้นผิวที่เป็น เอกลักษณ์ วัสดุหาง่าย ใช้ ต้นทุนการผลิตน้อย มีน้ำหนักเบา</p>	<p>ต้องระวังเรื่อง อากาศ น้ำ แสงแดด ความแข็งแรงหัก ง่าย ใช้ตกแต่งภายใน เท่านั้น</p>

ตารางที่ 16 การศึกษาข้อมูลเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์ใกล้เคียงที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน (ต่อ)

ชื่อวัสดุ	ภาพวัสดุ	ข้อเด่น	ข้อด้อย
งานการฝัง และถม ลวดลาย		มีพื้นผิวที่เป็น เอกลักษณ์ วัสดุหาง่าย ใช้ ต้นทุนการผลิตน้อย มีน้ำหนักเบา มีความแข็งแรงทน	ใช้ตกแต่งภายใน จะเหมาะสมเป็น งานฝีมือที่ต้องใช้ ความชำนาญ

จากตารางที่ 16 วิเคราะห์เปรียบเทียบวัสดุที่ได้รับความนิยมในปัจจุบันของแต่ละชนิด จึงได้ข้อเด่นของตัววัสดุพื้นถิ่นเพื่อประกอบเป็นแนวทางในการเปรียบเทียบและพัฒนาการฝัง และ ถมลวดลายจากเปลือกไข่ คือ ตัววัสดุพื้นถิ่นการฝัง และถมลวดลายจากเปลือกไข่ มีข้อเด่นที่ใกล้เคียงกันคือเป็นวัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น มีพื้นผิวที่เป็นเอกลักษณ์ ใช้ต้นทุนการผลิตน้อย มีน้ำหนักเบา มีความคงทน ส่งผลให้เกิดวัสดุทางเลือกใหม่ให้กับผลิตภัณฑ์ และการเปรียบเทียบรูปแบบผลิตภัณฑ์ยังเป็นแนวทางสู่การออกแบบให้สอดคล้องกับความต้องการทางการตลาดต่อไป

บทที่ 4

แนวทางการออกแบบและพัฒนาเพื่อสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์

4.1 แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์

จากการที่ได้หลักการ และแนวคิดในการออกแบบการฝัง และถมลดตายจากเปลือกไข่ เพื่อพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ของไข่และของที่ระลึก ทั้งหมดแล้ว ทำให้ได้ข้อสรุปในการนำเอาหลักการ และแนวคิดไปใช้ในการออกแบบที่มีข้อมูลที่ชัดเจนในเรื่อง การตลาด วัสดุ แนวคิดในการออกแบบ ประโยชน์ใช้สอย ความงาม และเอกลักษณ์พื้นถิ่น

การศึกษาการฝังและถมลดตายจากเปลือกไข่ เพื่อพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ของไข่และของที่ระลึก ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการออกแบบ และพัฒนาผลิตภัณฑ์ซึ่งดำเนินการพัฒนาในเรื่องของวัสดุการทดลองหาขนาด ที่เหมาะสมต่อการนำมาประยุกต์ใช้กับวัสดุอื่น และการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทของไข่ และของที่ระลึก เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีจุดเด่นแตกต่างจากงานทั่วไป จึงประยุกต์นำวัสดุอื่นมาใช้ร่วมในขั้นตอนการออกแบบ เพื่อให้งานออกมามีความสวยงาม และหลากหลายรูปแบบตรงตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยสามารถสรุปหลักการในการออกแบบการฝัง และถมลดตาย เพื่อพัฒนาเป็นของไข่ และของที่ระลึก โดยใช้หลักเกณฑ์ดังนี้

4.1.1 การสำรวจในเรื่องการตลาด

จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลในเรื่องการตลาดพบว่างานศิลปหัตถกรรมได้รับความนิยมอย่างสูง โดยเฉพาะงานที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ตลาดต้องการงานที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และทำจากวัสดุธรรมชาติ ที่สามารถประยุกต์กับวัสดุอื่นได้อย่างลงตัว จะเป็นที่ต้องการในท้องตลาด ผู้วิจัยจึงคิดหาแนวทางในการตลาดของงานจากการฝังถมลดตายให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดในปัจจุบันจึงได้ทำการวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ที่มีความใกล้เคียงกับงานผลิตภัณฑ์การฝังถมลดตาย และจากข้อมูลที่ได้มาว่าผลิตภัณฑ์ที่ขายดี คือ กลุ่มของที่ระลึกและของไข่ทั่วไป จากการสำรวจและวิเคราะห์ผู้บริโภคและการตลาดที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เพื่อสนับสนุนและเป็นแนวทางในพัฒนาคุณภาพวัสดุรวมถึงการออกแบบให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

จากการวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์เดิมที่มีอยู่ในปัจจุบันสามารถสรุปแนวทางในการออกแบบตัวผลิตภัณฑ์ที่ตรงกับกลุ่มเป้าหมายที่มีความต้องการในการบริโภคผลิตภัณฑ์ของตนต่าง ซึ่งจากการวิเคราะห์ทำให้เห็นช่องทางในการตลาดที่จะสามารถเพิ่มในเรื่องของตำแหน่งสินค้า และ

เพิ่มราคาให้กับตัวผลิตภัณฑ์จากการฝัง และถล่มถลายจากเปลือกไข่ ปัญหาของผลิตภัณฑ์การฝัง และถล่มถลายจากเปลือกไข่ ในปัจจุบันได้แก่ ขาดความหลากหลายของรูปแบบผลิตภัณฑ์ และประโยชน์ใช้สอย จากการสำรวจการตลาด พบว่าสิ่งที่ผู้บริโภคยังคงให้ความสนใจมาก คือ ผลิตภัณฑ์ของตกแต่ง ประเภทของไข่ และของที่ระลึก เป็นต้น

4.1.2 กรรมวิธีและเทคโนโลยีในการฝังถล่มถลาย

จากการศึกษา และทดลองการฝัง และถล่มถลายจากเปลือกไข่ ที่เหมาะสม ต่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ของไข่ และของที่ระลึก กรรมวิธีที่เหมาะสมแบ่งออกได้เป็น 2 แนวทาง ได้แก่

แนวทางที่ 1 กรรมวิธีเซาะร่องลายและกดฝังวัสดุลงในร่องลายเพื่อให้เกิดถล่มถลาย ตามแบบ และทำการทาบด้วยสีโปร่งใส หรือสีทึบแสงซึ่งถ้าด้วยสีทึบแสง ต้องทำการขัดให้เห็นผิว วัสดุที่ฝังบนชิ้นงาน

แนวทางที่ 2 การขึ้นรูปด้วยการถล่มถลาย ได้แก่ การตีควัสดุลงบนชิ้นงานตาม ลายที่กำหนดโดยผิววัสดุอยู่เหนือพื้นผิวชิ้นงานและทำการถมและขัดจนเห็นเนื้อผิววัสดุที่ติดบน ชิ้นงาน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสม

4.1.3 แนวคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์

ผู้วิจัยได้คำนึงถึง ประโยชน์ใช้สอย ความงาม ความสะดวกสบาย จากการนำเอา วัสดุจากเปลือกไข่ ที่มีอยู่ในปัจจุบันมาใช้ประโยชน์โดยการศึกษา และทดลอง ผ่านกระบวนการ ทดลองด้านวัสดุอย่างเป็นระบบ รวมถึงประโยชน์ในการนำมาใช้ในด้านต่าง ๆ มีการวิเคราะห์ รูปแบบผลิตภัณฑ์จากการฝัง และถล่มถลายจากเปลือกไข่ ในปัจจุบันเพื่อออกแบบ และพัฒนา ผลิตภัณฑ์ให้มีความเหมาะสมในการใช้งาน มีประโยชน์ พึงพอใจต่อผู้ใช้ ใช้งานสะดวก และมีประสิทธิภาพ สรุปกรอบแนวคิดในการออกแบบได้ดังนี้

รูปทรงมีเอกลักษณ์อีสาน มีความสวยงาม มีประโยชน์ใช้สอย และสร้างสรรค์ ในการตกแต่งชิ้นงาน ลดต้นทุนการผลิต โดยการนำวัสดุเปลือกไข่เหลือใช้ที่มีมากมายกลับมาใช้ได้

จากการศึกษาพบว่าผลิตภัณฑ์เครื่องประดับตกแต่ง ประเภทของไข่ และ ของที่ระลึก มีตลาด และกลุ่มผู้บริโภคจำนวนมาก หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ให้ความสำคัญ ร่วมมือสนับสนุน ผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลเหล่านี้ มาประกอบเป็นหลักการ และแนวคิดในการออกแบบ ผลิตภัณฑ์ ซึ่งผลิตภัณฑ์ที่ทำการออกแบบ ประเภทผลิตภัณฑ์ของไข่และของที่ระลึก อย่างไรก็ตาม ในการออกแบบผลิตภัณฑ์จากการฝัง และถล่มถลายจากเปลือกไข่ พึงคำนึงถึง ความพึงพอใจของ ผู้ใช้เป็นหลัก

4.2 ภาพร่างแนวความคิดผลงานการออกแบบ

จากข้อมูลการศึกษาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากการฝัง และถมลวดลายจากเปลือกไข่ สภาพปัจจุบันปัญหา การตลาด ความต้องการของผู้ผลิต ผู้ใช้งานของใช้และของที่ระลึก จึงกำหนดกลุ่มเป้าหมายหรือกลุ่มผู้ซื้อผลิตภัณฑ์ที่จะทำการออกแบบ รวมถึงการตลาดวัสดุ โดยใช้กระบวนการต่างๆ จึงได้แนวความคิดการออกแบบผลิตภัณฑ์ของใช้และของที่ระลึกจากการฝัง และถมลวดลายจากเปลือกไข่ เพื่อใช้ในการออกแบบ และทำต้นแบบเพื่อประเมินผลในการทำวิจัยครั้งนี้

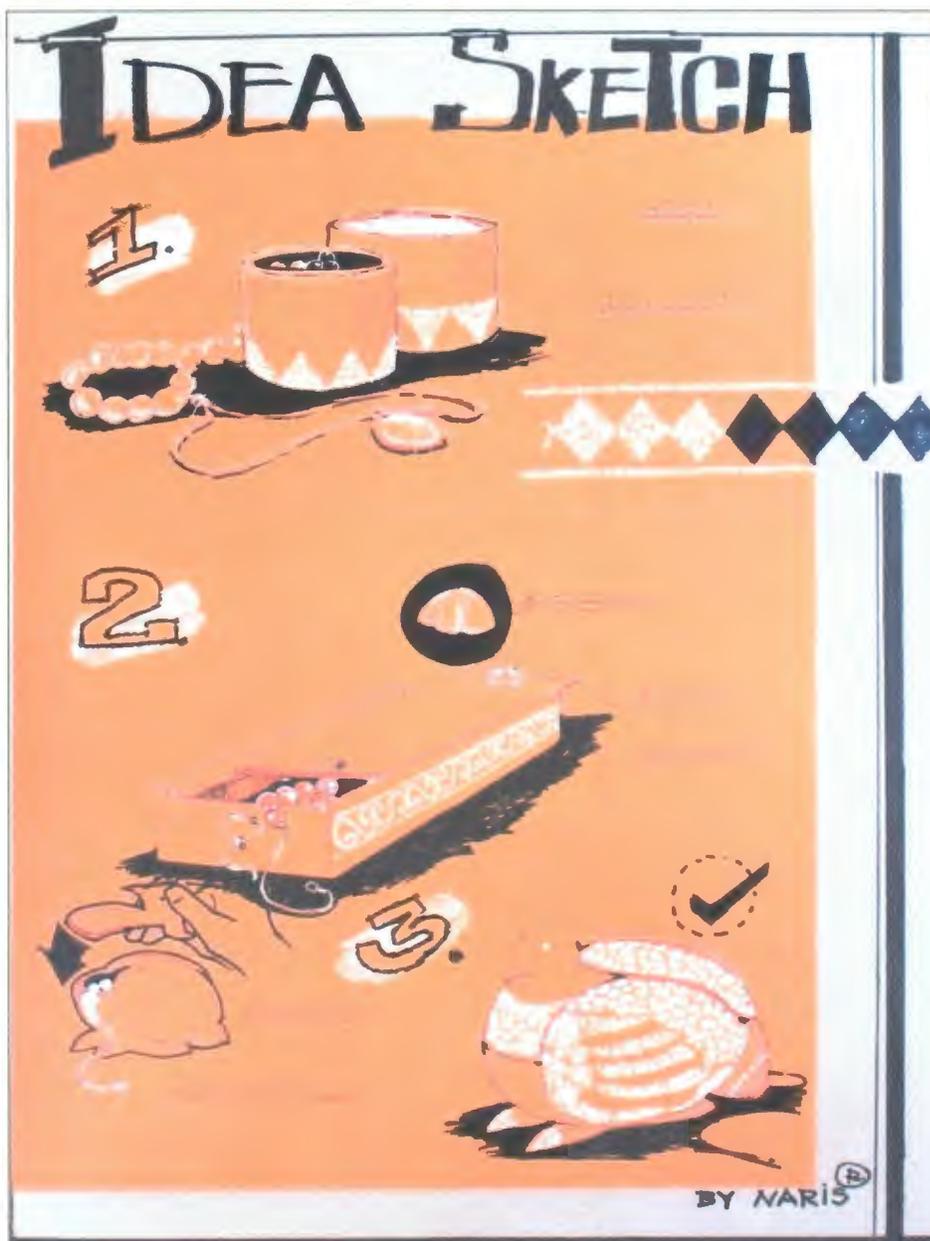
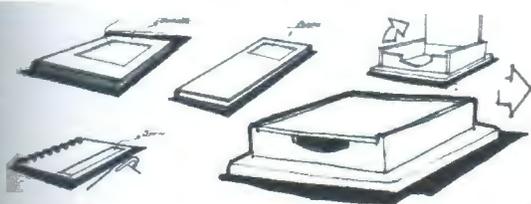
4.2.1 ภาพร่างแนวคิดผลิตภัณฑ์จากการฝัง และถมลวดลายจากเปลือกไข่

โดยการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ผู้วิจัยจะคำนึงถึงองค์ประกอบอยู่ 4 ส่วน คือผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ การออกแบบสร้างเอกลักษณ์อีสาน การตลาด ผู้ผลิต และวัสดุ จากการศึกษาโดยผ่านเครื่องมือทางกระบวนการวิจัย ผู้วิจัยจึงนำผลการศึกษามาเป็นแนวคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบ เพื่อทำการร่างภาพแนวความคิดการออกแบบดังต่อไปนี้

การศึกษาวัสดุพื้นถิ่นอีสานเพื่อสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ด้วยเทคนิคการฝังถวดลาย

ภาพร่าง
ผลิตภัณฑ์
SKETCH IDEA

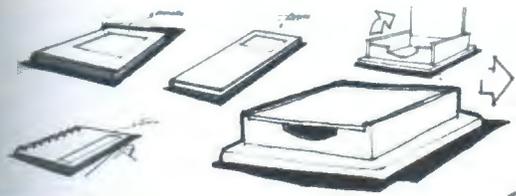

ภาพที่ 22 ภาพร่างชุดที่ 1 ผลิตภัณฑ์ประเภทกล่องใส่เครื่องประดับ (1)

การศึกษาวัตถุที่อื่นอีสานเพื่อสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ด้วยเทคนิคการฝังอวดลาย

ภาพร่าง
ผลิตภัณฑ์
SKETCH IDEA

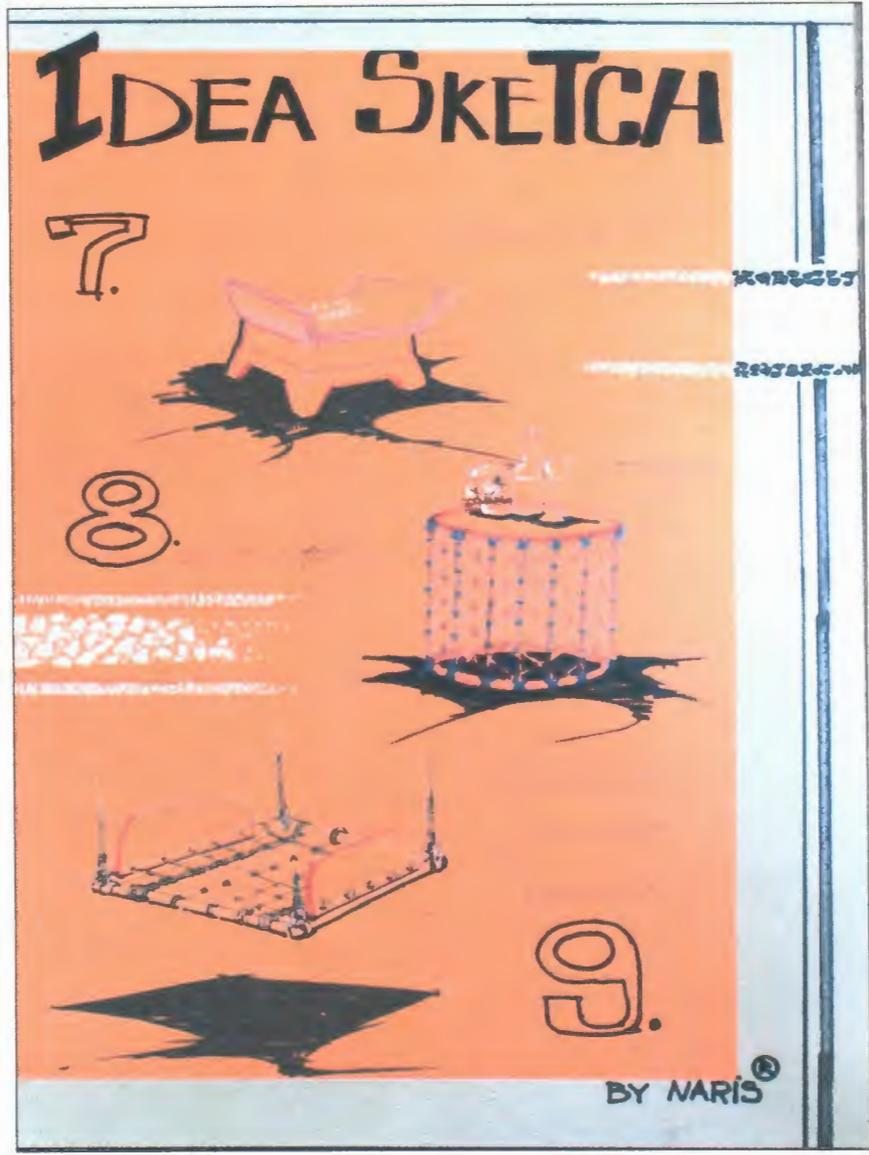
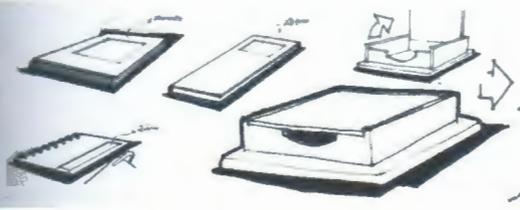

ภาพที่ 23 ภาพร่างชุดที่ 2 ผลิตภัณฑ์ประเภทกล่องใส่เครื่องประดับ (2)

การศึกษาวัสดุพื้นดินอีสานเพื่อสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ด้วยเทคนิคการฝังฉาย

ภาพร่าง
ผลิตภัณฑ์
SKETCH IDEA

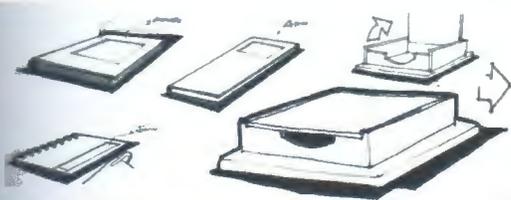

ภาพที่ 24 ภาพร่างชุดที่ 3 ผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องเรือน (1)

การศึกษาวัสดุพื้นดินอีสานเพื่อสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ด้วยเทคนิคการฝังลวดลาย

ภาพร่าง
ผลิตภัณฑ์
SKETCH IDEA

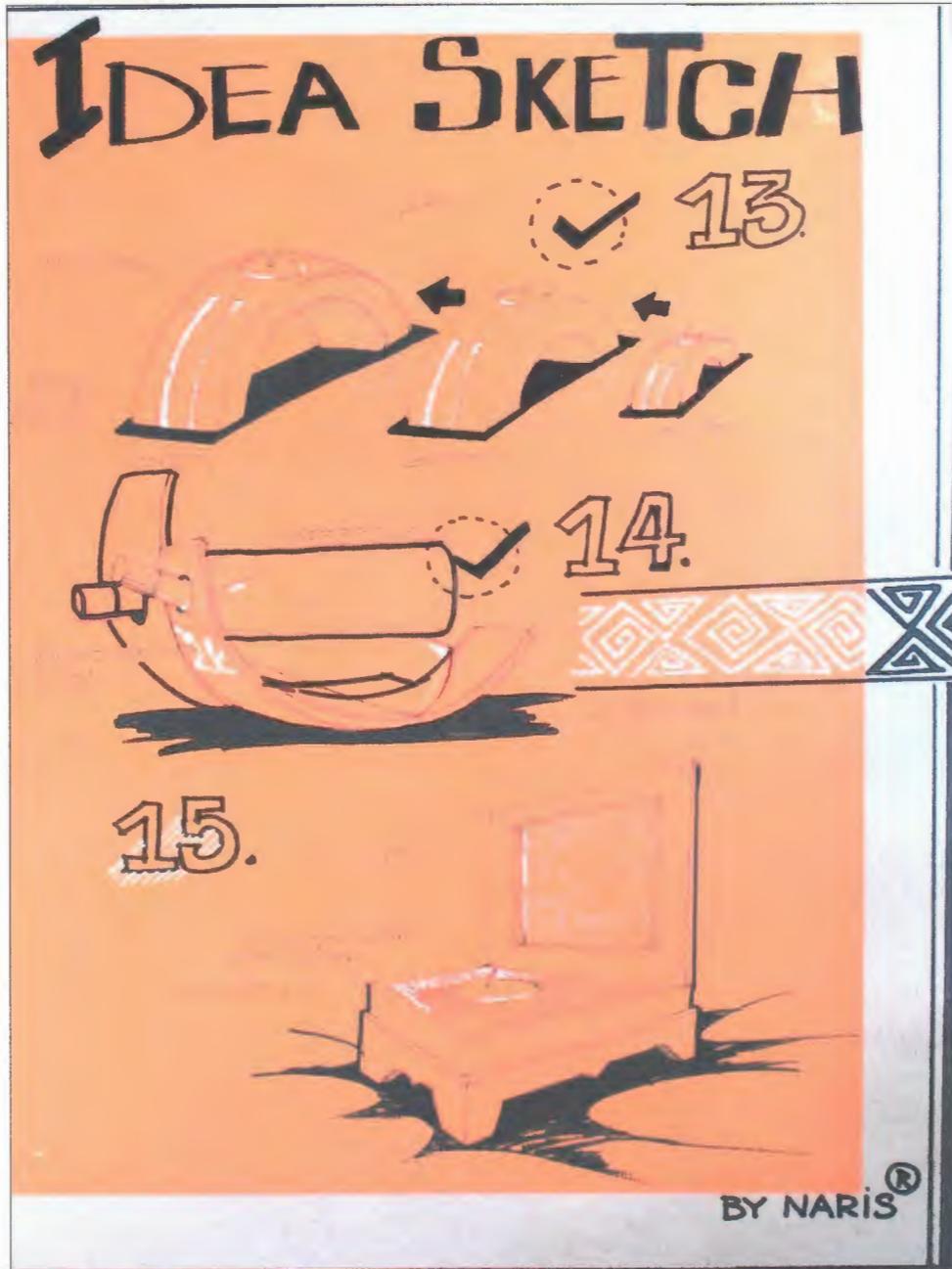
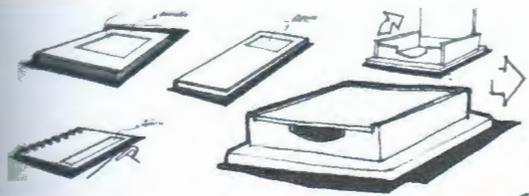
BY NARIS®

ภาพที่ 25 ภาพร่างชุดที่ 4 ผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องเรือน (2)

การศึกษาวัดคู่ที่อื่นอีสานเพื่อสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ด้วยเทคนิคการฝังสวดลาย

ภาพร่าง
ผลิตภัณฑ์
SKETCH IDEA

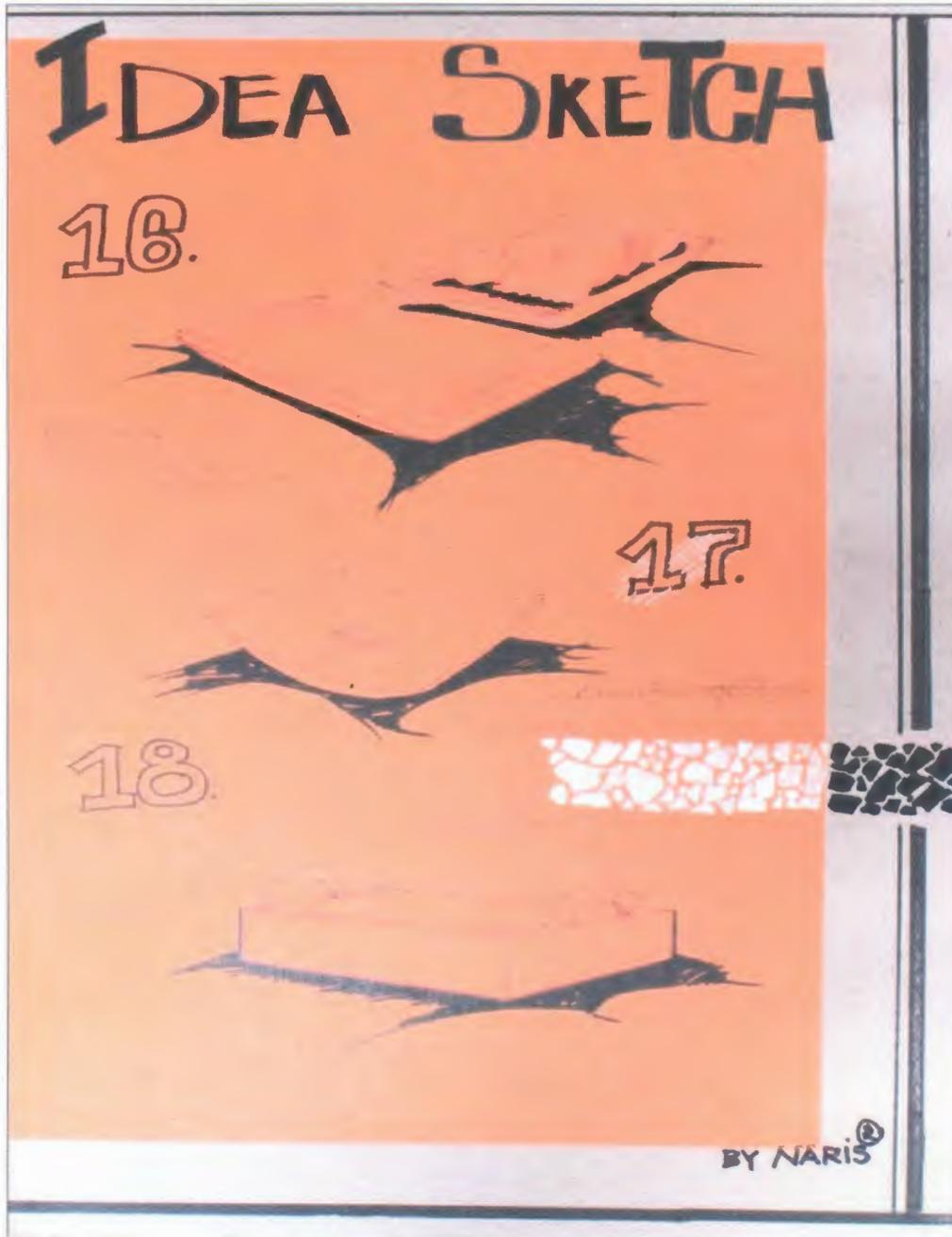
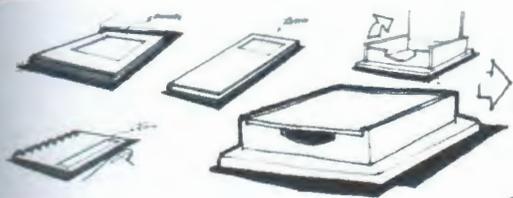

ภาพที่ 26 ภาพร่างชุดที่ 5 ผลิตภัณฑ์ประเภทของใช้ทั่วไป (1)

การศึกษาวัดุดที่นั้สนเพื่อสร้างต้นแบบผลิตภัณฑัด้วยเทคนิคการฝังอวดถ

ภาพร่าง
ผลิตภัณฑั
SKETCH IDEA

BY NARIS®

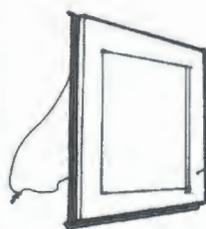
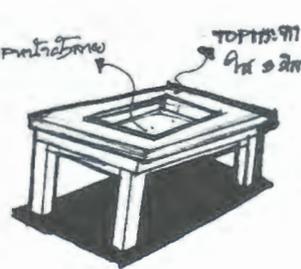
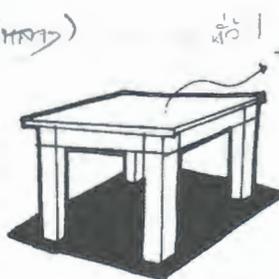
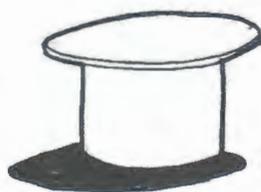
ภาพที่ 27 ภาพร่างชุดที่ 6 ผลิตภัณฑัประเภทของใช้ทั่วไป (2)

การศึกษาวงศ์พันธุ์นิทานเพื่อสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ด้วยเทคนิคการฝังฉลวย

ภาพร่าง
ผลิตภัณฑ์
SKETCH IDEA

พอดีน = ไม้, ไม้ (โต๊ะ กระจก)

ไม้

ไม้

ไม้

ไม้

ผู้ออกแบบ

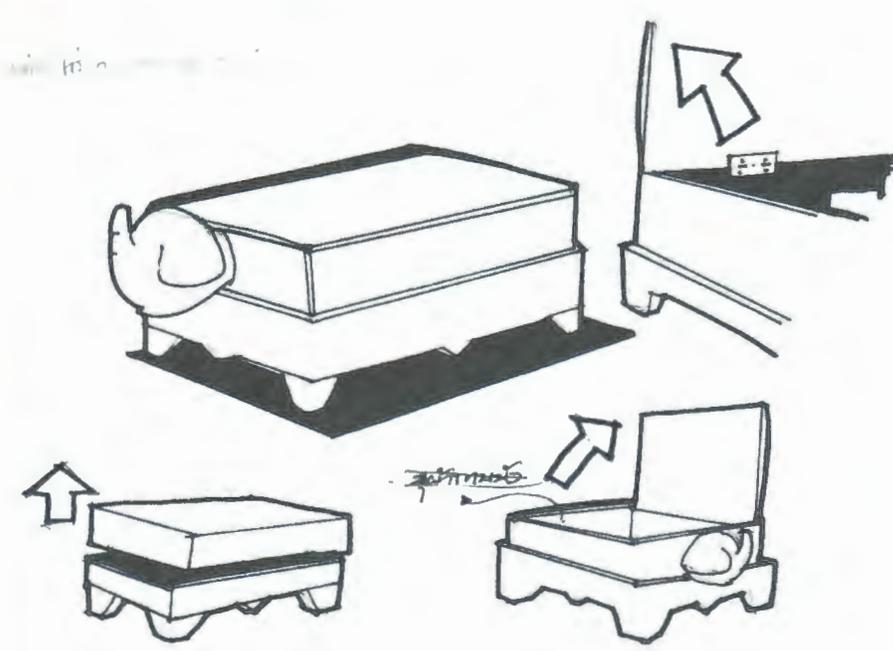
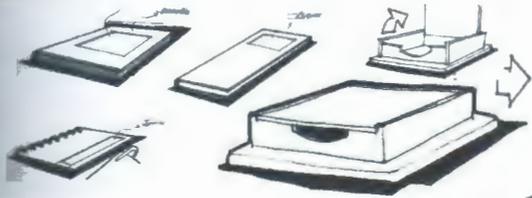
นางนริศรา สาริบุตร

ภาพที่ 28 ภาพร่างชุดที่ 7 ผลิตภัณฑ์ของใช้ และของที่ระลึกประเภทโต๊ะ กรอบรูป

การศึกษาวัดดูพื้นที่นอกระบบเพื่อสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ด้วยเทคนิคการผังลดตาย

ภาพร่าง
ผลิตภัณฑ์
SKETCH IDEA

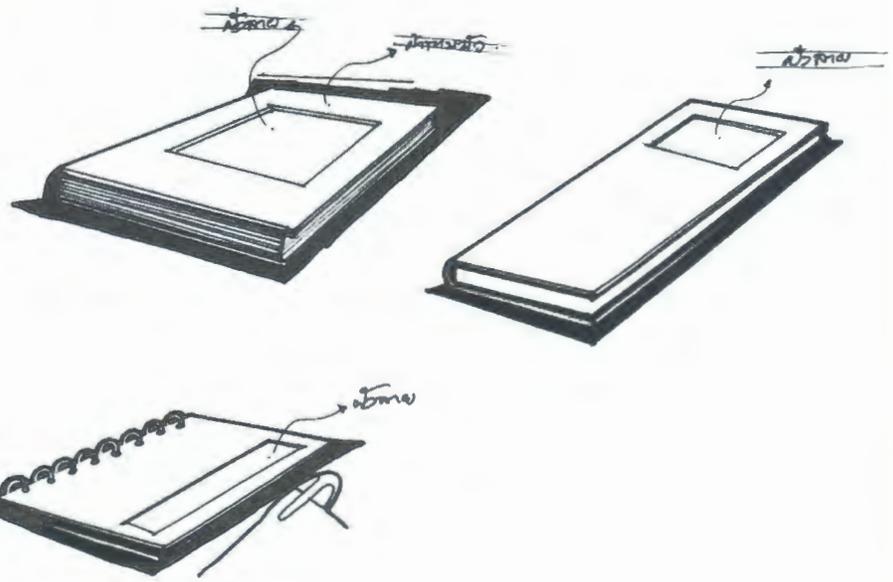
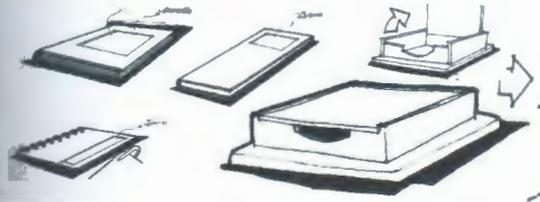
ผู้ออกแบบ
นางนริศรา สารีบุตร

ภาพที่ 29 ภาพร่างชุดที่ 8 ผลิตภัณฑ์ประเภทกล่องใส่ของทั่วไป

การศึกษาวัดดูที่อื่นอีสานเพื่อสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ด้วยเทคนิคการฝังสวดถาย

ภาพร่าง
ผลิตภัณฑ์
SKETCH IDEA

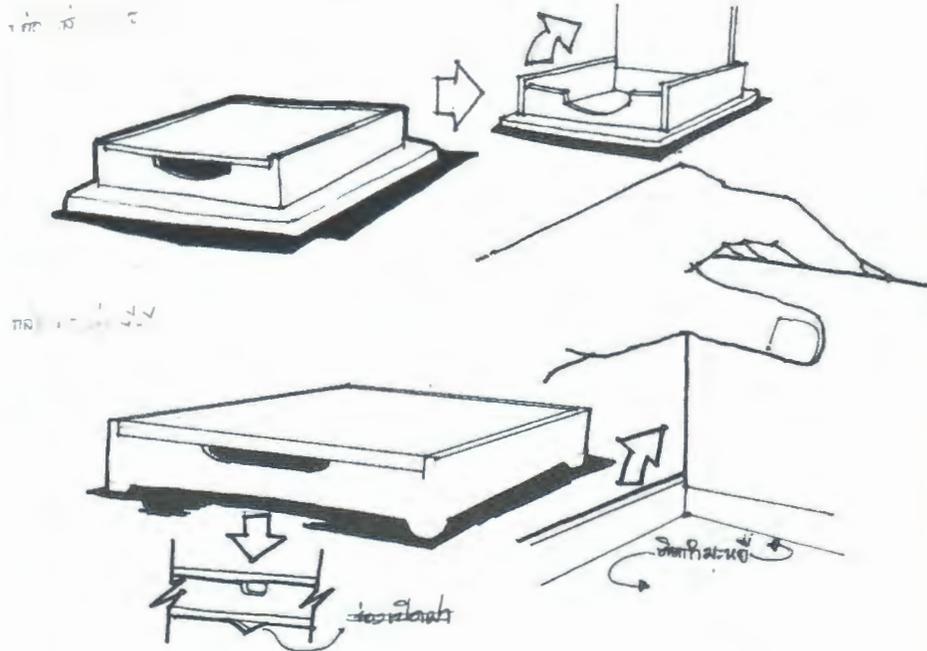
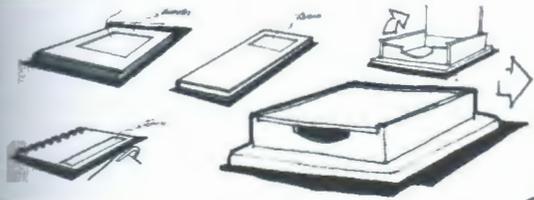
ผู้ออกแบบ
นางนริศรา สารีบุตร

ภาพที่ 30 ภาพร่างชุดที่ 9 ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกประเภทสมุดบันทึก

การศึกษาวัดดูที่นดินอีสานเพื่อสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ด้วยเทคนิคการฝังดวงฉาย

ภาพร่าง
ผลิตภัณฑ์
SKETCH IDEA

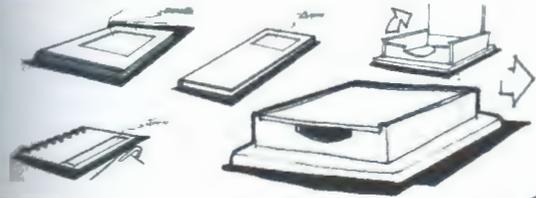
ผู้ออกแบบ
นางนริศรา สาริบุตร

ภาพที่ 31 ภาพร่างชุดที่ 10 ผลิตภัณฑ์ของใช้ และของที่ระลึกประเภทกล่องนามบัตร

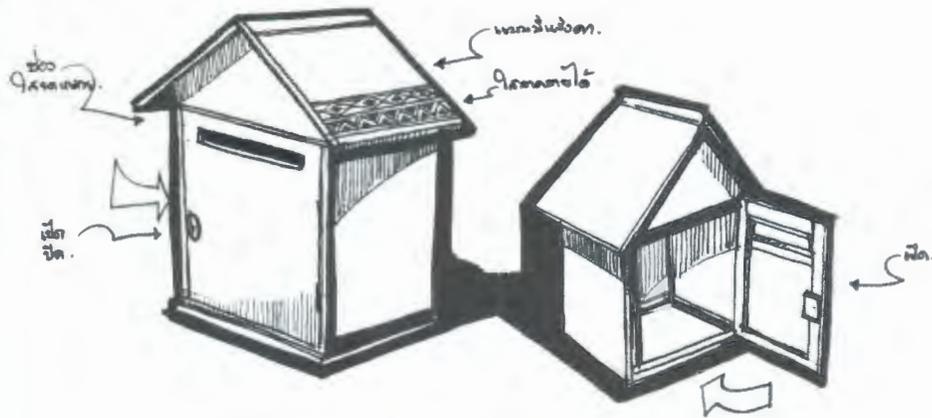
การศึกษาวัดคู่พื้นถิ่นอีสานเพื่อสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ด้วยเทคนิคการฝังลอย

ภาพร่าง
ผลิตภัณฑ์
SKETCH IDEA

Sketch Design

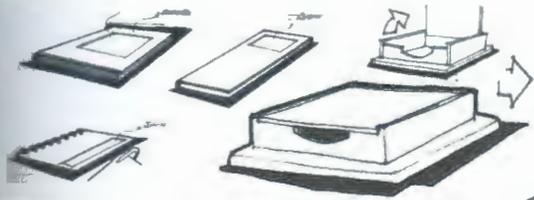
ผู้ออกแบบ
นางนริศรา ฮารีบุตร

ภาพที่ 32 ภาพร่างชุดที่ 11 ผลิตภัณฑ์ของใช้ และของที่ระลึกประเภทกล่องรับจดหมาย

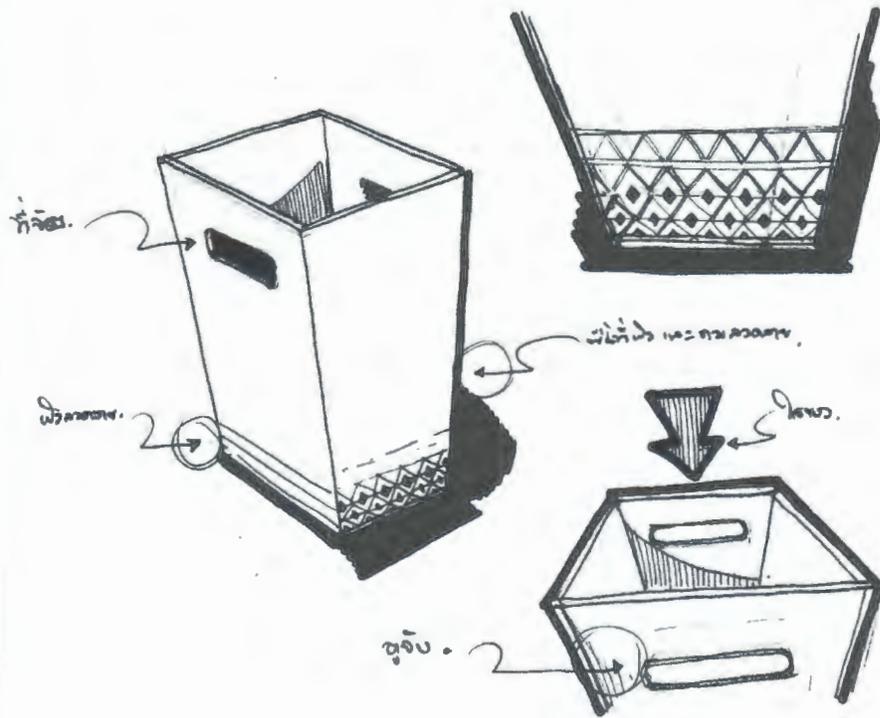
การศึกษาวัตถุที่เน้นนิยามเพื่อสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ด้วยเทคนิคการฝังฉาย

ภาพร่าง
ผลิตภัณฑ์
SKETCH IDEA

Sketch Design

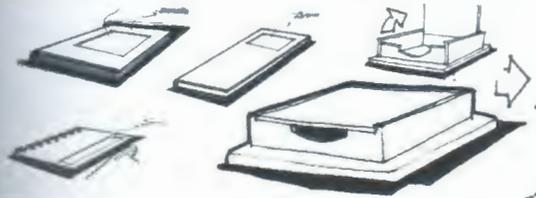
ผู้ออกแบบ
นางนริศรา สาริบุตร

ภาพที่ 33 ภาพร่างชุดที่ 12 ผลิตภัณฑ์ของใช้ทั่วไป

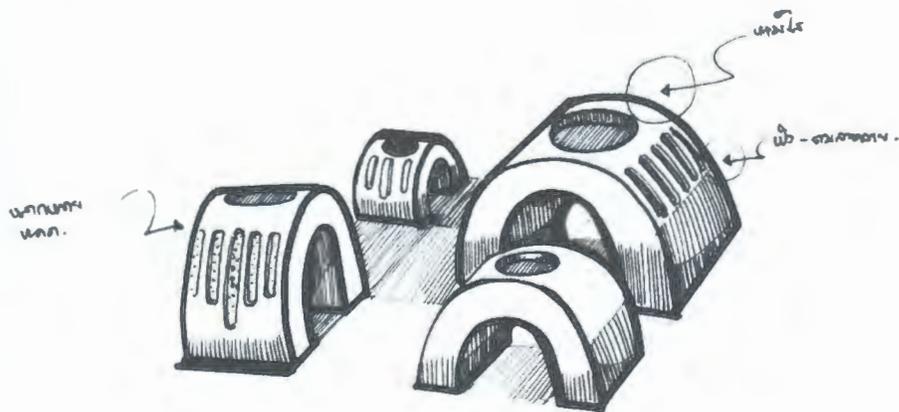
การศึกษาวัดคู่ที่นันทิสถานเพื่อสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ด้วยเทคนิคการฝังฉลวย

ภาพร่าง
ผลิตภัณฑ์
SKETCH IDEA

Sketch Design

ผู้ออกแบบ
นางนริศรา สาริบุตร

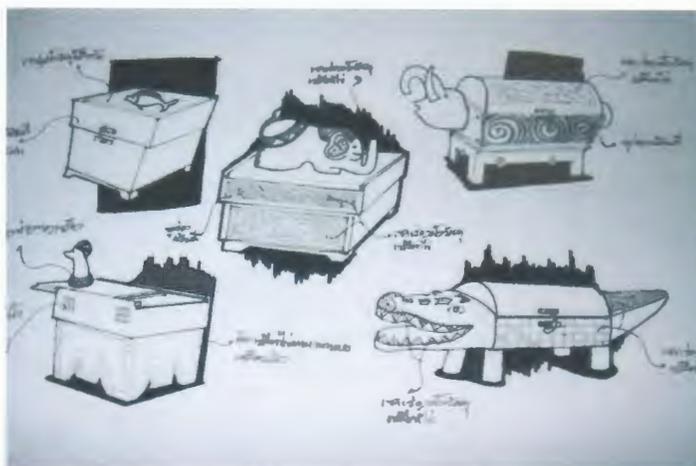
ภาพที่ 34 ภาพร่างชุดที่ 13 ผลิตภัณฑ์ของใช้ และของที่ระลึกประเภทเชิงเทียนหอม

4.3 การผลิต ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

จากการร่างภาพแนวคิด เกิดเป็นผลงานการออกแบบ นำสู่กระบวนการคิดสรรค์แบบผลิตภัณฑ์เพื่อนำมาผลิตกับกลุ่มชาวบ้านผู้ผลิต และประเมินผลการออกแบบผลิตภัณฑ์จากการฝังและถนอมถนอมจากเปลือกไข่ ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำภาพร่างแบบผลิตภัณฑ์ไปประเมินกับกลุ่มผู้ผลิตที่มีความสมัครใจและสนใจในการทดลอง ใช้กระบวนการการผลิตที่ได้ทำการศึกษา และวิจัยเพื่อทำผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ได้ผลิตภัณฑ์ต้นแบบดังนี้

ภาพที่ 35 การประเมินภาพร่างกับกลุ่มผู้ผลิตที่มีความสมัครใจและสนใจในการทดลอง

ภาพที่ 36 ตัวอย่างภาพร่างที่ได้ร่วมนำเสนอเพื่อการประเมิน

ภาพที่ 37 ภาพผลิตภัณฑ์ต้นแบบโต๊ะรับประทานอาหารฝังลวดลาย

แนวคิดในการออกแบบ ลักษณะต้นแบบที่ได้แรงบันดาลใจมาจากความเรียบง่ายต่อการสร้างสรรค์และการประกอบการเข้าไม้โบราณส่วนลวดลายบนพื้นไม้ด้านบนเป็นลวดลายนกกุ่ม ซึ่งเป็นสัญลักษณ์แห่งความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกับลายเถาว์ที่ประยุกต์มาจากธรรมชาติอย่างเป็นอิสระ

ภาพที่ 38 ภาพผลิตภัณฑ์ต้นแบบของใช้ของที่ระลึกประเภทกระปุกนกคุ้มใส่เครื่องประดับฝังลวดลายด้วยเปลือกไข่

แนวคิดในการออกแบบ เป็นการนำรูปแบบนกคุ้มซึ่งเป็นสัตว์ที่บ่งบอกถึงความอยู่เย็นเป็นสุขมาเป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบต้นแบบชิ้นนี้ ทั้งนี้ยังแต่งด้วยสีหมากสุกเนื่องจากเป็นสีที่โบราณถือว่าเป็นสีแห่งความโชคดี มีสุข

การศึกษาวัสดุพื้นถิ่นอีสานเพื่อสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ด้วยเทคนิคการฝังลวดลาย

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ต้นแบบ ผลิตภัณฑ์ Product

30 cm

6 cm

11cm

6 cm

30 cm

ผู้ออกแบบ
นางนริศรา ธารีบุตร

ภาพที่ 39 ภาพผลิตภัณฑ์ต้นแบบของใช้ของที่ระลึกประเภทใส่ขวดไวท์ฝังลวดลายด้วยเปลือกไข่

แนวความคิด เป็นการนำที่ใส่ขวดไวท์มาประกอบกับการฝังลวดลายให้เกิดพื้นผิว
 ธรรมชาติของวัสดุคืบๆ โดยเน้นองค์ประกอบของเส้นในการลงลายฝัง

ภาพที่ 40 ภาพผลิตภัณฑ์ต้นแบบของใช้ของที่ระลึกเก็บขวดไวท์ฝังลวดลายด้วยเปลือกไข่

แนวความคิด เป็นการนำที่ใส่ขวดไวท์มาประกอบกับการฝังลวดลายให้เกิดพื้นผิว
ธรรมชาติของวัสดุคืบๆ โดยเน้นองค์ประกอบของเส้นในการลงลายฝังในอีกลวดลาย

ภาพที่ 41 ภาพผลิตภัณฑ์ต้นแบบเชิงเทียนเล็กฝังลวดลายจากเปลือกไข่

แนวความคิด เป็นการนำที่ใส่เทียนหอมในขนาดต่างๆมาประกอบกับการฝังลวดลายให้เกิดพื้นผิวธรรมชาติของวัสดุต่างๆ โดยเน้นองค์ประกอบของลายซ้ำที่ง่ายมาประกอบต้นแบบ

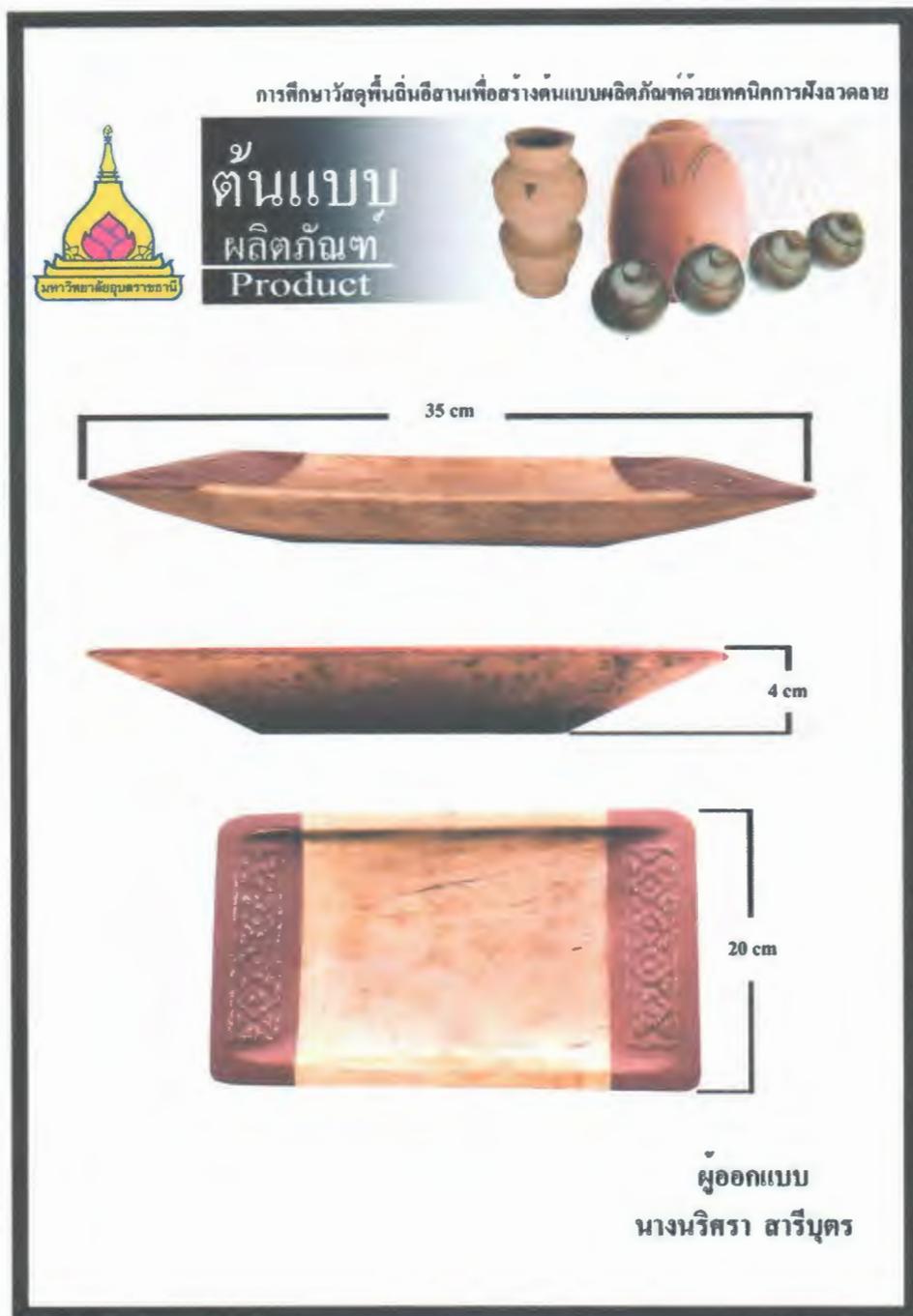
ภาพที่ 42 ภาพผลิตภัณฑ์ต้นแบบของใช้ของที่ระลึกประเภทเชิงเทียนฝังลวดลายจากเปลือกไข่

แนวความคิด เป็นการนำที่ใส่เทียนหอมในขนาดต่างๆมาประกอบกับการฝังลวดลายให้เกิดพื้นผิวธรรมชาติของวัสดุใดๆ โดยเน้นองค์ประกอบของลายซ้ำที่ง่ายมาประกอบต้นแบบ

ภาพที่ 43 ภาพผลิตภัณฑ์ต้นแบบโต๊ะกลางฝังลวดลายจากเปลือกไข่

แนวคิดในการออกแบบ ลักษณะต้นแบบที่ได้แรงบันดาลใจมาจากความเรียบง่ายต่อการสร้างสรรค์และการประกอบการเข้าไม้โบราณส่วนลวดลายบนพื้นไม้ด้านบนเป็นลวดลายประยุกต์มาจากลายเขียนหมากดั่งเดิมประกอบกับลวดลายธรรมชาติ แต่งด้วยสีหมากสุกเนื่องจากเป็นศรีที่โบราณถือว่าเป็นสีแห่งความโชคดี มีสุข

ภาพที่ 44 ภาพผลิตภัณฑ์ต้นแบบถาดผลไม้ฝังลวดลายจากเปลือกไข่

แนวคิดในการออกแบบ ลักษณะต้นแบบถาดผลไม้มาจากวัสดุไม้และนำมาทำการถนอม ลวดลายบนพื้นไม้แบบโบราณเป็นลายที่นำมาจากลายเขียนหมากโบราณ

4.4 การประเมินผลผลิตภัณฑ์

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล และลำดับขั้นข้อมูล ผู้วิจัยได้ลำดับการเสนอข้อมูลดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สัญลักษณ์ที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 ลำดับขั้นที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 ผลการประเมินผลผลิตภัณฑ์

สัญลักษณ์ที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย

N แทน จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

SD แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง

การประเมินผลผลิตภัณฑ์ ได้ดำเนินการประเมิน โดยการสุ่มตัวอย่าง ผลิตภัณฑ์กลุ่มละ 50 คน โดยแต่ละกลุ่มแบ่งได้ดังนี้

กลุ่มช่างผู้ผลิตในท้องถิ่น 12 คน

กลุ่มผู้ซื้อ 50 คน

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการจำแนกตามความหมายประเภทของของใช้และของที่ระลึก จากวัสดุพื้นดินที่ทำการฝัง และถนอมลวดลายจากเปลือกไข่ ที่ได้พัฒนาแล้ว ผู้วิจัยได้เสนอความคิดเห็นในแบบสอบถามโดยการบอกค่าและแปลความหมายของค่าเฉลี่ย มีเกณฑ์ดังนี้

5 หมายถึง มีความเห็นด้วยมากที่สุด

4 หมายถึง มีความเห็นด้วยมาก

3 หมายถึง มีความเห็นด้วยปานกลาง

2 หมายถึง มีความเห็นด้วยน้อย

1 หมายถึง มีความเห็นด้วยน้อยที่สุด

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่มีต่อผลิตภัณฑ์วัสดุพื้นดินการฝัง และถนอมลวดลาย จากเปลือกไข่ ที่ได้รับการพัฒนาแล้ว ของผู้บริโภค และผู้จำหน่าย นำเสนอในรูปแบบตาราง ประกอบความเรียง โดยแบ่งเกณฑ์ค่าเฉลี่ย ดังนี้ 4.50-5.00 มีความเหมาะสมมากที่สุด 3.50-4.49 หมายถึงมีความเหมาะสมมาก 2.50-3.49 หมายถึงมีความเหมาะสมปานกลาง 1.50-2.49 หมายถึงมีความเหมาะสมน้อย 1.00-1.49 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

(1) จากการวิเคราะห์ข้อมูลในการประเมิน พบว่าผลิตภัณฑ์ประเภทโต๊ะใหญ่และเล็ก มีความเห็นด้วยคือขึ้นเหมาะสมมาก ซึ่ง อยู่ในระดับค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.77$

(2) จากการวิเคราะห์ข้อมูลในการประเมิน พบว่าผลิตภัณฑ์ประเภทเชิงเทียนหอมขนาดใหญ่ กลาง และเล็ก มีความเห็นด้วยคือขึ้นมาก ซึ่ง อยู่ในระดับค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.52$

(3) จากการวิเคราะห์ข้อมูลในการประเมิน พบว่าผลิตภัณฑ์ที่วางขวดไวท์ มีความเห็นด้วยคือขึ้นมาก ซึ่งอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.59$

(4) จากการวิเคราะห์ข้อมูลในการประเมิน พบว่าผลิตภัณฑ์ประเภทถาดวางผลไม้ มีความเห็นด้วยมาก ซึ่งอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.82$

(5) จากการวิเคราะห์ข้อมูลในการประเมิน พบว่าผลิตภัณฑ์กระปุกนกคุ้มใส่เครื่องประดับ ซึ่งอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.83$

จากการประเมินความพึงพอใจผู้ซื้อจากกลุ่มผู้ซื้อผลิตภัณฑ์ได้ผลอยู่ระหว่างขึ้นมาก ถึงมากที่สุด ในการประเมินต้นแบบผลิตภัณฑ์ในครั้งนี้จึงทำให้ทราบว่า การเพิ่มมูลค่าจากเศษวัสดุ เปลือกไข่โดยพัฒนากระบวนการผลิตและกระบวนการออกแบบ ใส่อัตลักษณ์ของอีสานประสบผลสำเร็จตามจุดประสงค์การวิจัย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยตามขั้นตอนในการออกแบบวัสดุพื้นถิ่นการฝัง และถมลดตายจากเปลือกไข่ เพื่อพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ของไข่ และของที่ระลึกในการดำเนินการวิจัย สามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการศึกษาวัสดุพื้นถิ่นอีสานเพื่อสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ด้วยเทคนิคการฝังลดตาย เป็นการนำเอาเศษเปลือกไข่เหลือทิ้ง มาประยุกต์กับวัสดุอื่น ทำให้เกิดประโยชน์และแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทของไข่และของที่ระลึกจำหน่าย โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีเอกลักษณ์โดยนำวิธีการออกแบบผลิตภัณฑ์ กระบวนการศึกษาค้นคว้าและทดลองอย่างเป็นระบบ สามารถนำไปถ่ายทอดสู่ชุมชนได้โดยตรง ดังนั้นการนำเอาวัสดุพื้นถิ่นอีสานมาพัฒนาเป็นของไข่ และของที่ระลึก จึงเป็นอีกทางหนึ่งทางเลือกที่สามารถนำไปเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนได้เป็นอย่างดี

จากผลการศึกษาและทดลองเปลือกไข่ เพื่อทดลองหาเทคนิคและอัตราการประมาณค่าของวัสดุเปลือกไข่ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ พบว่าเนื้อวัสดุจากการศึกษาทดลองหาเทคนิค พบว่า มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ที่จะนำมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทต่าง ๆ สามารถนำผลการทดลองนี้ไปประยุกต์ใช้ได้หลายรูปแบบ เช่น เทคนิควิธีการฝังของ A1-A4 เนื่องจากในเทคนิคที่กล่าวมานี้มีขนาดของเปลือกไข่ที่แตกต่างกันที่เหมาะสมกับร่องพื้นที่ที่กำหนดในตัวชิ้นงาน ส่วนผสมของเปลือกไข่สามารถทำการคละกันในปริมาณที่พอเหมาะได้ทำให้ชิ้นงานมีน้ำหนักเบาและมีความคงทนเพียงพอต่อการนำไปใช้งาน แต่ทุกอัตราส่วนที่กล่าวมาข้างต้นสามารถนำมาพัฒนาได้ทุกส่วนผสม ผู้วิจัยจึงได้นำวัสดุ พร้อมแบบสอบถาม ให้กลุ่มผู้ผลิตประเมินว่าเหมาะที่จะนำมาประกอบการฝังในงานผลิตภัณฑ์ต้นแบบกลุ่มผู้ผลิตได้ประเมินเลือกทั้ง 4 เทคนิค จากเทคนิคที่ทดลองไปก็ยังสามารถนำมาพัฒนาประกอบเข้ากับผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ได้ตามความเหมาะสม จากเทคนิคที่ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินเลือกทั้ง 4 เทคนิค ผู้วิจัยได้นำทั้ง 4 เทคนิคการฝังและถมนี้นำมาทดลองฝังในขั้นตอนการทำเป็นผลิตภัณฑ์ ซึ่งมีส่วนสำคัญคือเปลือกไข่ใช้ในการฝังลดตาย และการถมลดตาย เปลือกไข่ติดกับร่องได้เป็นอย่างดี

ซึ่งผู้วิจัยหวังว่าจะสามารถเป็นแนวทางในการสร้างรายได้ให้กับชุมชนที่สนใจ งานผลิตภัณฑ์จากวัสดุพื้นถิ่น ในรูปแบบกระบวนการผลิตที่ไม่ซับซ้อน จึงสามารถนำไปพัฒนาให้สอดคล้องกับรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่และสามารถประยุกต์กับวัสดุอื่น ๆ ได้ เป็นการเพิ่มรูปแบบงานผลิตภัณฑ์ให้มีตัวเลือกหลากหลายมากยิ่งขึ้น

สรุปผลกระบวนการวิจัยไว้ว่าในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะทำการนำรูปแบบการฝังลวดลายในอดีตมาพัฒนาประกอบกับวัสดุเปลือกไข่ที่มีในท้องถิ่นและสามารถหาได้ง่าย ทั่วไปมาทำการฝังแบบภูมิปัญญาชาวบ้าน ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางในการ สร้างสรรค์การฝังลวดลายจากเปลือกไข่ที่ขาดมูลค่าให้เกิดมูลค่าเพิ่มซึ่งหลายครัวเรือนหรือแม้แต่ชุมชนก็มองข้ามวัสดุเหลือทิ้งเหล่านี้ โดยผู้วิจัยได้ทำการหาแนวทางและรูปแบบของวัสดุเปลือกไข่ให้เหมาะสมกับการฝังลวดลายในเทคนิคของรูปแบบที่ได้ทดลองทั้ง 4 แบบ บนพื้นฐานความเป็นไปได้และความเหมาะสมประกอบกับความคิดสร้างสรรค์และความรู้จากคุณตาเสถียรและชุมชนบ้านคอนขวาง อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ได้ให้ความร่วมมือสร้างสรรค์ผลงานเพื่อให้เกิดทางเลือกใหม่ให้กับชุมชน โดยได้นำวัสดุเปลือกไข่เหลือทิ้งมาผสมผสานกับเทคนิคการฝังลวดลายแบบดั้งเดิม

ซึ่งกระบวนการสร้างต้นแบบ ได้แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

- (1) การทดลองฝังวัสดุลงบนพื้นผิวชิ้นงาน
- (2) การนำเสนอรูปแบบแนวคิดเพื่อสร้างต้นแบบ
- (3) สร้างต้นแบบจริง
- (4) การตรวจประเมินและติดตามผล

จากกระบวนการที่กล่าวมาทั้ง 4 ข้อ ได้การสรุปเพื่อสร้างต้นแบบและข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์จากผู้เชี่ยวชาญ ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย และผู้บริโภค เป็นอย่างดี

5.2 การอภิปรายผลการวิจัย

สามารถนำผลการวิจัยวัสดุและกระบวนการผลิตออกเป็น 2 แนวทาง ดังนี้

แนวทางที่ 1 การสร้างต้นแบบด้วยวิธีการฝังลวดลาย เหมาะสมกับการพัฒนา และออกแบบผลิตภัณฑ์ด้วยเทคนิคการฝังลวดลาย ได้แก่ เทคนิค A1-A4 ซึ่งมีส่วนสำคัญคือขนาดของเปลือกไข่ ที่เหมาะสมกับตัวผลิตภัณฑ์ชิ้นงาน ซึ่งตรงตามจุดประสงค์ของการวิจัย เหมาะแก่การฝังบนวัสดุไม้เท่านั้น ได้แก่ผลิตภัณฑ์ของใช้และของที่ระลึก ที่มีลักษณะ นูนต่ำ นูนสูง และงานลอยตัว เป็นต้น

แนวทางที่ 2 การสร้างต้นแบบด้วยวิธีการถมลวดลาย เหมาะสมกับการพัฒนา และออกแบบผลิตภัณฑ์ด้วยเทคนิคการฝังลวดลาย ได้แก่ เทคนิค A1-A4 ซึ่งมีส่วนสำคัญคือขนาดของ

เปลือกไข่ที่เหมาะสมกับตัวผลิตภัณฑ์ชิ้นงาน ซึ่งตรงตามจุดประสงค์ของการวิจัย เหมาะแก่การฝังบนวัสดุไม้เท่านั้น ได้แก่ผลิตภัณฑ์ของใช้และของที่ระลึก ที่มีลักษณะ นูนต่ำ นูนสูง และงานลอยตัว เป็นต้น

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง การศึกษาวัสดุพื้นดินอีสานเพื่อสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ด้วยเทคนิคการฝังลวดลาย พบว่า เปลือกไข่เหลือทิ้งที่กลายเป็นเศษขยะในปัจจุบัน สามารถนำกลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ใหม่และสามารถเพิ่มมูลค่าให้แก่วัสดุ โดยการผ่านกระบวนการศึกษาและทดลองวิเคราะห์อย่างเป็นระบบเพื่อหาแนวทาง และหลักการออกแบบผลิตภัณฑ์ของใช้และของที่ระลึก จากวัสดุพื้นดินประเภทเปลือกไข่เหลือทิ้ง จนนำไปสู่ขั้นตอนการออกแบบและสร้างต้นแบบ เพื่อประเมินผล ผู้วิจัยพบว่าผลิตภัณฑ์จากวัสดุพื้นดินควรได้รับการพัฒนา 3 ด้านดังนี้

5.3.1 ด้านวัสดุ ควรมีการประยุกต์ใช้กับวัสดุพื้นดินนั้น ๆ โดยเฉพาะวัสดุเหลือใช้ทั่วไปในพื้นที่อีสานยังมีอีกมากที่ยังรอการนำมาศึกษาวิจัยให้เป็นระบบ และสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับชุมชนเพิ่มให้มีความหลากหลายในด้านทางเลือกของวัสดุ และยังสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับวัสดุพื้นดินอีกด้วย

5.3.2 ด้านกระบวนการผลิต ควรมีกระบวนการผลิตที่มีความง่ายไม่ซับซ้อนรวมถึงการใช้วัสดุเสริมประกอบควรหาง่ายในท้องถิ่นและตามท้องตลาดในปัจจุบันเนื่องจากวัสดุเสริมเหล่านี้มีความคงที่ เช่น การนำเครื่องมือจากที่เคยใช้วัสดุเสริมจากธรรมชาติซึ่งสามารถหายากขึ้นหรือหมดไปได้ในอนาคค ก็สามารถปรับเปลี่ยนมาใช้วัสดุเสริมที่มีคุณสมบัติทดแทนได้ตามท้องตลาด ซึ่งในเรื่องกรรมวิธีการผลิตถ้ามีการนำไปศึกษาต่อเพื่อหารูปแบบสร้างสรรค์แนวทางการผลิตใหม่ ๆ ให้เป็นทางเลือกกับกลุ่มผู้ผลิตงานผลิตภัณฑ์ชุมชนต่อไปได้เป็นอย่างดี

5.3.3 ด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์ ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องรูปแบบของวัสดุพื้นดิน ซึ่งในปัจจุบันกลุ่มชุมชนพื้นดินมีความรู้ความสามารถในการสร้างสรรค์ในกระบวนการผลิตได้เป็นอย่างดีแต่ยังขาดการพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์ รวมถึงรูปแบบแนวการนำเอกลักษณ์เฉพาะของพื้นดินมาใช้ในงานออกแบบยังไม่ชัดเจนซึ่งการนำเอาเอกลักษณ์เด่นของแต่ละพื้นที่ สามารถนำมาทำการออกแบบให้เกิดความสัมพันธ์จนถึงความเหมาะสม และยังสามารถสร้างสรรค์แนวทางเลือกเพิ่มขึ้นของตัววัสดุกับเทคนิคต่างๆให้สอดคล้องกับรูปแบบผลิตภัณฑ์

สรุปจากข้อเสนอแนะ การศึกษาวัสดุพื้นดินอีสานเพื่อสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ด้วยเทคนิคการฝังลวดลาย ผู้ที่มีความสนใจที่จะนำเอาความรู้ที่ได้จากงานวิจัยนี้ไปพัฒนา และเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจให้กับตัวเองหรือชุมชนถือว่าเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในงานผลิตภัณฑ์ชุมชน

ที่จะสามารถนำเอาวัสดุเหลือใช้ในพื้นดินที่มีมากมาย แต่ยังรอการศึกษาเพิ่มเติมมาสร้างมูลค่าการผลิตที่ไม่ต้องลงทุนมาก แต่ได้ผลตอบแทนที่น่าพอใจและจะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ถือเป็นความช่วยเหลือแก่โลก เพราะเศษเปลือกไข่เหลือทิ้งส่วนมากจะกลายเป็นขยะที่จะย่อยสลายเองได้แต่ก็ยังมีบางส่วนสร้างปัญหาให้กับสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ในการนำวัสดุเปลือกไข่เหลือทิ้งกลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์ก็จะร่วมมีส่วนในการสร้างมูลค่าเพิ่มของวัสดุเปลือกไข่เหลือทิ้งรวมถึงแนวทางการสร้างรายได้ให้กับตัวเองหรือชุมชนที่ดีอีกทางหนึ่ง

เอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

- เจษฎา สายสุข และคณะวิจัยระดับปฏิบัติการรุ่นที่ 4. วัฒนธรรมถิ่นอีสาน. การค้นคว้าอิสระ
 ปริญญาครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2537.
- ประเวศ ะสี. การสร้างสรรคภูมิปัญญาไทยเพื่อการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
 บางกอกสาสน์, 2530.
- ธิดิมา ทิพย์สังวาลย์. กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตอุตสาหกรรม
 เครื่องปั้นดินเผาตำบลทุ่งหลวง อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย. วิทยานิพนธ์ปริญญา
 การศึกษามหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2544.
- โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์ และคนอื่น ๆ. “ชนบทอีสาน”, ในเอกสารชุดที่ 1 พื้นฐานชนบทไทย.
 กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2524.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมความรู้ความสามารถ. กรุงเทพมหานคร : บริษัทนานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์
 จำกัด, 2546.
- วิสันชนี โปธิสุนทร. เครื่องมุก. กรุงเทพมหานคร : กรมศิลปากร, 2542.
- วิบูลย์ ลีสุวรรณ. หัตถกรรมพื้นบ้าน. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2532.
- สมชาติ ตรวจจิต. “ขะกะกับกับสิ่งแวดลอม”, บ้านและสวน. 2540 : 89; 13 มีนาคม, 2540.
- สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. เมืองอุบลราชธานี. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
 อุบลราชธานี : กล้วยี่แม่ป จำกัด, 2550.
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2. ประวัติเมืองอุบลราชธานี. อุบลราชธานี : กล้วยี่แม่ป จำกัด,
 2550.
- สิงห์ อินทรชูโต. วัสดุเหลือใช้ (Reuse). กรุงเทพมหานคร : บริษัทพานูมา จำกัด, 2552.
- สุนทรี ประสงค์. โครงการประยุกต์และสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาเครื่องปั้น
 ดินเผาไทย. สำนักช่างสิบหมู่ กรมศิลปากร : กระทรวงวัฒนธรรม, 2545.
- อำพล สัมมาวุฒิ. คู่มือวิทยากรกระบวนการการจัดทำแผนชุมชน. กรุงเทพมหานคร :
 คณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ แห่งชาติ, 2544.
- _____ . ความรู้ทั่วไปช่างศิลป์ไทย. สำนักงานช่างสิบหมู่ นครปฐม : กรมศิลปากร, 2545.
- _____ . การจัดการความรู้เศรษฐกิจฐานราก. กรุงเทพมหานคร : บางกอกบลิ๊อค, 2549.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
ผู้เชี่ยวชาญและผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัย

	<p>ธีรชัย จันทรงษ์ นักวิชาการช่างศิลป์ ชำนาญการพิเศษ ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มงานช่างโลหะ และช่างสิริากรณ์</p>
	<p>สาโรจน์ แสงสี นักวิชาการช่างศิลป์ ชำนาญการพิเศษ ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มงานช่างลงรักปิดทอง</p>
	<p>อัจฉริยา บุญสุข นักวิชาการช่างศิลป์ ชำนาญการพิเศษ ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มงานช่างโลหะ และช่างสิริากรณ์</p>
	<p>อำพล สัมมาวุฒิ นักวิชาการช่างศิลป์ ชำนาญการพิเศษ ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มงานช่างฝังมุก</p>

ภาพที่ 45 ผู้ที่ให้ข้อมูลในการศึกษาวิจัย

เสถียร บุตรน้อย

หัวหน้ากลุ่มฝึกลายบ้านคอนขวาง

อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี

ภาพที่ 45 ผู้ที่ให้ข้อมูลในการศึกษาวิจัย (ต่อ)

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามที่ใช้ในงานวิจัย

แบบสอบถามความคิดเห็น

แบบสัมภาษณ์ข้อมูลผู้ผลิต และผู้บริโภคงานหัตถกรรมของการศึกษาวัสดุพื้นถิ่นอีสาน
เพื่อสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ด้วยเทคนิคการฝังลวดลาย

ชื่อ.....เพศ.....อายุ.....

ที่อยู่บ้านเลขที่.....หมู่.....ถนน.....บ้าน.....ตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัด.....โทรศัพท์.....

ชื่อกลุ่ม.....จำนวนสมาชิก.....

ประสบการณ์ในการทำงาน.....ช่วงระยะเวลาในการทำงาน.....

อาชีพหลัก.....อาชีพรอง.....

รายได้จากการทำหัตถกรรมของใช้และของที่ระลึกวันละ.....ถึง.....

1. ผลิตภัณฑ์ของใช้และของที่ระลึกจากการฝังลวดลายที่ได้รับความนิยมในการซื้อ ส่วนใหญ่อยู่ใน
ประเภทไหนและมีอะไรบ้าง

1.1 ประเภทตกแต่ง.....

.....

1.2 ประเภทของใช้ไม่สอย.....

.....

1.3 ประเภทร่วมกับวัสดุอื่นๆ.....

.....

2. ของที่ระลึกจากงานฝังลวดลายที่ไม่ค่อยได้รับความนิยมในการซื้อ มีอะไรบ้าง และสาเหตุเกิดจาก
อะไร

.....

.....

3. กลุ่มผู้ซื้อที่มีการซื้องานหัตถกรรมของใช้และของที่ระลึกจากการฝังศพหลาย ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มไหน เพศไหน และอยู่ในช่วงอายุเท่าไร

.....

.....

4. ผู้บริโภคในถิ่นกับต่างถิ่น หรือนักท่องเที่ยวมีวัตถุประสงค์ในการซื้อผลิตภัณฑ์ของใช้และของที่ระลึกแตกต่างกันอย่างไร

.....

.....

5. งานหัตถกรรมของใช้และของที่ระลึกจากการฝังศพหลายที่มีมากที่สุดคืออะไร (เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย)

.....

.....

6. ท่านคิดว่าเห็นด้วยหรือไม่กับการที่จะนำเอาเปลือกไข่มาใช้ทำของใช้ต่างๆหรือทำเป็นของที่ระลึก (เพราะเหตุใด)

.....

.....

7. เปลือกไข่ เหมาะที่จะนำมาพัฒนางานหัตถกรรมของที่ระลึกประเภทไหนมากที่สุด และต่างจากกระดุกอื่นๆมากน้อยแค่ไหน.....

.....

8. ควรจะพัฒนาแบบไหนกับการนำเปลือกไข่มาสร้างงานหัตถกรรมของที่ระลึก

8.1 พัฒนาเหมือนงานวัสดุทั่วไปอย่างไร

.....

.....

8.2 ประยุกต์กับวัสดุอื่นๆอย่างไร.....

.....

9. ลูกค้าโดยส่วนใหญ่มักตัดสินใจซื้อโดยพิจารณาจากอะไร(ราคา การนำไปใช้ ความประณีต สวยงาม ขนาดที่พอดี วัสดุ สี ความปลอดภัย เป็นต้น)

.....

.....

10. ผลกระทบของที่ระลึกจากการฝังศพจากเปลือกไข่ที่ขายดี ข้อเสนอแนะการออกแบบใหม่
ควรเป็นผลิตภัณฑ์อะไร

.....

.....

.....

แบบสอบถามความคิดเห็น

เรื่อง วัสดุพื้นถิ่นอีสานเพื่อสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ด้วยเทคนิคการฝังลวดลาย

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้น เพื่อการออกแบบและพัฒนางานวัสดุพื้นถิ่นอีสานเพื่อสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ด้วยเทคนิคการฝังลวดลายซึ่งออกแบบโดยนางนริสา สาริบุตร นักศึกษาระดับปริญญาโทคณะศิลปประยุกต์และการออกแบบสาขาการออกแบบผลิตภัณฑ์ โดยมีวัตถุประสงค์ศึกษาความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคงานหัตถกรรมของที่ระลึก ตามเป้าหมายที่ได้กำหนด และเพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบของที่ระลึก การฝังลวดลายจากเปลือกไข่

แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามและความคิดเห็นทั่วไป

ตอนที่ 2 กรุณาทำเครื่องหมาย / ลงใน () หน้าข้อที่ตรงกับคำตอบของท่านมากที่สุด

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามและความคิดเห็นทั่วไป

1. เพศ

() ชาย

() หญิง

2. อายุ

() 18-20 ปี

() 21-25 ปี

() 26-30

() 35 - 40 อื่นๆ ระบุ.....

3. ระดับการศึกษา

() มัธยม

() ปวช. ปวส

() ปริญญาตรี

() สูงกว่าปริญญาตรี อื่นๆระบุ.....

4. รายได้ต่อเดือน

() 1,000-5,000

() 10,000-15,000

() 20,000-25,000

() อื่นๆ โปรดระบุ.....

5. ของใช้และของที่ระลึกที่ท่านเลือกซื้อมากที่สุด

- () ประเภทใช้สอย
- () ประเภทตกแต่ง แกะสลัก
- () ประเภทเครื่องเรือน
- () ประเภทของเล่น

6. ท่านเลือกซื้อของใช้และของที่ระลึก ท่านเลือกซื้อจากไหน

- () ความสวยงาม
- () ความเป็นเอกลักษณ์
- () คุณค่าทางประโยชน์ใช้สอย

7. รูปทรงที่ท่านนิยมซื้องานหัตถกรรมของใช้และของที่ระลึกท่านเลือกซื้อแบบไหน

- () รูปทรงเรียบแบบธรรมชาติ
- () รูปทรงเรขาคณิต
- () รูปทรงตัดทอน
- () รูปทรงอื่นๆ ระบุ.....

8. ท่านเลือกซื้องานหัตถกรรมการฝังลวดลายประเภทใด

- () งานนูนต่ำ
- () ลอยตัว
- () ตັงโต๊ะ
- () อื่นๆ ระบุ.....

9. สีที่ให้ความสวยงามในเรื่องการตกแต่งการฝังลวดลายท่านชอบในลักษณะแบบไหน

- () สีเคลือบเงา
- () สีด้าน
- () สีที่เคลือบเงา โข้วลาย
- () อื่น ระบุ.....

10.ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับงานหัตถกรรมของใช้และของที่ระลึกจากการฝังลวดลาย (โปรดแสดงความคิดเห็น)

.....

.....

.....

ตอนที่ 2 กรุณาทำเครื่องหมาย / ลงใน () หน้าข้อที่ตรงกับคำตอบของท่านมากที่สุด ข้อมูลส่วนนี้จะเกี่ยวกับเปลือกไข่เหลือทิ้ง

ความหมายของระดับความคิดเห็น

5	หมายถึง	มีความเห็นด้วยมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความเห็นด้วยมาก
3	หมายถึง	มีความเห็นด้วยปานกลาง
2	หมายถึง	มีความเห็นด้วยน้อย
1	หมายถึง	มีความเห็นด้วยน้อยที่สุด

ความคิดเห็นที่มีต่อการนำเปลือกไข่เหลือทิ้งมาพัฒนาเป็นงานหัตถกรรมของที่ระลึก	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. เปลือกไข่เป็นขยะที่ถูกทิ้งเยอะตามแหล่งชุมชน และสถานที่ทั่วไป					
2. เปลือกไข่ใช้มีเนื้อวัสดุที่สวยงาม					
3. เปลือกไข่หาง่ายกว่าวัสดุอื่นๆ					
4. เปลือกไข่ใช้สามารถดัดแปลงได้ง่าย					
5. เปลือกไข่แปรรูปส่งออก					
6. คาดว่านำมาแปรรูปเป็นแผ่นบางได้					
7. สามารถทำเป็นผลิตภัณฑ์ได้					
8. ดัดสีได้ดี					
9. มีความยืดหยุ่นได้ดี					
10. สามารถนำมาพัฒนาวิจัยเป็นงานหัตถกรรมได้					
11. นำมาพัฒนาเป็นของที่ระลึกได้สวย					
12. สามารถเพิ่มมูลค่าได้จากการประยุกต์กับวัสดุอื่นๆ หลังจากนำมาพัฒนา วิจัย วิเคราะห์					

การให้คะแนนประเมิน	ดีมาก (5)	ดี (4)	ปานกลาง (3)	พอใช้ (2)	น้อย (1)
1. ความเหมาะสมกับการใช้สอย					
2. ความสวยงามของผลิตภัณฑ์					
3. ความแปลกใหม่					
4. ความสะดวกต่อการใช้สอย					
5. ราคา					
6. ความนิยมที่คาดว่าจะได้รับ					

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

สรุป ของใช้ของที่ระลึก เชียงเทียน ขนาดใหญ่, กลาง, เล็ก

รายการ	\bar{x}	Std. Deviation	ระดับความคิดเห็น
1.ความเหมาะสมกับการใช้สอย	3.60	.571	มาก
2.ความสวยงาม	3.56	.705	มาก
3.ความสะดวกต่อการใช้สอย	3.46	.646	ปานกลาง
4.การนำมาประยุกต์ใช้	3.80	.670	มาก
5.ราคา	3.38	.780	ปานกลาง
6.ค่านิยมที่คาดว่าจะได้รับ	3.36	.663	ปานกลาง
รวม	3.52	.440	มาก

สรุป โต้ะ(ใหญ่ และโต้ะเล็ก)

รายการ	\bar{x}	Std. Deviation	ระดับความคิดเห็น
1.ความเหมาะสมกับการใช้สอย	3.98	.845	มาก
2.ความสวยงาม	3.94	.843	มาก
3.ความสะดวกต่อการใช้สอย	3.98	.820	มาก
4.การนำมาประยุกต์ใช้	4.10	.839	มาก
5.ราคา	2.98	1.078	ปานกลาง
6.ค่านิยมที่คาดว่าจะได้รับ	3.66	1.002	มาก
รวม	3.77	.715	มาก

สรุป ของใช้ ที่วางขวดไวท์

รายการ	\bar{x}	Std. Deviation	ระดับความคิดเห็น
1.ความเหมาะสมกับการใช้สอย	3.64	.802	มาก
2.ความสวยงาม	3.66	.798	มาก
3.ความสะดวกต่อการใช้สอย	3.70	.886	มาก
4.การนำมาประยุกต์ใช้	3.86	.857	มาก
5.ราคา	3.22	1.016	ปานกลาง
6.ค่านิยมที่คาดว่าจะได้รับ	3.46	.952	ปานกลาง
รวม	3.59	.668	มาก

สรุป ถาดใส่ผลไม้

รายการ	\bar{x}	Std. Deviation	ระดับความคิดเห็น
1.ความเหมาะสมกับการใช้สอย	4.02	.937	มาก
2.ความสวยงาม	3.92	1.074	มาก
3.ความสะดวกต่อการใช้สอย	4.00	.969	มาก
4.การนำมาประยุกต์ใช้	3.92	1.047	มาก
5.ราคา	3.46	1.092	ปานกลาง
6.ค่านิยมที่คาดว่าจะได้รับ	3.64	1.120	มาก
รวม	3.82	.607	มาก

สรุป นกใส่เครื่องประดับ

รายการ	\bar{x}	Std. Deviation	ระดับความคิดเห็น
1.ความเหมาะสมกับการใช้สอย	3.93	.724	มาก
2.ความสวยงาม	3.70	.814	มาก
3.ความสะดวกต่อการใช้สอย	3.94	.867	มาก
4.การนำมาประยุกต์ใช้	4.00	.808	มาก
5.ราคา	3.66	.872	มาก
6.ค่านิยมที่คาดว่าจะได้รับ	3.76	.822	มาก
รวม	3.83	.612	มาก

ภาคผนวก ค
ประมวลภาพในการทำวิจัย

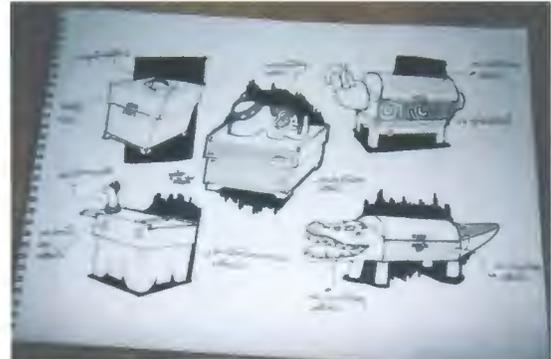
ประมวลภาพการลงพื้นที่และการปฏิบัติงานร่วมกับชุมชนของผู้วิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้องในการสร้างผลงานต้นแบบในงานวิจัยการศึกษาวัสดุพื้นถิ่นอีสานเพื่อสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ด้วยเทคนิคฝังลวดลาย ซึ่งจะได้นำเสนอดังต่อไปนี้

 <p>การเขาระ่องเพื่อทำการฝังลวดลาย</p>	 <p>การเขาระ่องเพื่อทำการฝังลวดลาย</p>
 <p>การคัดขนาดของเปลือกไข่</p>	 <p>การกดเปลือกไข่ลงร่องลาย</p>
 <p>ปรึกษาเพื่อหาข้อมูลประกอบงานวิจัย</p>	 <p>ลักษณะงานดั้งเดิมของชุมชน ผลิตภัณฑ์ที่อมรภัทังยังไม่ทำการขัด</p>

ภาพที่ 46 ประมวลภาพในการทำวิจัย

ปรึกษาและทำการคัดสรรรูปแบบผลิตภัณฑ์

ตัวอย่างภาพร่างบางส่วน

ผลิตภัณฑ์เปรียบเทียบของประเทศเวียดนาม

การตัดเปลือกไข่ลงบนผลิตภัณฑ์ต้นแบบกระปุกนมกลุ่มใส่เครื่องประดับ

การร่อนเปลือกไข่ด้วยตะแกรงขนาดต่างๆเพื่อคัดขนาด

การขัดผิวด้วยกระดาษทรายน้ำเพื่อให้เห็นผิวไข่ที่ฝัง

ภาพที่ 46 ประมวลภาพในการทำวิจัย (ต่อ)

หัวหน้ากลุ่มชุมชนบ้านโชค จังหวัดร้อยเอ็ด

บริเวณทั่วไปของพื้นที่ปฏิบัติงาน บ้านหนองไข่นก

ลักษณะเขียนหมากโบราณ

หนึ่งในกระบวนการผลิตงานไม้มะม่วง

ลักษณะสินค้าจากต่างประเทศเพื่อนบ้านเวียดนาม

ลักษณะตระแกรงร่อนเปลือกไข่ขนาดต่างๆ

ติดเปลือกไข่บนผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

การทดลองเขาระองฝิ่งในลักษณะต่างๆ

กล่องใส่นามบัตรที่ได้ทำเพิ่มจากตัวต้นแบบ

ผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วงกลุ่มร้อยเอ็ด

ภาพที่ 46 ประมวลภาพในการทำวิจัย (ต่อ)

ภาพที่ 46 ประมวลภาพในการทำวิจัย (ต่อ)

ภาคผนวก ง
เอกสารที่เกี่ยวข้องในงานวิจัย

มนุษย์เป็นผู้สร้างวัฒนธรรม และอยู่ภายใต้วัฒนธรรม ซึ่งวัฒนธรรมเปรียบเป็น เบ้าหลอมทางสังคมเพื่อสร้างตัวตนทางด้านต่างๆ ไม่ว่าจะป็นข้าวของเครื่องใช้ เครื่องประดับ รวมทั้งการแสดงออกทางระบบความคิดและ ค่านิยมที่แตกต่างกัน โดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการประดิษฐ์คิดค้น (invention) ในสิ่งที่ไม่เคยมีมาก่อน ถูกทำให้มีขึ้นมาทั้งที่เป็น วัฒนธรรมทางวัตถุ การค้นพบ (discovery) ในบางสิ่งบางอย่างถูกค้นพบขึ้นมาโดยที่สิ่งนั้นมีอยู่แล้ว ตามธรรมชาติ แต่สังคมยังไม่เคยรับรู้ว่ามีอยู่ การกลืนกลายเลื่อนหายไปกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องมีการเกิดแทนที่กัน กระบวนการเหล่านี้ล้วนส่งผลต่องานภูมิปัญญา ในท้องถิ่นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ไม่หยุดนิ่งและไม่ตายตัวในรูปแบบของงานเช่นเดียวกับงาน ฝังลวดลายที่เริ่มขาดผู้สนใจที่จะเรียนรู้ถึงเรื่องราวและความสำคัญของกระบวนการผลิตในปัจจุบัน

ประเวศ วะสี (2535 : 13) กล่าวถึงงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านว่า...“เป็นผลผลิตที่เป็น รูปธรรมทางปัญญาของมนุษย์ ซึ่งเป็นบุคคลที่รู้จักใช้ปัญญาในการสื่อสารลักษณะแสดงความคิด ความเชื่อ ประสบการณ์และธรรมชาติที่อยู่รอบตัวสู่ผลงานศิลปหัตถกรรม ทั้งยังใช้ภูมิปัญญา ในการปรับใช้สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวมาผลิตผลงานศิลปหัตถกรรม ทำให้งานเหล่านี้ในยุคแรกผลิต ขึ้นภายใต้กรอบทางสังคมและวัฒนธรรมที่ตนเองอาศัยอยู่ ดังนั้นเมื่อสังคมและวัฒนธรรม ของมนุษย์เปลี่ยนไปตามกระแสของการเปลี่ยนแปลง ทำให้สิ่งเหล่านี้มีการเปลี่ยนแปลงไปด้วย โดยเฉพาะงานศิลปหัตถกรรมชุมชนท้องถิ่น”... ดังเช่นงานฝังลวดลายในพื้นที่ ซึ่งผู้วิจัยกำลัง ทำการศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการสร้างสรรค์ชิ้นงานด้วยการนำวัสดุที่มีในท้องถิ่น มาใช้ทดแทนเพิ่มมากขึ้นจากวัสดุเดิมที่มีอยู่ ทั้งนี้ในการนำวัสดุในท้องถิ่นมาช่วยในการฝังลวดลาย ในรูปแบบกระบวนการต่างๆ ก็ยังเกิดปัญหาในด้านแนวทางของรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่จะนำ สู่ท้องตลาดในปัจจุบัน

ซึ่งช่วงเวลาที่ผ่านมามีการตื่นตัวเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นอย่างมากและมีองค์กรต่าง ๆ นำเสนอเพื่อช่วยเหลือในการนำผลผลิตที่ได้มาตรฐานสู่ท้องตลาด แต่ก็ยังขาดระบบงานที่ชัดเจนทำให้ เกิดผลงานในกลุ่มชุมชนไม่มาก และโอกาสของผู้ที่มีความสามารถทางหัตถกรรมพื้นบ้าน ผู้การแสดงผลงานทางฝีมือ ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ได้น้อย

วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2532 : 129) ได้ให้แนวทางในการสืบสานและดำรงอยู่ของ ศิลปหัตถกรรมไว้ว่า...“ท้องถิ่นใดที่สามารถนำงานศิลปหัตถกรรมมาส่งเสริมให้กลายเป็นสินค้าของ ชุมชนได้จึงเท่ากับเป็นการสืบทอด และฟื้นฟูด้านศิลปหัตถกรรมดั้งเดิมและที่สำคัญ เป็นการเพิ่ม มูลค่าให้กับวัสดุที่เป็นทรัพยากรท้องถิ่น ซึ่งมีอยู่เดิมแล้ว แต่ยังไม่สามารถใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่า ต่อเมื่อนำมาผลิตเป็นสินค้า ก็จะได้ราคาดี เพราะนักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มผู้บริโภคที่มีกำลังซื้อสูง รวมทั้งเป็น การสร้างงาน สร้างอาชีพให้กับแรงงานในท้องถิ่นซึ่งว่างงาน หรืออาจว่างงานในฤดูเก็บเกี่ยว

โดยสรุปจึงนับเป็นการพัฒนาที่ได้ผลอย่างสมบูรณ์”... ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดในการสืบสานกระบวนการฝังลวดลายให้เกิดความยั่งยืนในท้องถิ่นด้านศิลปหัตถกรรมดั้งเดิม

จากแนวทางในการสืบสานศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวัสดุพื้นถิ่นอีสานเพื่อสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ด้วยเทคนิคฝังลวดลายอันเปรียบเป็นวัฒนธรรมหนึ่งที่เป็นค่านิยมทางวัตถุที่ไม่มีการหยุดนิ่งด้านการคิดค้นพัฒนาซึ่งการศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมกับชุมชนและเป็นการนำวัสดุพื้นถิ่นมาสร้างต้นแบบที่ทำให้เกิดความงามดำรงถึงคุณค่าของวัสดุพื้นถิ่นอีสาน เพื่อให้คนรุ่นใหม่เข้าใจในองค์ความรู้และวัฒนธรรม ตั้งใจพัฒนาคุณภาพให้มีความเป็นเอกลักษณ์ในพื้นที่ของตนเอง เกิดศักยภาพอย่างมีคุณค่าสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ รวมทั้งสร้างแนวทางเพื่อหาคุณลักษณะใหม่ของวัสดุพื้นถิ่นให้มีลวดลายต่าง ๆ ที่จะสื่อกับตัวผลิตภัณฑ์ในรูปแบบการฝังลวดลายที่แตกต่างกัน และเพื่อเป็นแนวทางให้ชุมชนนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

เพื่อเป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบเทคนิคการฝังลวดลายเพื่อสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ให้เกิดขึ้นในท้องถิ่น การดำเนินการวิจัยจะประกอบไปด้วยการศึกษาหาแนวทางการส่งเสริมและสืบทอดวัฒนธรรมมาแต่โบราณให้เคียงคู่กับการพัฒนาของสังคมในยุคปัจจุบัน การศึกษาผลิตภัณฑ์มากมายหลายชนิดที่มีตามท้องถิ่นและจากแหล่งอื่น ๆ การศึกษาด้านกรรมวิธีการผลิต

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ

นางนริศรา สารีนุตร

ประวัติการศึกษา

ปีพ.ศ. 2528

ชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนวารินชำราบ

อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

ปีพ.ศ. 2530

สาขาวิชาศิลปประยุกต์

วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุบลราชธานี (ปวช.)

ปีพ.ศ. 2533

สาขาวิชาออกแบบตกแต่งภายใน

สถาบันเทคโนโลยีวิทยาเขตพะวง (ปวส.)

กรุงเทพมหานคร

ปีพ.ศ. 2535

สาขาวิชาสถาปัตยกรรมภายใน (ปริญญาตรี)

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร

ลาดกระบัง ปีพ.ศ. 2555

สาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์

คณะศิลปประยุกต์และการออกแบบ

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ประวัติการทำงาน

ปีพ.ศ. 2537

อาจารย์สอนสาขาวิชาออกแบบ

โรงเรียนไทยวิจิตรศิลป์ กรุงเทพฯ

ปีพ.ศ. 2542

อาจารย์สอนสาขาวิชาออกแบบ

โรงเรียนไทยวิจิตรศิลป์ เชียงใหม่

ประวัติผู้วิจัย (ต่อ)

ที่อยู่ปัจจุบัน

ปีพ.ศ.2547

อาจารย์สอนสาขาวิชาสถาปัตยกรรม

วิทยาลัยเทคนิคอุบลราชธานี

ปีพ.ศ. 2549 - ปัจจุบัน

อาจารย์สอนกลุ่มวิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

88 หมู่ 9 บ้านกุดลาด ถนนอุบล-ตาลชุม

ตำบลกุดลาด อำเภอเมือง

จังหวัดอุบลราชธานี